

TARİHSEL TOPLUM

ABDULLAH ÖCALAN SOSYAL BİLİMLER
AKADEMİSİ YAYINLARI

TARİHSEL TOPLUM

Abdullah ÖCALAN Sosyal Bilimler Akademisi
Yayınları

Basım Tarihi: 2014

Basım Yeri: Azadi Matbaası

SUNUM

Önderliğimiz, Demokratik Uygurlık Manifestosu adlı beş ciltlik savunmasının dördüncü cildi olan **Ortadoğu'da Uygurlık Krizi ve Demokratik Uygurlık Çözümü** kitabında toplum tanımlamasını 6 madde halinde yapmaktadır. Tarih, Zeka, Dil, Tarım, Kadın ve Ahlaki Politik hususları Toplumun temel nitelikleri ve oluşturucuları olarak ortaya konulmaktadır. Bu broşürde bu altı maddeyi açıklama temelinde toplum gerçeğini daha iyi tanıma ve anlamaya çalıştık. Anladığımız kadarıyla bunu yazıya döktük ve siz değerli yoldaşlarla paylaşmak istedik. Bu broşürün hazırlanmasının temel amacı da bu olmaktadır.

ÖNSÖZ

Her Oluş Hali Aynı Zamanda Özgürlük Halidir

İçinde yaşadığımız evren anı anına, durmaksızın bir değişim, dönüşüm ve gelişim içerisinde oluşumunu sürdürmektedir. Bizler görsek de görmesek de, duysak da duymasak da, bilsek de bilmesek de, farkında olsak da olmasak da bu oluşum bir kaynaktan çıkar gibi akıyor, aktıkça genişliyor ve yeniyi de içine katarak sonsuza eviriliyor.

Oluş gerçekliği toplumsal bilincin ilk şekillenişinden bu yana sorgulanan konuların başında gelmektedir. Oluşun ürünü olan toplumsal bilincin belki de en çok üzerinde durduğu gerçeklik oluşturmaktadır. İnsanın varoluşu anlama çabası toplumsal farkındalığın gelişimini de süreklileştirmiştir.

Varlığın oluşumu kafa karıştıracak derecede farklılık barındırıyor içinde. Anlamsız gibi görünse de; sonsuz düzeydeki farklılıklardan dolayı, oluşum sayesinde anlama daha fazla yaklaşılmaktadır.

Toplumsal bilincin ‘mutlak’ olanı bir bütün kavrayacağı kuşkuyla olsa da; insanın metafizik yeteneğiyle birçok bilinmeyene cevaplar bulacağı da açıktır. Oluşuma da bu temelde bakmak önemlidir. Oluşumun olduğu yerde değişim var demektir. “*Değişim varlık (mekân) ile zamanın mevcudiyetinin doğal bir sonucudur. Varlık ve zamanın olması için değişim şarttır. Değişim varlık ve zamanın kanıtıdır. Değişim kavramının içeriğini çözümllemek daha da önemlidir. Değişimin olabilmesi için değişmeyen bir şeyin olması gerekir. Değişim değişmeye göre. Değişmeyen ise hep aynı kalandır. Değişmeyen asli varlıktır, öz olarak varlıktır, Var oluş’un kaynaklandığı ve baki kalan özdür.*” (**Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü**)

Bununla Önder APO ‘varlık-yokluk’ ikilemini araştırmalarımızın merkezine koymaktadır. İki ayrı olguymuş gibi görünen, sürekli çelişkili, birinin olması diğerinin yok olmasına bağlıymış gibi ele alınan bu ikilemde, gerçeklik bunun tam aksidir. Olabildiğine birbiriyle bağlantılıdır. Biri bir diğeriyle anlam bulur. Yaşanan bu çelişkiden birinin yok olmaya zorunlu olmadığı anlaşılmaktadır. Oluş tam da bu çelişkiden doğmaktadır. Oluş değişim, değişim de hareket demektir. Hareket olduğu sürece oluş da mümkün olmaktadır.

13.8 milyar yıl öncesine kadar küçücük bir enerji kümesi bugünkü muazzam büyüklükte bir genişliğe kavuşan ve her an daha da

genişleyen evren; bunu var olan hareketin ve değişimin sayesinde başarabilmiştir. Değişimin merkezine ‘madde-enerji-mekân’ üçlüsünü yerleştiren Önder APO, “*Maddenin amacı anlamlaşmak, anlamın amacı da maddeyi aşmaktır*” demektedir. Bu denklemle varlık-yokluk ikilemine etki-tepki ve gözleyen-gözlemlenen ilişkisiyle bir çözüm getirmeye çalışmaktadır. Öz niteliğinde olan enerjinin akışkanlığı sürekli bir değişim-dönüşümü beraberinde getirir. Bir ikileşir ve ikileşen öz bir çoğalma halinde evrensel oluşumu da şekillendirir. Bunu da bir biçime kavuşarak ve her an farklılaşarak süreklileştirir. Yaşam sürekli değişen, farklılaşan bir canlılıkla genişler. İğne ucu kadar bir enerji kümesinin patlamasından gezegenlerin, galaksilerin, yıldızların oluşması; tek hücreli bakteri ve minerallerden çok hücrelilere geçiş; bitki ve hayvanların oluşması; soğuk ve sıcakkanlı canlıların doğuşu; insanla evrimin süreklileşmesi vb. her an çeşitlenerek canlı evren-canlı yaşam çoğalmaktadır.

‘Neden’ sorusu gelip yoğunlaşmalarımızın merkezine yerleşir. Neden tarih boyunca bu oluş hep bir ‘sır’ olarak nitelendi? Gerçekten de sır mıydı? Bilinmek mi istemiyordu yoksa bunların hepsi bilinebilmek için miydi? Önderlik “*Âdeta ‘özgürlük evrenin amacıdır’ diyelim geliyor*” diyor; evrenin ‘özgürlük’ gibi bir amaç edinmesindeki sebep neydi? Değişim değişmeyene göreyse özgürlük amacı neye karşı geliyordu?

Doğru yerden başlamak en doğru sonuçları da beraberinde getirecektir. Hiyerarşik-devletçi sistem tarihi boyunca, özellikle de günümüz kapitalist modernite koşullarında toplumsal bilince yönelik saldırılar toplumsal yaşamı felç etmiş durumdadır. Geliştirdiği yöntemlerle toplumu hücrelerine, atom-altı parçacıklarına kadar dağıtmıştır. Bundan dolayı da düşünce sınırlarını daraltarak anlamsız kılmıştır. Bundan dolayı ‘neden’ sorusundan başlamak ve gelişecek sorulara cevap olmak daha sonuç alıcı ve anlamlı olacaktır.

Bu temelde; sorulan sorulara izah getirmeye çalışırsak:

Oluşumdan bahsettik. Oluşum varsa hareket hali de var demektir. O zaman evrensel gelişimde durağanlıktan bahsedilemez. Birçok hareket türü bu gerçekliği kanıtlamaktadır. Fiziksel hareketten tutalım da, kimyasal harekete, atomik hareketten nükleer harekete tüm hareketler bir biçimden bir başka biçime geçişle sonuçlanır. Her yeni biçim kendisiyle yepyeni biçimler doğurur. Bir şeye baktığımızda

orada gördüğümüz o şeyin o an için gördüğümüz halidir. Ama o görünen gördüğümüzle kalmaz, o an bile bir hareket halinde ve değişim içindedir. Heraklitos'un ırmak örneği yoğunca verilir. Bir ırmakta iki defa yıkanamamanın sebebi suyun akış ve hareket halinde olmasından kaynaklanır. Biraz daha basitleştirecek olursak; güneş ışınlarının bir buz kütesini ısıtmasıyla buzun sıvıya dönüşmesi, suyun buharlaşıp sonra yağmur, kar veya farklı şekillerde yağması, üzümün damıtılarak şarap olması, buğdayın öğütülerek un yapılması ve ekmeğe dönüştürülmesi vb. daha sayacağımız birçok örnek göstermektedir ki hareket sonsuzdur. Sürekli bir değişim var. Her değişim yeni şekillerle görünür. Etki süresi kısa ya da uzun olabilir. Hepimiz anamızdan doğduğumuzda ele avuca sığmayan birer bebektik. Zaman aktıkça değişim oldu. Değişim kendini çocuk, genç, yaşlı şekillerinde dışa vurdu. Ölümle bir biçim değişikliği daha gelişti ve başka canlılara, farklı şekillere evrilme gelişti. Yaşam bir bütün etkileşim içindedir. Varolan hareketin yarattığı etkileşimler nedeniyle değişim de mümkün olur.

En çarpıcı olan düşüncenin hareketliliğidir (Muhakkak ki insan düşüncesi de evrensel bilinçten bağımsız değildir. İnsanda dışa vuran, evrendeki gelişimin en üst boyutudur. Oluşum ve farklılaşma olduğuna göre; bugünkü insanın düşüncesini aşacak daha gelişkin bir insan türünün karşımıza çıkması durumu mümkündür) Nitekim 'bu, budur' deyip mutlaklaştırdığımız an oluşumu, hareketi ve değişimi de bitirmişiz demektir. Gerçeklik de bunu ifade etmemektedir. Çünkü ilk patlama da içinde olmak üzere, sonrasında yaşanan tüm gelişim bir anlam temelindedir. Bu anlam da bir amaç doğrultusunda olup hep daha fazlasına ulaşma çabasıdır.

Bundan dolayı oluşumun bir 'sır' olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Ama bunun yanı sıra bu sır kendisini anlamlandırmak için her an hareket halindedir. Bu bize bilinme isteminin de olduğunu söylüyor. Bu istem sayesinde, az ya da çok, bu sırda ilişkin aranan cevaplara ulaşabiliyoruz. Atom-altı parçacıklardan tutalım da, bu parçacıkların kendisini görünür kıldığı tüm canlılara kadar ki anlamlandırmalarımız evrensel canlılığın anlaşılma isteminden kaynağını alır.

Bu gerçekliği en iyi ‘mikro kozmos’ olan insanda görmek mümkündür. İnsan da sürekli oluş halindedir. Oluşumu madde-enerji denkleminde oturttuğumuzda bunu daha iyi göreceğiz:

Her oluş var olmak ister ki, felsefi olarak oluşu mümkün kılan budur. Şu şekilde açıklamaya çalışalım; *bir şey ya olduğu gibi kalacak ya da değişecek*. Bu herkeste, her şeyde, tüm oluş hallerinde yaşanan en temel çelişkidir. Oluşun kendisi bir çelişkinin ürünüdür. Peki, o çelişki nedir? Kavramsal anlamda felsefi olarak ortaya konulan ilk çelişki şudur: *‘Sen olduğun gibi mi kalacaksın yoksa değişecek misin? Olduğun gibi kalmak ölümdür, yokluktur. Değişim, yeni bir şey olma ise; var oluştur. Dolayısıyla var olacak mıyım, olmayacak mıyım? Kendimi gerçekleştirecek miyim, gerçekleştirmeyecek miyim?’* İşte bu, ilk çelişkinin açığa çıkmasına neden olmaktadır. Bu ilk çelişki neticesinde doğan hareket, oluşumu mümkün kılmaktadır. Bir diğer anlamda oluş hareketle mümkün olmaktadır. Açığa çıkan bu çelişkiyi, bu çelişki sonucunda gelişen akışkanlık, dolayısıyla hareketin doğuşuna vesile olan enerjidir.

Evrensel oluş ilkesinde, enerji akışkanlığa denk gelir. Bu, maddede bir akışkanlığın olmadığı anlamına gelmez. Ancak enerjiye oranla bir kalıba sıkıştırılmış enerjidir madde. Bundan dolayı akış halleri de farklıdır. Ki enerji her yerde, her şeyde vardır. Akışkan olan enerji yerinde duramamayı ifade eder. Yani sıra sürekli oluşma istemi ve hareket hali anlamına da gelir. Bir anlamda maddeye canlılık veren, maddeyi var eden enerjinin kendisidir. Buradan ele alındığında görülecektir ki; canlılık evrenin kendisinde var olan en temel gerçekliktir. Evrenin amacını sorgulamaya açtığımızda karşımıza çıkan temel doğru bu olurken, cevapsız kalan soruya da cevap bulmuş oluruz. Yani evrenin temel amacı *var oluş* çabasıdır. Nasıl ki evrende bulunan tüm bileşenler bir amaca sahipse, bu amaç da var olma istemine denk gelmektedir. Varoluş da özgürlük temellidir. Değişim-dönüşüm-gelişim evrenin özgürlük eğilimini daha da somutlaştırmaktadır. Özcesi her oluş hali aynı zamanda özgürlük halidir.

A) TARİH OLARAK TOPLUM

“Tarih olarak toplum. İnsan topluluklarının milyonlarca yıl süren, zorlu mekânlarda çok acılı geçen ve büyük mücadele isteyen çabaları sonucunda daha gelişkin tekil topluluklar oluşturulmuştur. Bazı mekânlar ve dönemler toplumsal sıçramalarda belirleyici olmuştur.”(**Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**)

Babil yaratılış efsanesinde şöylesi bir cümle vardır: “ Ve Tanrı Marduk ol dedi, oldu.”

Yaratma eyleminin söze indirgenmesi ve bunun yine bir varlık tarafından gerçekleştiriliyor olması, yanlış olanın günümüze kadar sürdürülmesinin en temel ifadesi, kanıtı olmaktadır. Gerçekten Marduk ol demekle olduran gücünü nereden almaktadır? Burada tanrı kavramına yüklenen yaratma, oluşturma niteliğinin arkasındaki gerçekliği bulmak, ortaya koymak gerekmektedir. Evren ol demekle mi oldu? Dünya ve içindeki canlılar gerçekten ol demekle mi oluştu? En nihayetinde kutsal kitapta anlatıldığı gibi, tanrı tarafından 6 günde yaratılan evrenimiz gerçekten de bu kadar kısa bir zaman diliminde mi oluştu?

Burada yaratıcı olan bir gücün varlığı kabul edilebilir, ama bu kesinlikle tanrı veya tanrı-kral değil, zamanın kendisi olmaktadır. Zaman oluşturucudur, oluşun hızıdır, varlığın onsuz olamayacağı gerçekliktir. Eğer varlık var ise orada zaman da vardır, zaman ve varlık var ise orada oluş, bir diğer anlamda farklılaşma, gelişme vardır. Kendisi gibi kalmak hafızamızın alamayacağı bir durumdur, çünkü kendisi gibi kalmak oluşmayı, farklılaşmayı reddeder ki, bu da zamanı reddetmek olur. Zaman yok ise o halde varlık da yoktur.

Evrenin bir zamanı, oluşma süresi, yine konumuz olan toplumsal gerçekliğin de bir zamanı, oluş süresi vardır. Ol demekle insan olmamış, oluş diyerek toplum oluşmamıştır. Bununla bağlantılı olarak bir yerde zaman var ise zamanla birlikte varlık, yani mekân da vardır. İki birbirini koşullar. İnsandan bahsedeceksek, insanın hangi zaman diliminde ve hangi mekana bağlı olarak geliştiğini de bilmek zorundayız. Zorundayız, çünkü zamanını ve mekanını belirleyemediğimiz bir oluş her zaman yanlış anlaşılmalara, yorumlamalara açık olur. Bu da beraberinde yanlış bilgiye, bu bilgi çerçevesinde yanlış pratiğe götürür. Bilgi ve pratiğin kendisi bilinç

oluşturduğundan, yanlış bilinç edinmeyi getirir. Bilinç nasılına ve nasıl yapılması gerektiğine ilişkin olduğundan, her zaman yapacağımız düşünsel çabalar ve pratikler yanlış sonuçlar elde etmemizi getirir.

Eğer amacımız toplumsal gerçekliği tanımlama, anlama ve bilince çıkarmak ise, öncelikle doğru bir tarih bilincine ulaşmamız gerekmektedir. Tarihsiz toplum olamaz, bununla bağlantılı olarak mekanı belli olmayan toplumsal gerçeklik de olamaz. O halde ilk hale, oluş anına ve anlarına bakmamız, tüm çabamızı bu ilk andaki niteliksel eylemlere yöneltmemiz gerekmektedir. Başlangıcı doğru belirlerseniz, bunun üzerinden yaşanan zamanı ve onun aşamalarını daha iyi tanıyabiliriz.

İçinde bulunduğumuz dönem, kapitalist modernitenin kendini her alanda örgütlü kıлып, toplumsal gerçeklikler üzerinde hakimiyetini sağlamaya büyük çaba gösteren, bunun için ideolojik, siyasi, ekonomik, sanatsal, kültürel, vb. tüm maddi ve manevi baskı araçlarını kullandığı bir sömürü dönemi olmaktadır. Ve belki de bundan daha vahim olan, bu kapitalist modernite sistemine karşı durması gereken güçlerin kendilerini düşünsel, maddi ve yaşamsal olarak bu moderniteden koparma gücünü gösteremiyor olmasıdır. Adeta kendisine muhalif, alternatif olduğunu söyleyen tüm ideolojik, siyasi, sosyal hareketleri kendi yaşam sisteminde eriten bir gerçeklikle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu gerçekliğin kendisini var kılmamasını sağlayan en büyük etken ise, toplumların tarih bilincinden kopartılmış olması ya da yanlış bir tarih bilincinin hafızalara nakşedilmesidir. Bu durum kendisiyle beraber toplumsal doğayı yanlış tanımlama, toplumsal sorunların çıkış nedenlerini doğru görememe, sorunların varlığını doğru tahlil edememe ve bu sorunların çözüm yollarını doğru ortaya koyamamayı getirmektedir.

Dolayısıyla toplumsal sorunların öncelikle nedenlerini bulmak, bunu doğru tespit edip, doğru yöntemlerle çözüme kavuşturmak için her şeyden önce doğru bir tarih bilincine ulaşmak gerekmektedir. Doğru bir tarih bilinci olmayanın yaşamında gerçek değil yalan hüküm sürer. Tarih ve bilinç bu anlamda aydınlığın temel taşlarındandır. Tarih, günün (an'ın) ve geleceğin belirlenmesinde yol göstericidir. Yaşanmış eylem, harcanmış emek, yaratılan değerlerin birikimidir. Aydınlatıcı özü kendisinde taşır. Tarih, geçmişin anda zuhur etmesidir. Dolayısıyla tarih ve gün iç içedir, birdir, birbirinden ayrılmaz bağlarla

bağlıdır. Bilinç, tarih ile an'ı birbirine bağlayan bilgi birikimidir, bilmektir, farkında olmaktır. O halde tarih bilinci olmaksızın günümüzü doğru değerlendiremeyeceğimizi, yaşanan olayları kavramada zorlanacağımızı, karar verme süreçlerinde yanlış düşeceğimizi ve yanlış eylemde bulunacağımızı çok iyi bilmek zorundayız.

İnsan ancak bir toplumsal yapıda var olabilir. Birey için “*toplumsal gerçeklikten kaçmak zannedildiğinden daha zordur*”. Toplumsallığı onun her şeyidir; söz söyleyen dilidir, gerçekliği gören gözüdür, işleyen elidir, geleceği hayal eden ve an'da onu gerçekleştiren düşüncesi ve eylemidir. Toplumsal gerçeklik insanın kimliğidir. Kimlik tarihseldir, dolayısıyla bütündür. Onu farklı göstermek ya da sadece bir yönüyle ele almak toplumsallığı yok etmek ya da çarpıtmaktır.

Çarpıtmanın en temel yolu ise tarih bilincinden bireyi ve toplumu kopartmaktır. Bu da ancak gerçekliği tersyüz ederek sunmak ve bunu topluma aşılama ile olur. Bu tersyüz etme ve aşılama da zor araçları ve asimilasyoncu yöntemler kullanılarak gerçekleştirilebilir. Kısaca, bir toplumsal kimliği yaşatmak nasıl ki tarih bilincine sahip olmayı gerektiriyorsa, aynı şekilde bir toplumsal kimliği yok etmek, asimile etmek, farklı bir biçime büründürmeye çalışmak ancak bu bilincin çarpıtılmasıyla mümkün olabilmektedir.

Asıl olan toplumsal gerçekliktir. Birey bu toplumsallıkla var olabilir. Bundan uzaklaşmak ya da uzaklaştırılmak asıl olandan, özden kopmak demektir ki, bunun da giderek kendisinden uzaklaşmak, yozlaşmak, yabancılaşmak olduğu açıktır.

O halde evrenin oluşumu ve gelişimine bağlı olarak, canlı ve canlılar içinde giderek farklılaşma temelinde insan türüne ulaşan bu zaman diliminde, insan türünün ilk ortaya çıktığı zamanı ve mekanı ortaya koymak, aynı zamanda ilk toplumsallaşmanın da zaman ve mekanını bilmeyi getirir. Çünkü toplum var ise insan türü var olur, eğer toplum yoksa tür olarak insandan bahsetmek mümkün değildir. Belki bir canlı türünden bahsedilebilir, ama bu kesinlikle insan türü değildir. Şu gerçeği çok iyi biliyoruz ki, insanın varolma koşulu toplumsallıktır. Toplumsallık olmadan insan varolamaz. Şimdi bu insanlaşma, bir diğer ifadeyle toplumun başlangıç ve gelişim tarihine zaman ve mekan boyutuna kısaca bir göz atıp, daha sonra insanlaşma

ve toplumsal gelişimde ikinci önemli aşamayı, tarım ve köy devrimini ele alalım.

Doğu Afrika Rif'i ve Toplumsallığın Oluşumu

Evrenin yaşı 13,8 milyar olarak belirtilmektedir. Bunun içinde Dünyanın yaşı 5 milyar, dünya içinde insan türünün ortaya çıkış tarihi olarak 7 milyon yıl ifade edilmektedir. Bilim insanlarının ortaya koyduğu ve doğruluğundan kesin emin olmadığımız bu bilgilere dayalı olarak aslında insanın ve onun toplumunun yaşını evrenin yaşı ile bir ele almamız gerektiğini anlıyoruz. Çünkü evrenin oluşum anı aynı zamanda insan türünün oluşumu için gerekli olan koşulların oluşmaya başladığı anı ifade etmektedir.

İlk insanın dünyayla dolayısıyla evrenle buluştuğu mekân Doğu Afrika'dır. Evrenin insanlaştığı ilk yer Doğu Afrika'dır. İnsanın aynı veya farklı zamanlarda dünyanın farklı farklı yerlerinde mi yoksa bir yerde oluşarak oradan mı dünyaya yayıldığı konusu uzun süre tartışılmıştır. Geline aşamada insanlığın ortak bir atadan türediği ve bu atanın yaşadığı yer olan Doğu Afrika'nın da insanlığın oluşum mekânı olduğu üzerinde uzlaşılan bir husustur. Bu yer Kenya, Tanzanya ve Etiyopya arasındaki yöredir. İnsanlık buradan tüm dünyaya yayılmıştır. Bu gelişimde bu coğrafyanın nitelikleri ve yaşadığı değişim belirleyici bir rol oynamıştır.

Bilimin ulaştığı jeolojik verilere göre 8–10 milyon yıl önceleri Doğu Afrika'da literatürde 'domlaşma' denilen ve yerkabuğunun şişmesi, buna bağlı olarak yarılmaları anlamına gelen bir süreç yaşanmıştır. Bu yarılmaların sonucunda önemli çöküntüler, yeni ırmak ve göller oluşmuştur. Victoria, Kioga, Rudolf gölleri ile Omo ve Havvas ırmak sistemlerinden oluşan bu havza ilk insanların görüleceği yer olacaktır. Yeryüzünde gerçekleşen bu farklılaşmalar sonucunda kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan ve dünyanın en uzun graben (çöküntü) hattı olarak bilinen bir rif (iki kara arası yarıklık) oluşacaktır. Yüzeşekillerinde gerçekleşen bu değişimler beraberinde yörenin bitki örtüsünü ve hayvan çeşitliliğini değiştirecektir. O güne değin ormanlık olan arazi yapısı, zamanla bitki örtüsünde yaşanan değişimle savana denilen yüksek otlara yerini bırakacaktır. Ağaçlarda daldan dala atlayarak güvenliğini sağlayan ve ağaçta yaşamaya alışık maymunlardan olan bir tür gittikçe savana ortamına uyum sağlayarak

insanlaşma yolunda mesafe almasını sağlayacak değişiklikler yaşar. Maymundan gittikçe farklılaşan ama henüz insan olamamış olan bu tür Australopithecus'tur.

Primatlarla insan arasındaki son halka olan Australopithecus'un beyin kapasitesinin yaklaşık olarak 400–500 cm³ olduğu hesaplanmaktadır. Savana ortamında kendini savunabilmek ve besin arayabilmek için bu türün gittikçe iki ayak üzerinde durmaya başladığı öngörülebilir. Henüz hominid (insanımsı) olan Australopithecus, homo (insan) değildir. Australopithecus insan ve insanımsılar arasındaki son ortak atadır. Ondan sonrası artık insan türünün ortaya çıkmaya başladığı dönem olacaktır.

İlk İnsan: Homo Habilis (Yetenekli İnsan)

Bu dönemlere dair tarihlenmeler farklı olmakla birlikte Önderliğimizin toplumun tarihini yaklaşık olarak yedi milyon yıl olarak ele almasından hareketle biz de bu tarihlenmeyi esas alıyoruz. Zira toplumsallık insan türünün var oluş koşulu olduğundan, ayrı bir toplumsallık ve insanlaşma süreçleri söz konusu olamaz. İnsanlaşma ve toplumsallaşma birlikte gerçekleşen hususlardır. Bu nedenle de insanın olduğu yerde toplum var demektir. İnsanın tarihi aynı zamanda toplumun da tarihi olmaktadır.

Beyin hacmi yaklaşık 650 cm³ olan Homo Habilis için 'yetenekli' nitelemesinin yapılmasının en büyük nedeni, bir taşı başka taşlara vurmak suretiyle onlardan kesici taş parçaları (yonga) elde etmesidir. Bu insan türü, sert taşları birbirine sürterek taştan değişik aletler üretmiş ve bunları kullanmıştır. Homo Habilis'in on civarında taştan yapıma alet kullandığı söylenmektedir. Homo Habilis henüz tam olarak iki ayağı üzerinde durabilecek bir nitelikte olmayıp fiziksel olarak insan-primat arası bir noktadadır.

İkinci İnsan: Homo Erectus (Dikilen İnsan)

Yaklaşık olarak 1,5–2 milyon yıl önceleri Homo Habilis'ten Homo Erectus'a doğru evrimleşme yaşanır. Artık iki ayağı üzerine durabilen bu türün beyin hacmi 900 cm³'tür. Homo Erectus'un taştan daha gelişkin aletler yaptığı ve kullandığı ortaya çıkan tarihi bulgulardan anlaşılmaktadır. Aşölyen El Baltası dönemin önemli bir aletidir. 50–60

civarında alet kullandıklarından bahsedilir. Homo Erectus yaklaşık beş yüz bin yıl önceleri ateşi de kontrole alarak kullanmıştır.

Homo Erectus'a kadar insan türü henüz dünyanın diğer yerlerine yayılmamıştır. İlk insan olan Homo Habilis Doğu Afrika ile sınırlı kalmıştır. Homo Habilis'e ait fosillerin tümü Doğu Afrika ile sınırlı olup, daha çok Kenya, Tanzanya ve Etiyopya arasındaki bölgede yoğunlaşmaktadır.

Homo Erectus döneminde Doğu Afrika'dan Afrika'nın başka bölgelerine olduğu gibi diğer kıtalara doğru da bir fiziksel göç gerçekleşmiştir. Doğu Afrika'dan dünyaya yayılma esas olarak Süveyş ve Doğu Akdeniz üzerinden Toros-Zagros kavisine doğru yapılan göçtür. Büyük Sahra ve Arabistan çölleri bu güzergâhı daha uygun hale getirmiştir. Bir diğer göç yolu olan Güney Akdeniz'den Cebelitarık Boğazı üzerinden İspanya ve Avrupa'ya yayılım gerçekleşir. Ancak bu güzergâh coğrafik koşullar ve besin sorunları itibarıyla Doğu Akdeniz hattı kadar verimli değildir. Göç için en ideal yol, hem besin kaynakları, hem korunma olanakları, hem de iklimi nedeniyle Mezopotamya üzerinden gerçekleşen güzergâhtır.

Mezopotamya Homo Erectus'tan beri insan türünün barındırmaktadır. Bu, Verimli Hilal'de milyonlarca yıldan beri insan türünün yaşadığı anlamına gelir. Bunda en temel etken coğrafik elverişliliğidir. Zaten coğrafyasının bu elverişliliği nedeniyle ki mezolitik dönemden hemen sonra tarihin en büyük devrimi olarak tanımlanan Tarım ve Köy Devrimi'ni de gerçekleştiren coğrafya olacaktır.

Homo Sapiens (Düşünen İnsan)

Evrimsel akışta Homo Erectus'tan Homo Sapiens'e geçiş yaklaşık olarak M.Ö 200 bin'li yıllarda gerçekleşir. Beyin hacmi 1400 cm³ olan Homo Sapiens de iki türe bölünür. Bunlardan biri Homo Sapiens Sapiens iken diğeri de Homo Sapiens Neandertal'dir.

İlk fosillerine Almanya'da Neander Vadisi'nde rastlandığından 'Homo Sapiens Neandertal' olarak adlandırılan bu tür, yirmi binli yıllarda ortadan kalkmış bir türdür. Sadece Avrupa ile sınırlı olmayıp pek çok değişik yerde de fosillerine rastlanmıştır. Güney Kürdistan'da Şanidar Mağarası'nda yüz binli yıllara tarihlenen ve ölümlerini yaşadıkları yere gömdükleri anlaşılan kalıntıların da yine Neandertal

insana ait olduğu saptanmıştır. Günümüz insanına göre daha tıknaz, daha kaslı, daha kısa olan bu türün üyelerinin alınları daha basık, elmacık kemikleri çıkıktır. Buzul devrine iyi uyum sağlamış olan bu türün taşlardan mızrak ve ok yaptığı, avcılıkta uzmanlaştığı kalıntılardan anlaşılmaktadır.

Daha çok buzulların ve soğuk iklim insanı olan Neandertal zamanla ortadan kaybolur. Neandertal'in ortadan kaybolmasının nedeni tam olarak bilinemesi de yapılan en gerçekçi ve yaygın değerlendirme, Neandertal'in buzul dönemine aşırı uyum sağlayarak özelleştiği, bu nedenle de değişen koşullara paralel olarak kendini değerştirmediği ve bunun da ortadan kaybolmasına neden olduğu şeklinde dir.

Homo Sapiens'in diğer kolu olan Homo Sapiens Sapiens (düşünen ve konuşan insan) ise artık biyolojik olarak tamamen günümüz insanı haline gelmiş insandır. Günümüz insanına da Homo Sapiens Sapiens denmektedir.

İnsanlığın dünyaya yayılmasının Homo Erectus döneminde gerçekleştiğinden bahsetmiştik. Ancak bu yayılım dünyanın tümüne doğru gerçekleşen bir yayılım değildir. Daha ok Afrika, Asya ve Avrupa ile sınırlı olan bir yayılımdır. Amerika ve Okyanusya'ya ise yayılım Homo Sapiens döneminde gerçekleşir.

Wrm Buzul Dönemi denilen otuz binli yıllarda kuzey yarımkürede kalınlığı 2–3 km'yi bulan buzullardan bahsedilir. Bu dönemde tüm Kuzey Avrupa ve Kuzey Amerika buzullarla kaplıdır. Bunun sonucunda ise deniz seviyesi gnmzdekiden yaklaşık olarak 130 m daha düşüktür. Bu nedenle de Basra Körfezi, Ege Denizi ve Bering Boğazı gibi yerler kara halindedir. İşte insanların Amerika kıtasına geçişleri (yaklaşık olarak 20 binli yıllar) bu döneme rastlar. İnsanlar Asya zerinden Bering Boğazı yoluyla Kuzey Amerika'dan Amerika kıtasına geçmişlerdir. İnsanlara ait bulgulara Amerika kıtasında bu tarihten itibaren rastlanmıştır. Yayılım bu kıtada kuzeyden güneye doğru zamanla gerçekleşmiştir. Aynı şekilde Asya'dan Avustralya'ya o dönemlerde yayılma gerçekleşmiştir. Böylelikle bilinen anlamda dünyanın tümüne insanların gidişi gerçekleşmiştir.

Görüldüğü gibi insanın oluşumu tek tanrılı dinlerdeki gibi 'ol' demekle olan bir gerçekleşme değildir. Hominidlerin (insanımsıların) görülmesinin ardından bile yaklaşık olarak yedi milyon yıllık bir evrim süreci söz konusudur.

İnsanın ancak toplumla varolabileceğini belirtmiştik, dolayısıyla yukarıda anlatılan uzun zaman dilimi aynı zamanda toplumsallaşmanın ve toplumsal gelişmenin de en uzun süresi, aşaması olmaktadır. Yaklaşık 7 milyon yıl öncesinden başlayan ve M.Ö 20.000'lerde son buzul çağının sona ermesine kadar geçen süre insan türünün ve toplumsallaşma serüveninin yüzde 98'lik kısmını oluşturmaktadır. İnsan türü bu uzun sürede temel olarak klan tarzında yaşamıştır. Klan ilk toplumsal örgütlenme biçimi, birimdir. Sayısı 25-50 arasında değişen klan toplumu, beslenme faaliyeti olarak avcılık ve toplayıcılık yapmakta, barınma ihtiyaçlarını mağaralarda, göl ve ırmak kenarlarında, ormanlık alanlarda kendilerine kulube benzeri barınaklar yaparak gidermekte, üreme faaliyetlerini ise koşullara göre belirlemektedirler. Aralarındaki temel iletişim aracı işaret dili(beden ve ses dili) olmaktadır. Henüz simgesel dile geçiş yaşanmamıştır. Klan içinde mülkiyet ve aile olguları bilinmemektedir. Aslında klanın kendisi bir aile gibidir. Klan toplumunun temel zihniyeti ya da kendisini tanımlaması doğayla içiçeliği barındırmaktadır. Klan üyesi kendisini doğanın bir parçası saymakta, doğayı ise kendisi gibi görmektedir. Animizm olarak tanımladığımız bu zihniyet, bakış açısı insan-doğa birlikteliğinin klanda ne kadar güçlü yaşandığını göstermektedir. Çünkü doğa klan için kendisini var kılan temel gerçekliktir. Onun verdikleriyle beslenmekte, onun imkanlarıyla korunmakta, barınmakta ve o izin verdiği müddetçe üreme faaliyetini sürdürebilmektedir. Dolayısıyla doğayla uyumlu olmalı, ondan asla ama asla kopmamalı ve ondan ayrı düşmemelidir. Bu, klanın ve onun üyelerinin belki de ilk temel bilgisi, bilinci olmaktadır. Öyle ki, klan toplumunun bireyi ancak klanıyla varolabileceğini, klanı olmadan birey olarak bir hiç olduğunu bu doğanın gerçekliğinden öğrenmiştir.

Klan toplumunun en temel özelliği ise ahlaki ve politik olma niteliğidir. Ahlak bir işin nasılına ilişkin olurken, politika o işin nasıl yapılacağına ilişkin olmaktadır. Klan için hayati olan işlerin nasıl yapılacağı hem ahlak hem de onu gerçekleştirme olarak politikası olmaktadır. Zaman geçtikçe, işlerin yapılış tarzının kurallaştırılması ahlakı oluştururken, politikası ise onun günlük yürütülüş halini teşkil etmektedir. Klan hayati işleri için, hayatını sürdürmesi için hem işlerini iyi seçmeli, hem de onun en iyi şekilde nasıl yapacağını çok iyi

belirlemelidir. Yanlış yapma, yanlış belirleme klanın yaşamını tehlikeye atacak sonuçlar getirmektedir.

Klan örgütlenmesi insan toplumunun ilk halidir, toplumun kök hücrelidir. Klan tarzı örgütlenmenin insan türünün kendisini var kılmasının temel biçimi olması ve yaklaşık toplumsal tarihin yüzde 98'lik bölümünü teşkil etmesi nedeniyle hem toplumsal hafızada güçlü bir yer edinmiştir, hem de ilk olduğundan insan türü var oldukça varlığını koruyacak bir örgütlenme biçimidir. Yedi milyon yıl boyunca en zor koşullarda varlığını koruma mücadelesi veren, nice zorlukları aşan, zor koşullar karşısında yaşama sıkı sıkı sarılan, yaşam denilen gerçekliği hem yaşayan hem de onu giderek anlamlandırma çabasını veren, kimi zaman yok olma aşamasına kadar varan, fakat evrensel aklın bir parçasını kendisinde barındıran tür olarak bu zor koşullarının üstesinden gelme yeteneği gösteren bu klan toplumunu, o toplulukları ilkel, geri, vahşi olarak değerlendirmek belki de yozlaşmanın, bilinçten kopmanın ve tarihsiz yaşamaya cesaret etmenin ifadesi olmaktadır. Klan toplumu ve onun yaşam mücadelesi olmasaydı bugün bu satırları yazamayacağımızı iyi bilmek ve bu gerçeklik karşısında saygılı olmayı bilmek gerekir.

Klan toplumunun varlığını uzun süre sürdürmesinde belirleyici olan bir diğer husus beyin kapasitesinin gelişimiyle bağlantılı olarak gelişen zeka düzeyidir. Uzun süre avcılık ve toplayıcılık yapmasından dolayı kazandığı alışkanlıklarla birlikte, doğa koşullarına göre kendisini uyarlayabilme yeteneği de yine bu zekayla bağlantılıdır. Yaşamla direk bağlantılı olan ve yaşamı koruma ve sürdürmeye göre işleyen bu zeka duygusal zekadır. Yaklaşık M.Ö 50.000'lere doğru insan türünde gırtlak yapısında meydana gelen gelişmeyle birlikte konuşma yeteneği kazanması beraberinde yeni bir zeka türünü kurgusal-analitik zekayı geliştirir. Beynin sağ lob'u duygusal zekayı temsil eder ve buna göre çalışırken, beynin sol lob'u da analitik zekayı temsil eder ve ona göre çalışmaya başlar. Bu hususta önderliğimizin belirlemeleri daha açıklayıcı olmaktadır.

“İnsan türünde duygusal zekânın komple gelişmesi, duyular arasında bağlantı kurma şansını artırır. Ses, görme, tat duyuları başta olmak üzere, tüm duyular aralarında çağrışım kurarak zekâli hareketleri geliştirirler. İşaret diliyle uzun süre idare eden insan toplulukları, konuşmanın fizyolojik koşullarının gelişmesiyle bağlantılı ‘simgesel’ dile

erişebilmiştir. Simgesel dilin esas kelimelerle soyut düşünceye geçiştir. İşaretler yerine kavramlarla anlaşabilme insanlık tarihinde büyük bir devrimdir. Artık yapılması gereken, insanın en zorunlu ihtiyaçlarını gideren nesnelere ve olaylara ad vermektir. Ad verme büyük bir aşamadır. Çeşitli adlar arasındaki ilişkilerin kavramlaştırılması da beraberinde gelişir. Gerek adların temsil ettiği nesnelere özellikleri, gerek aralarındaki işlevler fiil ve bağlaçlara yol açar. Cümle düzenine geçişle birlikte dil devrimi başarılmış olur.

Bu yeni bir düşünce biçimi demektir. Kelimelerin zihne yerleştirilmesi nesnelere ve olaylar olmadan da haklarında düşünmeyi mümkün kılar. Kurgusal veya teorik zekânın başlangıcındayız. Bu muazzam bir gelişmedir. Beynin sol ön lobundaki kısım tamamen bu zekâ türüyle ilgili olarak ihtisaslaşır. Faydası kadar çok tehlikeli, zararlı durumlara da yol açabilecek bir zekâ türüyle karşı karşıyayız. Duygulardan kopuk çalışması temel özelliğidir. Kurgusal veya ANALİTİK DÜŞÜNCE'ye yol açan zekâ olarak da tanımlanabilir. Analitik zekâ veya aklın en önemli avantajı, gerektiğinde, kendini fazla yormadan tüm evren hakkında düşünmesidir; sınırsız hayal kurma yeteneğidir. Analitik zekâ müthiş bir imgeler dünyası oluşturur. Plan, tuzak ve komplo kurma yeteneği gelişir. Doğayı taklit ederek her tür icadı geliştirebilir. Planlı tuzak ve her çeşit komployla istediğine ulaşabilme yeteneği kazanması, toplum içinde ve dışında sorunların temel kaynağı olmasına neden olur.” (**Kapitalist Uygurluk**)

Simgesel dilin gelişmesi kendisiyle beraber toplumsal yaşamda da gelişmelere yol açmaktadır. Rif hattında gelişen simgesel dilin kuzeye doğru, Toros-Zagros kavisine yayıldığı bilinmektedir. Simgesel dilin avantajı şuradan ileri gelmektedir: Ortak bir dili kullanma daha iyi anlaşmayı getirmekte, bununla birlikte ortak hareket etme, daha büyük gruplar halinde avcılık yapmayı sağlamaktadır. Kadının toplayıcılıkta erkeğin avcılıkta uzmanlaştığı bir döneme geçiş yaşanmaktadır. Ortak ibadet ettikleri mekanlar oluşturulmakta, bu durum da bir aidiyet duygusunu geliştirmektedir. Dil devriminin ilk geliştiği alan olarak büyük sahra, Arabistan çölü ile İran çölünün bulunduğu mekan olduğu yapılan tespittir. Semitik dil grubu diye tanımladığımız bu ilk dil grubu beraberinde ilk kabile oluşumunun da temelini atmıştır. Klan toplumunun her anlamda tekçi yapısından giderek çoklu toplum yapısına geçiş yaşanmaktadır. Bu da

beraberinde kabile sisteminin gelişmesini getirmektedir. Kabile toplumu hem sayı olarak hem de nitelik olarak klan toplumundan farklılık arzemektedir. Daha çok çobanlıkla uğraşan bu kabileler bir anlamda çoban kültürünün temsilcileridirler. Buldukları alanın bitki örtüsünün tarıma elverişli olmaması, bu toplulukların çobanlığa yönelmelerinde belirleyici etken olmuştur.

Aryen dil ve kültür grubu: Semitik dil grubunun gelişmesine paralel olarak yine aynı coğrafyanın kuzeyinde yoğunlaşmış olarak varlıklarını sürdüren insan toplulukları arasında da simgesel dilin gelişmesini görmekteyiz. Verimli hilalin merkezinde yer alan ve günümüzde Kürdistan diye tabir ettiğimiz bu coğrafyada, iklim koşullarının elverişliliği, çok çeşitli bitki ve meyve ağacının varlığı, tarıma uygun bitkilerin bolca bulunması, Fırat ve Dicle başta olmak üzere, diğer birçok nehir ve akar suyun bulunduğu coğrafya olması hem ikinci bir dil grubunun oluşmasına maddi zemin oluşturmuş, hem de toplumsal gelişimde ve yaşamında çok büyük bir devrimci çıkışın altyapısını hazırlayacak bilgi birikimine sahne olmuştur. Aryen dil ve kültürü diye tabir edilen bu dil ve kültür grubu hem simgesel dil ve aklın gelişmesinde büyük bir aşama katetmiş, hem de insanlık tarihine cennet kavramı olarak yerleşmiş olan o büyük zihni, bilimsel, sanatsal, ekonomik, siyasi, dini kurumlaşmayı, yaşam sistemini inşa etme başarısını göstermiştir.

Köy ve Tarım Devrimi

Urfa Göbeklitepe’de yapılan Arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan tapınak ve etrafındaki yerleşim mekanları toplumsal gelişimin ana merkezinin Urfa merkezli coğrafya olduğunu kanıtlamış bulunmaktadır. Tapınak oluşturmak ve o tapınaklara düzenli bir zaman diliminde ibadet için gelmek, bu toplulukların ortak bir dil, inanç sistemini taşıdıkları, aynı biçimde üretim faaliyetinin de ortak olduğunu ya da kısmi farklılıklar taşıdığını gösterir. Ortak tapınak ortak inanç demekse, bu insanların birbirlerini tanıdıkları, ortak bir yaşam sistemini paylaştıklarını göstermektedir. Yine yapılan kazılardan anlaşıldığı kadarıyla bu tapınaklar etrafından köy benzeri yerleşimlerin olduğu da ortaya çıkmıştır. Bu da bu toplulukların hem yerleşik hem de göçebe olduklarını, henüz tam yerleşik hayata geçemediklerini, kısmi olarak toprak ekimi yapsalar da bir bütün

toprağa yerleşmediklerini ya da göçebelik kültürünü tam bırakamadıklarını göstermektedir. Tapınak etrafında bir araya gelen bu insan topluluklarının klan biçimini aşan kabile toplulukları olduğunu ve daha geniş bir coğrafyada konumlandıklarını ortaya çıkan belgelerden anlamaktayız. Elbette sadece ortaya çıkan belgelerden değil, belki bu belgelerden bin kat daha gerçeklik taşıyan, bugün de aynı coğrafyada yaşayan insanların hem dil ve kültürünün, hem de yerleşim yerlerinin aynılığından anlamaktayız.

Tapınak etrafında buluşan insanlar birbirlerine hediye verme temelinde ürün değiş tokuşu yapmakta, ortak duygu ve inanç etrafında birlikte ibadetlerini yapmakta ve bir ortaklığı paylaşmaktadırlar. Tapınak etrafında yerleşen ilk kabile toplulukları köy oluşumunun ilk temellerini atan topluluklardır. Tapınak hem inanç merkezi, hem de insanların kendi ölümlerini gömdükleri merkez olmaktadır. Dolayısıyla aslında bu kabileler kimliklerini tapınakla bir kılmakta ve onu kutsamaktadırlar. Göbeklitepe'deki dikili taşlardaki motifler ve sanatsal yapılar, o dönem insanının doğayla uyum içinde ve doğadaki hayvanlarla birliğini çok açık ortaya koymaktadır.

Yapılan kazılarda Göbeklitepe'deki tapınakların insanlar tarafından üstünün örtüldüğü ve bir daha kullanılmadığını ortaya çıkarmıştır. Bu yoruma açık bir durumdur. Bu kabileler acaba bilinmeyen bir doğal afetten ya da dıştan gelen bir saldırıyla mı bu mekanları terk ettiler, yoksa daha üst bir aşamaya geçiş yapma temelinde farklı bir kutsal mekan mı oluşturdular? Göbeklitepe tarihi aynı zamanda bu coğrafyada tarım devriminin başlangıcına da denk gelmektedir. Tarım devrimi temelinde insanların yerleşikliğe tam geçmeleri durumunda zihniyette yaşanan değişiklik ve maddi kültür öğelerinde yaşanan patlama bu kabile insanların eski inanç merkezlerini terk etmeyi getirmiş olma olasılığı yüksektir.

Tarım devrimi, toprağın üretime açılması ve çeşitli bitkilerin ekimi temelinde elde edilen ürünlerin besin maddeleri olarak topluluğun kullanımına sunulması, o dönem için çok büyük bir devrim olmaktadır. Toprak ekimi, ürün elde etme insan emeğini gerektiren bir çalışma olduğundan, bu çalışmayı yürüten, onun bilgisine sahip olan kadın bu topluluklar için doğa gibi tanımlanmayı getirmiştir. Çünkü topluluklar şimdye kadar toplayıcılıkta doğanın verdiği nimetlerden faydalanıyorlardı. Ama toprağa yönelik yapılan üretim amaçlı

müdahale beraberinde toplayıcılık faaliyetinden katbekat fazla ürün getiren sonucu doğurunca, bu faaliyeti yapan kadın elbette daha önce kutsallık atfedilen doğayla eş tutulmayı ve kutsanmasını getirmiştir. Kadına atfedilen kutsallık hem dildeki dişil öğelerden anlaşılmakta, hem de ortaya çıkan kadın heykellerinden bu toplulukların kadını kutsadıkları ve onu simge haline getirdiklerini göstermektedir.

Tarım faaliyeti beraberinde farklı ürünlerin elde edilmesini sağlamış, bu da topluluğun beslenme sorunlarına çok büyük bir çözüm olmuştur. Yine tarımsal faaliyetin gelişebilmesi için gerekli araçların düşünülmesi, bunun üretilmesi ve kullanılması beraberinde düşünce yoğunlaşmasını zorunlu kılmış, bu da düşüncede bir gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Üretime yönelme aynı zamanda zihni çabayı da yoğunlaştırmış, bu da giderek kavramların yaratımına götürmüştür. Köy yerleşimine geçilmesi ve tarım faaliyetinin geliştirilmesi insanların zihni, duyu yapısında olduğu kadar yaşam anlayış ve biçiminde de büyük bir değişim getirmiştir. Günümüzde kullanılan birçok tekniğin ilkleri bu dönemde yapılmıştır. Topluluk halinde üretim faaliyetine katılma ve hayvan yetiştiriciliği beraberinde ürün fazlalığını, bu da nüfusun artmasını beraberinde getirmiştir.

Önderliğimiz bunu şöyle tanımlamaktadır: *“Din, sanat, bilim, ulaşım, mimari, tahıl, meyve, evcil hayvan (büyük ve küçükbaş olarak), dokuma, çömllekçilik, öğütme, mutfak, bayram, aile, hiyerarşi, yönetim, savunma ve saldırı, armağan, tarımsal araçlar ve daha da sıralanabilecek bir liste, nicel ve nitel gelişmeye uğramış haliyle bugün de toplumsal yaşamın temel listesi düzeyindedir. Neolitikten kalma köy ve aile yapısına baktığımızda, en asil, topluma güç veren ve yaşamı anlamlı kılan toplumsal ahlâk, saygı, sevgi, komşuluk ve yardımlaşma başta olmak üzere oluşan değerlerin kapitalist modernitenin değer yargılarının (veya ahlâksızlığının) çok üstünde olduğunu görürüz. Toplumun hiç eskimeyecek temel zihniyet kalıpları esas olarak bu dönemin damgasını taşımaktadır.” (Uygarlık)*

M.Ö 6000-4000 yılları arası Aryen dil ve kültür grubunun artık tam olarak kurumlaştığı dönemi ifade etmektedir. Tel Halaf kültürü olarak ifade edilen bu aşamanın giderek diğer coğrafyalara yayılım gösterdiğini görmekteyiz. Yalnız bu yayılma fiziki değil, kültürel bir yayılmadır. Belki kısmi bazı gruplar bu coğrafyalara gitmiş olabilirler,

ama özünde neolitik devrim bir kültürel yayılma halinde tüm dünyaya yayılım göstermiştir. Önderliğimiz bunu şu cümlelerle ifade etmektedir: “M.Ö. 5000’lerden itibaren daha da hızlanan bir kültürel yayılmanın başta Mısır, Aşağı Mezopotamya’da Sümer, bugünkü Hindistan-Pakistan sınırlarındaki Pencab ile Türkistan’ın Amuderya ve Siriderya vadilerinde olmak üzere geniş bir jeobiyolojik alanda protokent eşliğine kadar bir gelişmeye yol açtığı belirtilebilir. Döneme göre bir nevi merkez-çevre sistemi ilk defa gözlemlenebilir bir küresel sistem oluşturmaktadır. Çin’den Avrupa’ya kadar, yani iki okyanus arasında bu kültürün başat rol oynadığı ikinci kuşak bir yayılmanın M.Ö. 4000-2000 döneminde yaygınlık kazandığını belirlemek, evrensel tarih açısından büyük önem taşımaktadır.”

Konuya giriş mahiyetinde olan bu kısa değerlendirmeler, aynı konu başlıklarını taşıyan bölümlerde çok geniş ele alınacağı için daha fazla açma gereği duymuyoruz. Zeka, dil, tarım, kadın, ahlak-politika hususlarının işlenmesiyle birlikte konu bütünlüğü sağlanacaktır. Bu nedenle konumuz itibariyle neolitikten sonra gelişen uygarlık aşamasına kısa bir vurgu yapma, ardından demokratik uygarlık sistemi olarak tarihi ele alışımızı ortaya koyarak konumuzu sonlandıracağız.

Hiyerarşi ve Devletin Doğuşu

Hiyerarşi bir toplumsal yönetim biçimidir. Ama toplum doğasına aykırı olarak gelişen bir yönetimdir. Aşağı Mezopotamya’da yaklaşık olarak M.Ö 5000’lerde geliştiği tahmin edilen hiyerarşik yönetim, özünde kadın ananın oluşturduğu evcil yaşam ve tarıma dayalı üretim faaliyetinin getirdiği artık ürün üzerinde erkeğin kendi hakimiyetini kurmasını ifade eder. Ana kadının toplumsal sistemi üzerinde erkeğin hakimiyet kurması ancak zor ve hile ile gerçekleştirilebilir. Zor ve hile ise analitik zekanın duygusal zekayla dengelenmeden işletilmesini ve ahlaki ölçülerden yoksunluğu gerektirir. Çünkü analitik zeka planlı iş yapmayı, hile ve tuzak kurmayı olanaklı kılan bir zeka türüdür. Avcılık kültüründe temellerini bulan bu zekanın ana kadının evcil düzenine karşı kullanılması, hile ve tuzaklarla bu sistemin dağıtılması avcı erkek ya da komutan erkek tarafından geliştirilmiştir. Elbette güçlü ya da avcı erkeğin bu ana düzenini tek başına ele geçirmesi mümkün olmamaktadır. Bunun için yine o toplum içinde var olan yaşlı (tecrübeli) erkek ve erkek şamanla ittifak kurması bir zorunluluk

olarak kendisini dayatmış, bu üçlü ittifakın gelişmesiyle hiyerarşik doğmuş olmaktadır.

Hiyerarşik yönetim altında ilk darbeyi kadın almıştır. Ana kadının evcil düzeni dağıtılmış, kadın ve çocuklar erkeğin, babanın mülkü olarak kabul görmüştür. Kadının mülkleştirilmesi aslında bir bütün toplumun mülkleştirilmesi anlamına gelmektedir. Çünkü ilk defa bir insan başka bir insanın malı olarak görülmüş, insan bir mal derekesine indirgenmiştir. Bu da ne klan toplumunun ne de ana kadın merkezli neolitik toplumun hiçbir zaman bilmediği ve de hayal edemeyeceği yeni bir durum olmaktadır. Hiyerarşik yönetim aynı zamanda kent temelinde gelişecek olan devlet sisteminin de öncülüdür.

Kent ve ardından devlet oluşumunun hikayesi de yine Aşağı Mezopotamya'da var olan neolitik köylerin merkezi tapınağında başlamaktadır. Artık ürünün elde edilmesi köy toplulukları için ilk başlarda büyük bir avantaj olmakta ve yaşam kalitesini yükseltmektedir. Beslenme sorunu ortadan kalkmış durumdadır. Artık ürün depolarda saklanmakta, kıtlık veya başka bir olumsuz koşulda topluluğun ihtiyaçlarını gidermek için hazırda tutulmaktadır. Fakat belli bir süreden sonra artık ürünün depolanma aşamasını da aşacak düzeye gelmesi kendisiyle beraber bu ürünlerin farklı ürünlerle değiş tokuşunu ortaya çıkarmıştır. İşte bu andan itibaren ticaretin temellerinin atıldığını görmekteyiz. Kabile topluluklarının belli dönemlerde bir araya geldikleri tapınak, artık giderek farklı ürünlerin değiş tokuş edildiği bir pazara da mekanlık eder olmuştur. Elde edilen ürünün başka bir ürünle değiştirilmesi beraberinde ticaretin de başlamasını getirmiştir.

Gelişen ticaret pazar ihtiyacını, pazar ihtiyacı ise bir mekanı zorunlu kılmıştır. Böylece kent dediğimiz oluşumun da temelleri atılmış olmaktadır. Aşağı Mezopotamya'da sulu tarıma imkan veren koşulların olması, bu alana yönelik insan akışını başlatmıştır. Aşağı Mezopotamya'nın Fırat ve Dicle nehirlerinin yakınlaştığı ve birleştiği alanların verimli toprağa sahip olması ve sulu tarıma imkan vermesi buralarda köy yerleşimlerinin oluşturulmasını ve zamanla bu yerleşiklerin giderek daha da büyüyerek kentleri doğurmasını getirmiştir. Elbette Yukarı Mezopotamya'da da kent benzeri oluşumların varlığına rastlanılmıştır, ancak bunlar belli zaman sonrasında ortadan kalkmışlardır. Aşağı Mezopotamya'da hem

nüfusun artması, hem de dıştan Semitik kabilelerin saldırıları giderek kent oluşumlarını zorunlu kılmıştır. Kent nüfusunun beslenmesi için çok planlı bir ekonomi faaliyetinin gerekli olması, dıştan gelecek olan saldırılara karşı güçlü bir askeri örgütlenme ihtiyacı, yine farklı kabile topluluklarından oluşuyor olmasının getirdiği yönetim sorunlarının çözülmesi, bununla birlikte bu kabileleri ortak bir amaçta birleştirecek bir kutsal simgeye ihtiyaç duyulması, kentin kurucusu olan erkek rahibin temel görevi ve sorumluluğu olmakta ve bu da kendisiyle beraber erkek rahibin tapınak merkezli yeni bir toplumsal sistemin inşasını gerçekleştirmesini getirmektedir.

Burada şu hususu önemle belirtmek gerekir: Her ne kadar kent bir zorunluluk olarak gelişmiş olsa da, pazarın mekanı olması nedeniyle bir sömürü, istismar ve aldatma mekanı da olmaktadır. İnsanların artık ürünlerinin alınıp satıldığı bir mekan olması pazar ilişkisini baştan sorunlu kılmaktadır. Diğer bir özellik, savunma ihtiyacı beraberinde askeri bir örgütlenmeyi zorunlu kılmaktadır. Askeri örgütlenme ise zora dayalı örgütlenmedir ve bu zorun denetlenmesi ise oldukça sorunlu olmaktadır. Yine yönetim işlerinin giderek merkezileşmesi tehlikesi her zaman mevcuttur, çünkü ekonomik faaliyetlerin bir merkezde planlanması, bu merkezin ideolojik-inanç merkezini de kapsıyor olması, toplumsal güç odaklarının oluşmasını ve bunun toplum çıkarına değil de, topluma karşı işlevsellik kazanmasını beraberinde getirir.

Tüm bu gerçeklikleri bir araya getirdiğimizde şehrin kendisinin sınıflaşmayı yarattığını görmekteyiz. Sınıflaşma özünde insan emeğiyle yaratılan toplumsal birikimlere farklı yollarla el konulması olmaktadır. Toplumsal emekle yaratılan tüm maddi ve manevi değerlerin zorla ve ikna yöntemleriyle ele geçirilmesi tüm sınıflaşmaların temelidir ve bu sınıflaşmayla beraber gelişen yeni örgütlenme biçimi de devlet olmaktadır. Devlet kent merkezli ve sınıfsal temele dayalı gelişen farklı güç odaklarının ortak örgütlenmesi olmaktadır. Başlangıçta bu güç odakları rahip, yönetici, komutan üçlüsünden oluşurken, zamanla ticaretin gelişmesiyle birlikte tüccar sınıfının da bir güç olarak bu devlet örgütlenmesinde yer aldığını tarihsel gelişmelerden okumaktayız.

Her güç odağı aynı zamanda bir birikim alanıdır da, dolayısıyla bir tekeldir. Toplumun maddi, manevi tüm alanlarına hakim olma

çabasını güden, toplumsal birikimlere el koyma çabası içinde olan bu odaklar, ya da tekellerin hem toplum üzerinde büyük bir baskı ve sömürü geliştirme durumları vardır, hem de kendi aralarında büyük bir pay kapma, toplumsal artık ürünlere daha fazla sahip olma mücadelesi vermektedirler. Devlet denilen oluşum aslında bu tekellerin kendi aralarında var olan mücadelenin uzlaştırıldığı zemin olmaktadır. Bir nevi tekellerin örgütlenme modeli olmaktadır. Dolayısıyla devlet örgütlenmesi baştan sona kadar toplum dışıdır, toplum değerlerini gasp etme aracıdır, anti-toplumdur.

Sümer mitolojisinden öğrendiğimiz kadarıyla ilk kurulan şehir Uruk olmaktadır. Büyük ihtimalle Irak ismi Uruk isminden gelmektedir. Kuruluş tarihi yaklaşık olarak M.Ö 3500'lere dayanan bu ilk şehir devletinin kurulduğu yerde bugün halen büyük bir toplumsal kırımın sürdüğünü göz önüne getirdiğimizde, devlet denilen oluşumun ilk yerde nasıl doğmuş ve gelişim göstermişse, bugün hala aynı durumunu sürdürmekte ve giderek büyük bir yıkımın, soykırımın nedeni olmaktadır. Devletli uygarlık sisteminin geliştiği bu coğrafyada var olan toplumsal sorunların temelinde bu Uruk şehir devletinin kuruluş felsefesinin ve amacının yattığını iyi biliyor, dolayısıyla ona alternatif olacak olanın da, var olan ve devletli uygarlık sisteminden kaynaklı toplumsal sorunların çözüm yolunun da devletli uygarlığa alternatif yeni bir toplumsal sistem kurma ve bunu yayma anlayış ve mücadelesinin olduğunu da iyi biliyoruz.

Önderliğimiz devletli uygarlık sistemine karşı demokratik uygarlık sistemini bir alternatif olarak ortaya koyması, Demokratik Uygarlık Sistemi'nin ne olduğuna kısa da olsa bakmayı gerektirmektedir.

Demokratik Uygarlık Sistemi

Demokratik uygarlık söylemi temelinde yapılan tarih yorumu, var olan toplumsal sorunlara çözüm bulma çabasıdır. Demokratik uygarlık sistemi, toplumsal doğanın varoluş ve gelişiminin ahlaki ve politik toplum temelinde incelemesini varsayan sosyal bilim okuludur.

Çeşitli sosyal bilim okulları(ekolleri) toplumsal doğanın incelemesinde ve gelişiminde farklı birimleri esas almaktadırlar. Örneğin, teoloji dini esas alır, bilimsel sosyalizm sınıfı temel birim alırken, liberal okul ise bireyi temel birim olarak kabul eder. Fakat bu okulların hiçbiri tarihsel ve bütünlüklü olamamışlardır. Çünkü ele

aldıkları birimlerin hiçbirisi toplumu tam olarak ifade edememektedir. Demokratik uygarlık sisteminin temel birimi ahlaki ve politik toplumdur. Ahlaki ve politik unsurlar toplum doğasını en iyi tarif eden unsurlardır. Devlet, sınıf, kent, sömürü, iktidar, ulus, vb. olmadan toplum var olabilir, ama ahlak ve politikadan yoksun toplum varolamaz. Toplumu sınıflarla tanımlama yetersiz bir yaklaşımdır. Yine dinsel boyutu öne çıkaran yaklaşımlar her ne kadar ahlakın önemini yoğunca işleseler de politik boyutunu devlete bırakarak baştan toplumu savunmasız bırakmışlardır. Bireye dayalı tanımlamalar baştan ahlak ve politikayı yadsıyan bir yaklaşım içinde olmakla toplumu devlet ve her türlü iktidar saldırısına açık hale getirmiş olmaktadır. Bu da bireyciliğin en az devlet ve iktidar kadar topluma karşı bir savaş halini ifade etmektedir.

Son olarak şunu vurgulamak gerekir ki, ahlaki-politik toplum, kent-sınıf-devlet üzerinden yükselen uygarlık sisteminin karşı kutbunda yer alır. Ahlaki ve politik toplum demokratik temelde işlevselleştiği anda, bu toplum kadar özgürleştiren ve özgür kılan başka bir güç yoktur. Dolayısıyla demokratik uygarlık sistemini düşünmek ve onun yapısallıklarını oluşturmak her şeyden önce ahlaki ve politik toplumun bir bireyi olarak bu toplumsallık içinde kendini konumlandırmak, onun içinde kendini eylemli kılmak, eylemli kılarken eğitmek, eğittiğin oranda bunu teorik ifadeye kavuşturmak ve herkesle paylaşmak gücü ve inancını, bilincini yakalamaktan geçmektedir. Ama önce buna inanmak, inanmak için ise bilmek, bilmek için ise tarih denilen o yaratıcı gerçekliğe saygıyla yaklaşım, tanıma çabası içinde olmak gerekmektedir.

Bize öğretilenlerin aslında tarih olmadığını, yazılı tarihin gerçek tarih olmadığını, devletli olanların kendi çıkarlarını gizlemek için uydurdukları olay yığınının başka bir şey olmadığını şimdi daha iyi anlıyoruz. Ve tarihin şimdi olduğunu, şimdinin tarihle birlikte oluştuğunu, ikisinin birbirinden kopuk ele alınamayacağını yaşanan toplumsal sorunlara bakarak daha iyi görüyoruz.

B) EVRENİN ZEKÂSİ VE ZEKÂNIN EVRENSELLİĞİ

“Tarih olarak toplum zekâ düzeyini gerektirir. İnsan türünün zekâ düzeyi toplumsallığını belirlemiştir. Toplumsallık da bu zekâ düzeyini zihniyet halinde çalışmaya, gelişmeye zorlamıştır. Toplumsal doğa zihniyet düzeyi gelişkin esnek bir yapı arz eder.” (**Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**)

Evrensel Zekânın Doğaya Yansması

Değişim canlılığın göstergesidir. Evrende her anın varlıkların sayısını aşan değişimlere konu olması, her an her şeyin değişmesi ancak her an her şeyin hareket ettiğini açıklayabilir. Her şey canlıdır. Hareketini gözlemleyemediğimiz şeyler de dâhil her şey her an hareket eder, her an değişir çünkü her şey canlıdır. Can demek, kanın damarlarda yürümesi değildir salt. Can demek devinim içinde olmak ve evrensel akışı kendi varlığıyla tamamlamak demektir. İnsanda bu canlılık bilebildiğimiz ve gözlemleyebildiğimiz diğer canlılardakinden daha fazla, hızlı ve görünür olduğundan diğer canlılardaki canlılığı, akışkanlığı, hareketi ve değişimi anlamakta ve algımıza yerleştirmekte zorlanırsınız.

Mekânsızlığın mekâna dönüşmesi ve hiçliğin varlığa dönüşmesi zaman adını verdiğimiz enerjinin kendine bir akış bulması sonucu gerçekleşmiştir. Zamanın varlığının ispatı şeylerin değişkenliğidir. Şeyler değiştikçe zamanın varlığından söz edilebilir. Şeyler deviniyorsa ve kendi somutluklarında sonsuzluk kadar tanımlanamayacak bir durağanlık taşıyorlarsa değişiyorlar demektir. Şeylerde değişim yoksa zaman durmuş demektir. Değişkenlik varsa zamanın varlığı kadar akışkanlığını da anlayabiliriz. Bunun olabilmesi de mekân ile mümkün olmaktadır. Çünkü değişim, zaman ile mekânın buluşmasından doğmaktadır.

Değişim, farklı oluşların biraradalığıdır. Birbirini takip eden oluşlar dizisidir değişim. Bugün tohum olan yarın filiz olur, öbür gün başak, daha sonrasında yine tohuma dönüşür. Bu değişim bir zamanı ve mekânı şart kılar. Ve tüm bunların gerçekleşmesi, insanın sınırlı algısıyla açıklanması zor olan evren zekâsıyla açıklanabilir. Sınırlı insan algısı dediğimiz kapitalist modernitenin algıları minimize edilmiş hatta dondurulmuş insan gerçeğine has bir durumdur. Özünde insan algısı,

evrenin canlılığını kendi canlılığından önce keşfetmeyi başarmış bir doğallıkta oluşmuştur.

Evrendeki canlılık ilkesi evrenin başat özelliği olmaktadır. Evreni tanımanın ilk yolu onun canlılığını bilmekten geçer. Çünkü canlılık diğer birçok özelliğin tanınması için bir yol oluşturmaktadır. Canlılık ve akışkanlığın olması, bir bilinci gerektirir. En dolaysız anlatımla insanın hareket etmesi, yerinden kalkıp yürümesi, su içmesi ya da el sallaması gibi edimlerin insan düşüncesiyle direkt bağı vardır. İnsan, su içmek istediğine karar verirse, bu düşünce zihninde oluşunca kalkıp su içmeye, eyleme yönelir. Görünür anlamıyla “düşündüm, taşındım karar verdim” durumu değildir bu düşünce akışı. Eylemin ve zikrin fikirsiz olmayacağı durumuyla ilgilidir. Hareketin bağı olduğu bir ilkedir bu. Hareket varsa düşünce var demektir. Hareketi düşüncesiz tasavvur etmek mümkün değildir.

Evren deyince aklımıza neler gelmektedir? Ezberletilen algılar evren deyince göğün karanlığında, bir sonsuzluk, hayal edilemeyecek kadar uzun ve büyük bir uçsuz bucaksızlık ve her şeyin bir yerlerde durduğu, hatta asılı kaldığı bir varoluş zemini getirir insan aklına. Bu algının biraz dışına çıkıldığında evren kavramı o asılı duran varlıkların hareketini geliştirebilir. Biraz daha gelişse algı sınırları, evren dendiğinde her an her şeyin hareket ettiği, insan aklının sınırlarının dışında bir akışkanlık, sınıflandırılmayacak kadar çok çeşitlilik gelecektir. Bu algı biçimi insanın özünde vardır. Bilinemezliklerin bilinebilirliğe dönüşmesi bir bütün hayatın akışını oluşturmaktadır. Ama bu algılarda ortaya çıkan sorunlar hiyerarşik devletçi uygarlıkla birlikte gelişerek insanlığın zihinsel köleliğini oluşturmuşlardır. Bu algı insanın içinde yaşadığı çevreyi bütünlüklü görmeye götürür. Yaşanılan çevre, doğanın bir parçasıdır ve doğanın parçası olduğu için de doğayı tanımlayabilecek kapasitededir. Bu çevrenin tanımlayacağı doğadan yola çıkarak da evren algısına doğru yol alınır. Çünkü doğa evrenin bir somutlaşmasıdır.

Doğa, evren enerjisinin form kazandığı bir gerçekleşmedir. Tüm evren, bilebildiğimiz ve tanımlayabildiğimiz doğa mıdır? Bunu söylemek zordur. Ama tüm doğanın evren enerjisinin akışkanlığında bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. Evren enerjisinin tanımlanmasının zorluğu akışkanlığın bizim algı sınırlarımızın dışındaki hızı ile ilgili olabilir. Kaldı ki, her an dönmekte olan yer küremizin döndüğünü fark

etmediğimiz gibi, anlamak için de yüzyılların, binyılların geçmesi gerekti. Buna rağmen doğanın, doğal gerçekleşmenin, tüm oluşumların bu evren enerjisinin form kazanmış, bir biçim yoluyla somutlaşmış hali olduğunu bilebiliriz. Bunu bilmemizin en keskin ve net yolu kendi insan gerçeğimizdir. Ki içimizde bu akışı bilmeden duyumsadığımız zamanlar çok olur. Birdenbire içimizden bir şeylerin akıp gittiğini, bir ırmağın bizi kendine yol edip aktığını duyumsadığımız az olmamıştır. Bu konuya sonra geleceğiz.

Evren enerjisinin akışkanlığı devinimin varlığı canlılık ilkesiyle ilintilidir. Canlı olmasaydı dünyamız nasıl dönebilirdi ki hiç durmadan kendisi ve güneşin etrafında. Bunlar insanlık için çocukça bilgiler de olabilir. Bilimle kanıtlanmış olması bu bilgileri var etmemekte, sadece bilgiden ve sezgiden kopan insan gerçeğine bu bilgileri anlatabilmenin yeni olanaklarını sağlamaktadır. Evren akıyorsa, dünya dönüyorsa, evren gelip doğada form kazanabiliyorsa, göktaşları yerlerinde durmayıp ara sıra gelip yer küremiz de içinde olmak üzere bir yerlere çarpıyorsa evren canlıdır. Ve başka deneyler, bilimsel veriler olmasa dahi bu sınırlı gözlemlerimiz dahi evrenin canlı olduğunu söylememize yetmektedir.

Canlılığın en güçlü göstergesi doğadır. Evrenin bir somutlaşması olan doğada ve tabii ki doğada bulunan tüm varlıklarda, evrenin tüm özelliklerini görebilmekteyiz. Her varlık farklı bir boyutta bu canlılığı temsil etmekte, temsil ettiği oranda da gözleyene evrensel canlılığı yansıttığı bilincini vermektedir. Animist inançların gücü, doğayı hiçbir aşkın gücün varlığı olmadan anlamaya çalışmalarından ve anlam vermelerinden gelir. Canlılık aşkın bir tanrının varlığını ispatlamaz. Tersine evrenin tüm varlıklarda içerdiği içkin bir özelliği anlatabilir ve ancak bu evrensel ilkenin ispatı olabilir. İnsanlığın sezgi gücünün tahrip edilmemiş olduğu dönemlerdir bunlar. İnsan doğaya baktığında anlayabilir. Sezgi gücünü yitirmeyen ve bilimciliğin esaretinde olmayan insan bunu hissedebilir.

Yağmurun yağmasına dair, suyun buharlaşması ve gökyüzünde bulutlar halinde toplanması, bir süre sonra soğuk hava kitlesiyle buluşarak yeniden gaz halinden sıvı hale dönüşmesi, çok soğuk havada bu sıvı halin dolu ya da kar halini alması şeklinde açıklamaları yoktur bu insanın. O yağmurun toprağı yumuşatmasını, tohumları ıslatıp beslemesini, içtikleri suyla şişen tohumların yağmurun

yardımla toprağı çatlatarak yeryüzüne çıkmasını, giderek uzamasını ve başağa dönüşmesini sevgiyle kabul eder. Bunu toprağın, yağmurun ve güneşin aşkla ve coşkuyla birleşerek yeni anlamlar ve kutsallıklar yaratması olarak anlar. Neden sonuç ilişkisine sıkıştırmaz gördüklerini. Görüp gözlemediklerinin onun yaşamını oluşturan anlamlar olması o insanın gücüdür.

Doğanın canlılık ilkesini anlatmak, tüm ayrıntılarıyla bir bütün yaşamı anlatmaya eşdeğerdir. Canlılık ilkesi çoğalmak, farklılaşmak, çeşitlenmek ve zamanı geldiğinde kendinden geriye kalanları yeninin oluşmasına katabilmek şeklinde yeni ilkeleri de beraberinde getirmektedir. Evren akışının başka görünümüdür bunlar. Kendini doğa ile var kılan, görünür kılan evrenin bu görünür kılmayı gerçekleştirebilmesine olanak veren temel ilke canlılık ilkesidir ve bu ilkenin bir zekâ biçimi olduğunu belirtmek zor değildir. Çünkü zekâ bir enerjidir ve evrenin bu enerjisi doğa ile form kazanmaktadır. Evrensel zekânın varlığını her an, uyanık olmadığımızı sandığımız zamanlarda dahi anlamaktayız. Bunu anlamamak için hakikat karşısında direnç içinde olmak gerekir. Güneşin doğması bir zekânın varlığını gösterir. Ayçiçeğinin başını sabahın ilk ışıklarıyla kaldırıp güneşe dönmesinden ve güneşle beraber gün boyunca hareket etmesinden daha açık ne vardır evrenin zekâsının doğada somutlaştığını kanıtlayabilecek? Gizlenemez gerçekler için “Güneş gibi apaçık ortada” diyor. Evrenin doğayla kendini görünür kılmayı, kendi varlığını, zekâsını bizlere bu yolla göstermesi de güneş gibi apaçık ortadadır işte.

İnsanlar toplumsallaşmaya başlamalarıyla birlikte bu gerçekleşmede bir güç görmüşlerdir. Kimi zaman ve mekânlardaki insanlar bu güçten korkmuş, karşısında diz çökmüş, kimi bunu sevinç çığlıklarıyla karşılamış onu kucaklamış, kimiye şükranla karşılamış ve onun bağrında varolmayı esas almış. Kimi onu canlı görmüş kızdırmamak için elinden geleni yapmış, kimi kendi sevincini onunla paylaşmaya yeltenmiş, denizlere ya da dağ başlarına ekmek bırakmış. Kiminde inanç, kiminde yaşam ilkesi, kiminde din olmuş bu bilinç biçimi. Bu bilincin form kazanması da farklı farklı şekillerde olmuş. Ama önemli olan insanın doğadaki canlılığı ve devinimi görmesi, bunun farkına varması, farkındalığın gelişmesiyle kendi farkına daha fazla varması ve bir bütün insan ve doğa arasında bir bağ kurabilmesidir.

Canlılık ilkesinin çoğalmak, farklılaşmak, çeşitlenmek, zamanı geldiğinde kendinden geriye kalanları yeninin oluşmasına katabilmek şeklinde yeni ilkeleri de beraberinde getirdiğini yukarıda belirtmiştik. Bu saydığımız özelliklerin her biri evrenin canlılık ilkesinin ortaya çıkardığı bir yeni ilkedir. Buradan çıkarabileceğimiz birçok sonucun en önemlisi ve birincil olanı şudur: evrensel zekâ, kendi ilkelerinden yeni ilkeler ve yeni düzlemler yaratmaktadır. İnsan gruplarının tohumları toplamasından tarıma geçmesine benzer bu durum. Ya da tarımda elde edilen ürünlerin giderek birbirine karışarak farklılaşan yemek türlerine dönüşmesi gibidir. Evrensel açılımın içinde yeni bir açılımdır.

Bunu en rahat anlayabileceğimiz yer insan yaşamıdır. Biraz açımlayalım.

Bir yerde canlılık varsa, bu canlılığın her zaman kendi kısır döngüsünde olmayacağı kesindir. Değişime direnen varlıkların ölecek değişim yaşadıkları gerçeği bu durumun keskin anlatımıdır. Canlılık değişimi getirir. Hareket eden insanı düşünelim. Konuşur, oturur, kalkar, yemek yer, elleri kirlenir gider yıkar... Bu canlılığın sayarak bitiremeyeceğimiz kadar çok değişim yarattığını biliriz. Gözlemleyebildiğimiz değişimlerin insanda farklı değişimlere yol açtığını da biliriz. Tatlı yiyen insanın tebessüm etmesi ile ekşi yiyen insanın yüzünü buruşturması bunun çok sade bir yansımasıdır. Bir insan tatlı yediğinde gülümsüyorsa, beyin gibi gelişkin bir organ kim bilir neler duyumsuyordur? Bunu bilmek zordur ama gerekli de değildir. Yaşamın hızlı akışkanlığında bu bir mutluluk olarak kendini gösterir ve beyin bu bilinci insana sağlayarak kendi varlığını da hissettirir. Laboratuvar boyutu şimdilik çok belirleyici değildir.

Doğanın kendini sürekli yenilemesi, bu yenilenmenin periyodik olmasına rağmen hiçbir zaman birbirine benzememesi doğadaki canlılıkla izah edilebilir. Doğadaki canlılık ilkesi tüm diğer ilkeleri de barındırmaktadır. Çünkü canlı doğa değişmekte, farklılaşmakta, çeşitlenmekte ve çoğalmaktadır. Bir tohum tanesinin kırk elli tohum tanesine dönüşmesi bir mucizedir. Doğa çoğalmaktadır işte. Aynı tohumun köklerini saldıği toprağa, aldığı suya ve gördüğü güneş ışınlarına göre kendini biçimlendirmesi, değiştirmesi, kendinden yeşerecek olan yaprağın şeklini belirleyerek onları sivri uçlu ya da oval uçlu yapması zekâdan başka neyin kanıtı olabilir ki! Yine hayvanların

deniz ve kara iklimlerine göre tüylerini dökmeleri ya da çoğaltmaları zekâdan başka neyin kanıtı olabilir ki!

Evren kendi zekâsını doğa formu içinde korumakta, doğa formu içinde görünür kılmaktadır. Bu zekâ, doğanın her deviniminde karşımıza çıkmaktadır. Mucize denilen Şeyler evren zekâsının görünme biçimleri­dir. Kiminde az g r n rl r ve insanlara normal gelebilir ama kiminde yoğunlaşmış halde g r n rl r ve mucize olarak adlandırılabilirler.

Toprak, hava, su ve ısı Şeklinde sıralanan dört temel elementin tüm devinimleri ve birbirleriyle ilişkileri, evren zekâsının tüm devinimini anlatmaktadır. Güneş ısısının ve suyun toprakla ilişkisinin ortaya çıkardıkları ve toprağın bu ilişki sonucu kendinden ürettiği her Şey bu zekâyı anlatır. Bitkilerin baharda yeşerişi, yaz mevsiminde güneş ısısıyla meyvelerin olgunlaşması ve tatlanması, sonbaharla birlikte yaprakların dökülerek ağaçların köklerini ısıtmaya çalışması, aynı yaprakların ağacın gölgesine düşen tohumları koruyarak bir sonraki mevsime hazırlık yapması ve üremenin sürekliliğini sağlamaya canı gönülden destek vermesi diye sıralayabileceğimiz tüm devinimler birer zekâ yansımasıdır.

Kendiliğinden ya da tanrısal g ler yoluyla gerçekleştiğini dillendirdiğimiz bu evrensel akış, nihayetinde evren zekâsının pratikleşmesidir. Aynı Şekilde bu devinimi evrende bulunan tüm varlıklarda görebiliriz. Tüm hayvanlar bu evrensel zekânın izlerini taşırlar. Her canlı kendi payına düşen evrensel zekâyı pratikleştirir. Kendisini bu yolla vareder. Canlılar içinde kendini zekâ yoluyla farklılaştıran insanda kendini varetme dediğimiz evren zekâsını yansıtma gerçeği zirveye ulaşır. Çünkü *“Yaşamı kavramak isteyen insan dışında, her canlı-cansız varlık sadece kendi anlarını yaşayabilir.”* İnsanın kendi anlarının dışındaki anları da yaşayabilme özelliği, insanın esnek zekâ kapasitesinden kaynağını almaktadır.

Doğanın Kendini Düşünme Formu: İnsan

İnsan, doğanın kendini düşünme biçimidir. *“İnsanın kendisi, en yetkin kendini düşünen doğa olarak tanımlanabilir.”* İnsanın kendisi doğadır. Kendini en yetkin düşüne­bilen doğa da insan olmaktadır. Doğanın kendini düşünmesinin somutlaşması insandır. İnsanın kendi somutluğunu en üst algı düzeyindeki bir soyutlukla kıyaslaması ve

eşdeğer görebilmesi tabii ki kolay değildir. İnsan düşüncesinin somutlaşmasını kültür, dil, sanat, bilim şeklinde sıralayabiliriz. Bunlar insan düşüncesinin somutlaşmasıdır ve kendi somutluklarını düşüncenin soyutluğunda görebilme durumunda değildirler diye düşünürüz. Bu somutluk-soyutluk meselesinin özünde gerçekleşen, zekânın akışkan olan enerji hali ile form kazanmış hali şeklinde değişkenliğidir.

Hangi teoriyle olursa olsun evrimin insan türünü ortaya çıkarması kadar bu türün toplumsallaşmasıyla yeni bir form kazanması, evrendeki anlam, sezgi, bilgi ve özgürlük ilkelerinin somutlaşması demektir. *“Şüphesiz insan tüm bitki ve hayvan canlılığının birikimidir. Ancak bunun tersi doğru olamaz; yani tüm bitkiler ve hayvanları toplasanız da bir insan etmez.”* Çünkü insan, evrim birikiminin tamamının zihniyet yapılanmasıyla yeni bir aşamaya ulaşmasıdır. Her zaman bir ile birin toplamı iki etmediği gibi tüm canlıların toplamı da insan zekâsını ortaya çıkarmaz. İnsandaki birikim, evrimin ulaştığı aşamanın insan düzleminde sıçrama yapması, yeni bir anlam paraleline akmasıyla ilintilidir.

Bütün varoluşuyla insan mikro evren olarak tanımlanırken insan türünün ortaya çıkışı ve toplumsallaşması aşamaları, evren zekâsının nasıl kendini görünür kıldığını da göstermektedir. İnsan gerçeği ile toplum gerçeği birbirinden koparılamayacağı gibi salt hacim olarak ele alınamaz. Bir araya gelmiş insanların bedensel toplamı toplumu oluşturmamaktadır. Toplumun oluşabilmesi, insanların bir araya gelmesini şart koştuğu gibi bununla beraber, birlikteliklerde oluşacak yeni anlamları, yeni hisleri, düşünceleri ve yaşamları gerekli kılmaktadır. Toplum olma bilincinin verdiği hissi, sayıca çok olmak yaratmamaktadır. Kalabalıklarda yalnızlıkların duyumsanması, toplum olma bilincinin salt toplanmakla ilgili olmadığına bir izah getirebilmektedir. Nasıl ki insan olmanın bir ruhu varsa, toplum olmanın da ayrı bir ruhu vardır.

Zekâ konusunda farklı tanımlar yapılmaktadır. Tanımlayabilmek, kavramı kendi zihniyle algılayabilmenin farklılığını ortaya çıkarmaktır. Osho *“Zekâ içsel bilincin gelişmesidir. Onun bilgiyle hiçbir alakası yoktur, onun meditasyon halinde olmakla ilgisi vardır. Zeki bir kişi geçmiş deneyimlerine dayanarak hareket etmez; o şimdiki zamanın içinde hareket eder.”* der. Platon insan düşüncesini *“içe dönük*

konuşma sanatı” olarak tanımlar. Ona göre düşünebilmek için önce konuşabilmek gerekiyor. Ki konuşma olur ve içe dönebilirse düşünce oluşur. Katolik kilisesine göre akıl ‘tanrının evi’dir. Düşünme ile ortaklaşan zekâ, insanın bedensel yapılanması dışında bir ruhsal yapılanmasının olması gerçeğiyle somutlaşmaktadır.

İnsan bedeni özünde insandaki zekânın bedenleşmesidir. Duymak için dış kulağın sesleri toplayan bir çanak şeklinde olması, gözlerin kendi esnekliğini ve korumasını yapabilecek bir kayganlıkta olması ve kirpiklerle de ayrıca korunması, bacakların insan bedenini taşıyacak kas gücüne sahip olması gibi çoğaltabileceğimiz fonksiyonlar insan zekâsının bedenleşmiş parçalarını oluşturmaktadır. Yine insanın durumlar ve olaylar karşısında gösterdiği tüm refleksler bir zekânın yansımasıdır. Bu refleksler negatif ya da pozitif olabilir. İnsanda duygu adını verdiğimiz sevinç, mutluluk, korku, heyecan, öfke, yorgunluk, acı, zevk ve diğer tüm refleksler insan zekâsının doğadaki -bu insanlar, hayvanlar ya da diğer varlıklarla girilen ilişkiler de olabilir- durum ve olaylar karşısında gösterdiği tepkilerdir. İnsan, yaşamak için zekâyı ihtiyaç duyar. Zekâ, doğanın bizlere varoluşumuzu tamamlamak için verdiği bir hakikat payesidir. Ki bu payenin farkında olarak bugüne kadar gelebildik.

İnsan bedeni, insan zihninden bağımsız bir nesne değildir. İnsan bedenine ait hiçbir organ nesneleştirilemeyecek kadar pay almıştır insan zekâsından. Zihin, öyle bir bütünlüğe sahiptir ki, beden en küçük parçası dahi olsa kendisi olarak düşünür ve bütüne bu düşünüşünü katar. Örneğin, koca insan bedeninde bir karıncanın ısırığı yeri hemen biliriz. Bir sivrisinek başımızın üstüne konup ısırığında hemen hissederiz bir sinek ısırığını. Çünkü o bölgedeki hücre sineğin ısırması olayı karşısında acı ya da yanma hissi duyar ve bu hissini sinirler yoluyla hemen beyne aktarır. Bu durum, beynin bir kontrol durumu değildir salt. Her hücrenin kendi işlevini beyne bildirmesi yoluyla bütünlüğe katılmasıyla ilgilidir. Beyinde acı/yanma hissini oluşturan bir uyanış gerçekleşir ve insan o küçücük an içinde hemen elini sineğin ısırığı yere götürür.

Acı duyma bilinci bir zekâ biçimidir. Acının farkında olmak bir zekâ emaresidir. Kendi toplumsal gerçekliğimize baktığımızda acı çekmek ve acı çektiğinin farkında olmamanın ölmekle eşdeğer olduğunu görürüz. Acı çektiğinin bilincinde olmayan toplumlar iflah olmazlar.

Bir zihinsel ölüm vardır için içinde ve bu durum o toplumu cesetleştirir. Aynı durum tek tek o toplumun bireyleri için de geçerlidir.

Yine aynı şekilde haz duymak da bir zekâ biçimidir. Mutluluk bilincinin bir anda yoğunlaşmasıyla oluşan haz, insan zekâsının yaşamla karşılaşmasıyla ortaya çıkabilir. Tüm çarpıtmalara rağmen haz, insanın insan olması farkını ortaya koymaktadır. Sivrisinek örneği gibi, yaşanan küçük bir olay karşısında gösterilen tepkinin büyüklüğü yaşanan olayın farkında olunmasıyla ilgilidir.

Farkındalık insan zekâsının en temel özelliğidir. Önderliğimizin 1.hakikat olarak verdiği yaşam perspektifinden de anladığımız gibi zaman karşısındaki farkındalık insanın evrendeki yerini diğer canlılara nazaran değiştirmektedir. Kendi anı dışındaki anların farkında olabilen tek canlı olması insanın farkıdır. Günlük yaşamda karşılaştığımız farkındalık durumu hayat karşısındaki duruşumuzu ortaya koyar. İnsanın farkındalık düzeyi, o insanın hayatı karşılama düzeyini gösterir. Yürürken etrafına baktığı halde etrafta neler olduğunu, doğanın kendi akışkanlığını nasıl süreklileştirdiğini ya da içinde sıkıştırıldığı kapitalist sistemin kendi akışkanlığını nasıl süreklileştirdiğini fark edemeyen insanın zekâsından kesinlikle şüphe edilir. Bazı durumlarda yanındaki ya da karşısında gerçekleşen bir olayı fark edemeyen insanlar için “*ayakta uyuyor*” denir. Ayakta uyuma, uyanık görünmesine rağmen zihnin kapalı olduğunu gösterir. Zekâ, her ne kadar insan uyuduğu zaman tam olarak uyumuyor olsa da, uyanık olduğu düzeydeki kadar bir aktivite gösteremez. Örneğin uyanırken duyulan fısıltı düzeyindeki sesler uyurken duyulmaz. Uyanırken rahatsız olunan kokulara uyurken katlanır olmak bilincin uyku halinde olmasıyla ve zekânın bu durumlara yeteri düzeyde cevap verememesiyle bağlantılıdır.

Belli bir zekâ kapasitesine sahip olan insan, bu zekânın sayesinde yaşamını anlamlandırdığını sezgisel olarak fark edecektir. Bu farkındalık da insanda daha fazla zekâ ile yaşamı iç içe geçirme ihtiyacını doğuracaktır. Zekânın özgürlük demek olduğunu hiçbir değerlendirmemizde unutmamamız gerekmektedir. İnsanın daha fazla zekâyla yaşamasından söz ederken daha fazla özgürlük demiş oluyoruz. Çünkü insan varoluşsal olarak özgürdür ve sezgiselliği insanı bu özgürlük eğiliminin doğal bir savunucusu kılar.

Yorgunluk da diğer örnekler kadar zekâ ile ilgili bir durumdur. İnsanın yorgunluğunun farkında olması, bedenini tanınması ve ona göre kendi devinimini belirlemesiyle ilgilidir. Bu durum büyük oranda bilinçle bağlantılıdır. Normal şartlarda on dakika yürüdüğünde yorulan birisi durmaması ve yürümesi gerektiğine kendini ikna ettiğinde on dakikadan fazla yürüdüğünde dahi bu yorgunluğu hissetmeyecektir. İnsanın yorgunluk sınırlarını genişletmesi onun bilincinin sınırlarını değiştirmesiyle ilgilidir.

İnsan bedeninin nesne olmadığını ve hiçbir organın nesneleştirilemeyeceğini belirttik. Kadın ve erkek olarak iki cinse ayrılan insan türünün her iki cinsin bedenindeki somutlaşması farklı olmaktadır. İnsan evrenin özetidir derken kastedilen insan tanımına kadın daha yakındır. Evrende çeşitlenerek, çoğalarak, farklılaşarak kendini süreklileştirme özelliğini bir zekâ kanıtı olarak ortaya koyduk. Bu özellikler kadının temel biyolojik özellikleri olmaktadır. Bir gülün çanak yapraklarını ve dikenlerini gülün zekâsının bir sonucu olarak onun öz savunması için geliştirildiğini ortaya koyabilen insan gerçeğinin, kadının doğurganlığını ve doğurganlık özelliğine bağlı olarak sahip olduğu beden parçaları ve işlevlerini anlamlandırması da tabii ki bu algılamaya ve gerçekliğe denk olmalıdır.

Kadın cinsi, insan türünün farklılaşan ve farklılaştıran bir parçası olarak zekânın esnekliğini en fazla barındıran kesimidir. Kadındaki evrensel zekâ, doğurganlıkla anlam zirvesine ulaşmaktadır. Tüm dişi türler için de geçerli olan özellikler, insan türünde zirve yapmaktadır. Türün sürekliliğini sağlamasında erkeğin rolü inkâr edilemez. Ama yaşamak için ve yaşamın sürekliliğini sağlamak için üreme yetmez. Kadının bedeninden ürettiği süt, ilk gıda, ilk kutsallıktır. Çocuğun doğumundan büyüüp kendi kendine bakabileceği çağa gelene kadar anneye ihtiyaç duyması, evrensel sürekliliğin kadınıla mümkün olduğunu gösterir. Çocuğun doğumdan ölüme kadar anneye bağı kopmamaktadır. Oysa erkeğin böyle bir bağı yoktur. Erkeğin üremedeki payı diyerek diğer canlılarla kıyaslanarak biyolojik açıklamalar yapılması sadece erkek cinsinin nesneleştirilmesine hizmet edebilir ki bu da yanlış bir izah olmaktadır. Esas olan, insan türünün varlığı, yaşamını sürdürebilmesi ve kendi varlığına anlam katarak ikinci doğanın ilkelerine göre evrendeki yerini almasıdır.

Varlığın sürekliliğini sağlayan insan cinsi olması kadına ayrı bir anlam katmaktadır. Gülün dikenleri onun zekâsının göstergesiye, kadının rahmi ve analık işlevine bağlı olarak süt verebilmesi de kadının payına düşen evren zekâsının farkını gösterir. Bu durumu toplumsal algıların, hatta egemenlikli algıların yarattığı eksiklik ya da fazlalık durumlarının ötesinde anlamak önemlidir. Kadın zekâsı farklıdır. Doğanın kendi farkına varması kadar kendini çoğaltması da kadın cinsi sayesinde olmaktadır. Çoğalmak ve bu çoğalışı süregelenleştirmek bir zekâ türüdür. Ve kadın bu zekânın sahibidir. Evrensel varoluşun kadın rahminde gerçekleşmesi, bu gerçekleşmenin olmadığı zamanlarda da aylık devinimlerin sürmesi, canlılık, çoğalma ve çeşitlenme ilkelerini yaşamsallaştırmak için kendini sürekli yenilemesi, kadının evrensel zekâsının yansımalarıdır. Bu durum, zekânın bildiğimiz düşünmek ve fikir üretmek şeklinde sınırlandırılmışlığının çok ötesindedir. Bir insanın üşüdüğünde kalın giyinmesi gibi basit bir durum zekâ ürünü oluyorsa, kadının insanlık soyunu sürdürmenin bunca tedbirini almasının nasıl bir zekâ olduğunu tanımlamak için verili algı sınırlarını zorlamak gerek. Erkekteki anlam ve duygu yoğunlaşması durumlarında ana kadın ifadelerinin ortaya çıkması da bu durumla ilgilidir. Kendini yetkinleştiren erkeğin ana kadın duygularıyla kapsayıcı, adaletli, kucaklayıcı ve besleyici olabilmesi, bunun hele hele toplumsal olarak gerçekleşmesi, insanlaşma mücadelesinin basamaklarından önemli bir yükselişi ifade etmektedir.

Bundan dolayı kadın zekâsı ile erkek zekâsı arasında farklar vardır. Evrenin kadında ve erkekte kendini görünür kılması farklı formlarla olmaktadır. Kadın zekâsı daha akışkan ve bağlı olarak değişime elverişliyen, erkek zekâsı formlaşmaya, kalıplaşmaya ve statize olmaya yatkındır. Kadın ve erkeğin toplamı, insan gerçeğini, daha doğrusu toplum gerçeğini tanımlayabilir ancak. Toplum olma ise insan türünün özgürleşmesidir. Zira, toplumsallaşmayan insan, ölmeye ve tür olarak yok olmaya mahkumdur. Bu anlamıyla varolmanın zekânın insan türünü toplum olmaya taşımasıyla bağlantısını, ancak bunun insan için özgürlük anlamı taşıyacağını unutmamak gerekir.

Zekânın özgürlük ve ahlakla ilişkisi de, zekânın toplumsal karakteriyle bağlantılı olarak ele alınabilir. Zekânın kesinlikle özgürlükle bağlantısı vardır. Zeki olmak özgür olmaktır. Bugün esaret altında tutulan birçok özgürlük aşığının zihinsel özgürlük düzeyleri bu

gerçeği defalarca kanıtlamaktadır. Zekânın ahlakla ilişkisi de önemlidir. Zekâ sahibi olmak, ahlaklı olmakla özdeşdir. Zekâ eğer özgürlükle bağlantılıysa, kişinin kendi özgürlüğü başkalarının özgürlüğüyle uyum içinde olacaktır ve bu da zekânın ahlakla bağlantısını gösterir.

Zihin, canlının duygu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünlüğü ya da yaşantıları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihninde saklama gücü, bellek, hafıza olarak tanımlanıyor. Bu tanımlar ışığında zihnin zekâ ile aynı şey olmadığını görürüz. Hafıza ve zihin zekâ değildir. Belki hafızanın güçlü olabilmesi için de az da olsa zekâyı ihtiyaç vardır ama gelişkin bir hafıza gelişkin bir zekâ demek değildir. Zekâ daha esnek ve akışkan iken zihin daha durağandır. Zihinde alışkanlıkların, öğrenilen davranışların yeri vardır ama zekâda yoktur. Çünkü zekâ, zamanın ruhunu yakalamakla ilgili olarak kendini vareder. Her an ve süreklileşen bir uyanış ve farkındalık içinde olmak demektir zekânın varlığı.

Zekâ esnektir. Esnek olmak, gelişimin çok yönlü olabilmesine olanak sunulması demektir. İnsan zekâsının esnekliği negatif olduğu kadar pozitif yönde de esneyebileceğini gösterir. İnsan zekâsı insanın çok yönlülüğüne olanak sağlamaktadır. Çeşitlenmenin ve farklılaşmanın insan gerçeğinde yoğunlaşmasını bu zihin yapılanmasından da anlamaktayız.

“İnsan toplumundaki zekâ düzeyi ve esnekliği toplumsal inşanın gerçek temelini teşkil etmektedir. Özgürlüğü bu anlamda toplumsal inşa gücü olarak da tanımlamak yerindedir. İlk insan topluluklarından itibaren buna ahlâki tutum denildiğini biliyoruz. Toplumsal ahlâk ancak özgürlükle mümkündür.”

Zekânın Toplumsallığı

Toplumun kendisi, onu oluşturan insanların toplamından farklı bir zekâyı sahiptir. Bu toplumsallaşmanın karakteriyle ilgilidir. İnsanların bir arada olmasının getirdiği zekâ, enerjilerin sinerjiye dönüşmesinden kaynağını almaktadır. İnsan olgusunu salt bedensel düşünmemekle mümkündür bu durumu anlamak. Tabi ki insan bedenini nesneleştirip anlamsızlaştırmadan insan varlığına bambaşka bir varoluşsal anlam biçmekten söz ediyoruz. Şöyle ki, kendi başına patlamayan bir

madde, başka bir maddeyle yakınlaşınca patlayabiliyor. Aynı durum insanlar için de geçerlidir. Kendi başına öfkelenmeyen insan, başkasının yanındayken öfkelenabiliyor. Ya da kendi başına düşünceyi derinleştiremeyen insan başka insanlarla birlikteyken düşünebiliyor ve hatta mükemmel düşünceler üretebiliyor. Bugün yalnızlığı bir din seviyesinde yaşayan insanlarda dahi bu böyledir. İnsanlardan kaçıp hayvanlarla yaşamayı tercih eden en yalnız insanların dahi insanlara ulaşmak için sanal âlemi en çok kullanan insanlar olması liberal bireyciliğin ironisi olurken toplumsal insan gerçeğinin bir kaçınılmazıdır da. Bu bir insan özelliğidir. Ve varoluşsalıdır. Hiçbir insanın, hiçbir şekilde kendisini dışında tutamayacağı bir gerçektir. Ki zirvesi kapitalist modernite hakimiyetinde yaşayan insanların cinnetvari sonlarında kendini kanıtlamakta, toplumun dışına düşenler yaşamın dışına düşmektedir.

İnsan toplumsallaşmayla yeni bir yaşam seviyesine ulaşır. Bu yaşam seviyesi şüphesiz yeni bir anlam ve zekâ seviyesini gerektirir. Tüm canlılarda varolan duygusal zekânın, insanın toplumsallaşması aşamasından itibaren yeni bir zekâyla bütünlendiğini görmekteyiz. İnsan evriminin tamamı bu zekânın emareleriyle doludur. Bugünden insanlık tarihine baktığımızda yıkım içeren tüm durumların, tüm savaşların, insanlık dışılıkların bu zekânın doğal seyirinden sapmasıyla ortaya çıktığını bilmek bizleri bu zekâ karşısında hayrete düşürdüğü kadar ürkütmektedir de. Bu gerçeklik, insanda gelişen analitik zekânın karmaşık ve farklılık boyutunu da ortaya koymaktadır. İnsandaki esnekliği yaratan da bu zekâ olmaktadır. Çünkü esnek olan bu zekâ türü, pozitif yönde olduğu kadar negatif yönde de esnemeye müsaittir. Bu bugün Önderliğimizin belirttiği gibi *“Sınıf tahlilleri, ekonomik reçeteler, politik tedbirler, iktidar ve devletin azami birikimleriyle ekolojik ve toplumsal yıkımların önüne geçilemeyeceği anlaşılmaktadır, hatta kanıtlanmış gibidir. Bu sorunun daha köklü ele alınmaya ihtiyaç duyduğu açıktır.”*

İnsandaki duygusal zekânın açığa çıkarmak üzere tetiklediği bir zekâ türüdür analitik zekâ. Korunma ve beslenme güdülerinin yaşamsallaşmasının yeni yöntem arayışlarında ortaya çıkmaktadır. İlk taşı kaldırma örneği verilir. Kendini korumak ya da bir besine ulaşmak için kaldırılan bu taş, insanda alet kullanma bilincinin gelişmesine yol açan bir devrimsel harekettir. İnsanı bu harekete itekleyen ise

kurgusal, diğler deyişle analitik zekâdır. İnsanın bir davranışta bulunurken bir sonrakini kurgulaması temel hakikatlerinden biri olmaktadır ve insan türünün hayatta kalmasında, toplumsallaşarak kendini yüz binlerce yıl yaşatabilmesinde temel rolü oynamaktadır.

Duygusal akıl içgüdüsel ve reflektif olarak çalışır. Temel olarak üreme, beslenme ve barınma diye sıralanan ve türü sürdürmenin temelini oluşturan işlevlerin gerçekleşmesini sağlar. Tüm canlılar bu akılla varolurlar. Duygusal akıl, canlıların varoluşsal bir özelliğidir. Hayvan davranışlarında doğuştan bilinen davranışlar vardır ve bunlar duygusal zekânın o hayvanın DNA'sında yerleşmiş olmasıyla ilgilidir.

Analitik zekâ ise öğretilen zekâdır. Hayvanların öğrenmeleri yok denecek kadar azdır. Yok demememizin nedeni kimi durumlar karşısında yeni şartlanmaların oluşturulabilmesiyle ilgilidir. Bu insan olarak bizim anladığımız türden bir öğrenme olmasa da şartlanmış davranışlar olarak karşımıza çıkmakta ve çok sınırlı bir halde hayvanlarda görülmektedir. Duygusal zekâ bilinendir, analitik zekâ ise öğrenilendir. Öğrenilen olduğundan dolayı yanlış öğrenmelerin başladığı hiyerarşik devletçi sistemin başlangıcından bugüne kadar biriken yanlış öğrenmelerin bugünkü yıkım dünyasını oluşturduğunu kavramak zor değildir.

Duygusal zekâ yorumlamayan ve içgüdüsel olarak gelişen zekâ türü olduğundan davranışları keskinleştirir. Örneğin avcı bir hayvan, aç kaldığında dünyadaki son kuzu da olsa onu türün sürekliliğini sağlamak için yememeyi düşünmez. Onun için esas olan açlığını gidermektir. Beslenme güdüsü o hayvana bunu söylemektedir. Oysa bilinçli ve farkındalık düzeyi yüksek olan bir insan bunu düşünebilir ve açlığını başka bir besin ile giderebilir. Bu insanın analitik zekâsıyla ilgili bir durumdur. Analitik zekâ yorumlar, değerlendirir ve karar alır. Tabi Hobbes'e "*İnsan insanın kurdu*"dur dedirten zihniyet ve insan değildir söz ettiğimiz. Zaten bu duruma getiren de bu zekâdan sapsmış olmaktır. Analitik zekânın insanı insanlaştıran ve toplumsallaştıran gerçeğinden sapan insan, o kuzuyu yiyip tüketmek kadar yenilerini kopyalamayı düşünecek kadar yıkım ruhuyla dolmuştur. Her ikisi de analitik zekânın esnek yapısını vurgulamaktadır.

Bugün hiyerarşik devletçi sistemin oluşmasını, iktidarın varolmasını, yalan diye bir olgunun ortaya çıkmasını sağlayan ve dünyayı yaşam merkezi olmaktan çıkararak yaşamdan kaçırılan zekâ

türü analitiktir. Aynı analitik zekâ “...bu gücü olumlu yönde kullanılırsa, dünyayı insan türü için sürekli bir ‘bayram yeri’ne çevirebilir.” Bu belirttiğimiz analitik zekânın olgusal olarak olumsuzluk barındırmadığı anlamındadır. Analitik zekâdan sapmak, olumsuzluklara zemin hazırlar ve uygun koşulların oluşmasını sağlar.

Örneğin çokça tartışılan konu erkek egemenliğinin gelişmesine ve köleliğin başlamasına ilişkindir. Doğada en savunmasız varlık olan insanın hayatta kalabilmesi için gereken besin zincirinin oluşmasında avcılığın da bir yeri ve anlamı vardır. Avcılık kendi başına bir varoluş eylemi olmaktadır ilk insan grupları için. İnsan türünün avcılığı zekâsını kullanarak geliştirdiği yöntemler ve aletlerle mümkün olmuştur. Ki bu durum, insanın yaşaması için bir dönemin zorunluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eylemin ve bu eylemdeki öğrenme biçiminin başka durumlarda da uygulanması, aynı yöntemlerin besin temininin dışında kullanılması, insanların insanlar karşısında da tuzaklar kurmaya başlaması gibi durumlar, avcılık eyleminin gelişmesini sağlayan zekânın kendi doğal seyrinden sapmasıyla ortaya çıkmıştır. Erkek egemen sistem denirken, avcılık kültürünün insanlar üzerinde uygulanmasının tüm yöntem ve araçları da kastedilmektedir. Bugün değişen ve giderek detaya indirgenen bu yöntemler kadın karşısında uygulanan erkek egemenlikli operasyonların derinleştirilmiş ve yaygınlaştırılmış halleri olmaktadır.

Kadında öğrenilenlerin egemenlik formuna dönüştürülmemesi duygusal zekânın ağırlık basmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşı erkekte iktidar formuna yatkınlık öğrenilenlerin merkezi uygarlık akışına, hiyerarşik devletçi sistemlere kanalize edilmesiyle ilintilidir. Bu durumun kendisi yaygın bir yanılğı olarak analitik zekânın erkekte yoğun olmasıyla bağlantılandırılmaktadır. Asıl olan her iki cinste de her iki zekâ türünün varolduğudur. Analitik zekâ erkekte fazla değildir, sapmış halde bulunmaktadır. Egemenlik formunda analitik zekâ, duygusal zekâyı bastırmaktadır. Kadın formunda ise duygusal zekânın ağırlığı vardır. Doğurganlık özelliği kolay kolay bu yoldan saptmaya izin vermemektedir. Ama kadında da analitik zekâ vardır. Hatta insanlaşmanın ve toplumsallaşmanın gelişmesi kadın öncülüklü olduğuna göre, ki Önderliğimiz “kadınla insanlaşmak” dedi buna, analitik zekânın kadın formunda daha gelişkin olduğunu ve öncelikli olarak ortaya çıkmak için kadın formunu seçtiğini belirtebiliriz.

Analitik zekâ olmasaydı kadın tarım kültürünü nasıl geliştirebilirdi? Toplumsallaşmayı, hayvanları evcilleştirmeyi nasıl yapabilirdi? Ahlak kurallarının oluşması analitik zekânın ürünüdür. Çünkü ahlak, yüksek bilinç gerektirir. Toplum olarak yaşama ve varlığı süreklileştirme bilinci ahlakın temelini oluşturur. Bu ahlak kurallarının jin-jiyan eksenli olduğu bilinmektedir. Kadın etrafında oluşan ahlak kuralları doğalında kadının zekâsının ürünü olmaktadır. Yaşamla, duygusal zekâyla bağıni yitirmemiş olan bir analitik zekânın ürünüdür ahlak. Ama ahlak kurallarının katılarak erkek egemenlikli sistemin hukuk kurallarını oluşturması da analitik zekânın sapkın halini ifade eder.

İlk ahlak kurallarını belirlemeyi ve uygulamayı kadın nasıl gerçekleştirebilirdi ki analitik zekâsı yüksek olmasaydı? Doğru olan kadında analitik zekâ olmaması ya da erkekte duygusal zekâ olmaması değildir. Doğru olan analitik zekânın erkekte sapmaya uğraması ve duygusal zekâyla uyumu yitirmesidir.

Kadın ve erkekteki zekânın uyumlu hale getirilmesi, analitik ve duygusal zekâ arasında bir uyumun sağlanmasıyla mümkündür. Bu da erkekteki kontrolsüz analitik zekânın duygusal zekâyla kontrol altına alınması kadar zekânın yansması olan yaşamın toplumsallık kriterlerinde ele alınarak doğruluğunun açığa çıkarılmasıyla sağlanabilecektir. Öğrenilenlerin esiri olmak ya da iyi uygulayıcıları olmak, insanlığı hiyerarşik devletçi sistemin köleleri haline getirdi. Bundan kurtulmak evrensel zekâdan payımıza düşeni özgürlük temelinde yaşamla bütünleştirmekle olacaktır.

Zekâ neden toplumsaldır?

Kolektif düşüncülerin ötesinde zekâ nasıl toplumsal olabilmektedir?

Yalnız yaşamının ölmek olduğu gerçeğini insana kavratmak, zekâ açısından ikili bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu durum insanı kısıtlayan, sınırlandırıcı bir gerçek olmaktadır. “*Tek başına varolamazsın!*” ilkesi tek başına olduğunda ölümü hatırlatarak birlikteliklere yönelmektedir ama aynı zamanda kendin olmanın toplumsallıkla bağına dikkat çekmektedir. “*Yaşamak istiyorsan, topluluğunla olacaksın, başka insanlarla birlikte olacaksın!*”

Toplumsallığın kendisinde insanı hem sınırlandırıcı hem de vareden bir gerçek vardır. Bu, sonsuzluk enerjisi içinde kendine form bulmakla ilgilidir. Toplum, insan gerçeği için bir formdur. Her form

gibi kapsadığını sınırlandırmaktadır. Bu formun güzelliği tabi ki sınırlandırıcılığından gelmiyor. Toplum formunun güzelliği, insanı yaşamı yaşamaya yakınlaştırmaktadır. Yaşamın kendisi özgür olmakla bağlantılıdır. Yaşam olmadıktan sonra özgür olmak zaten mümkün değildir, hatta mevzu bahis de değildir.

Buradan şu sonucu çıkarabiliriz. Zekâ, kişisel değildir toplumdur. İnsanları birlikte olmaya, birlikteliklerde öğrenmeye ve birlikteliklerde yeni anlamlar yaratmaya yöneltir. Bu belirlemeler ideolojik olarak toplumculuk yapmamızla ilgili değildir. Kaçınılmaz olandır. Özgürlüğün varolmakla ilgisi varsa, bizler de varolmak için toplumsallaşmak zorundaydık. Ve ilk toplumsallık, kendisinden sonraki tüm çağlar için de bir şart olarak ortaya çıktı. Toplumsallık öğrenilmekte, aktarılmakta, kuşaktan kuşağa taşınmakta, her dönem yeniliklerle tamamlanarak insan yaşamını oluşturmaya devam etmektedir. Bizler varoluş sürecimiz içinde öğreniriz, sürekli öğrenmelerle hayatımızı gerçekleştiririz, öğrendiklerimizi bir süre sonra unuturuz ve ihtiyaç duydukça yeniden öğreniriz. Bu yaşam akışının bir özelliğidir.

Bugün yaşadığımız kapitalist modernite çağının tüm birliktelikler karşısındaki tüm saldırganlığına rağmen birlikteliklerden kaçamayışı, hatta kendince yeni birliktelikler oluşturmaya çalışması da, birlikteliklerin varoluşsal karakterinden kaynağını almaktadır. Zekânın toplumsallığı, insanları bir arada yaşamak zorunda bırakmasındandır.

Önderliğimizin verdiği örnek çarpıcıdır. Yeni doğan insan yavrusunu, hiçbir öğrenme olmadan bir ormana bıraksak birkaç gün dahi yaşayamaz. Bunca dayanıksız olan insan türünün doğanın en güçlü varlığı haline gelmesi tabi ki toplumsallığından ve bu toplumsallığı mümkün kılan zekâsından kaynağını almaktadır.

Demokratik Uygarlık Akışında İnsan Zekâsı

İnsan zekâsının esnek yapısından söz ettik. Bu esnek yapının en güzel sonucu, gelişme kapasitesi olurken en kötü sonucu da gerileme ve yanlışlıklara boğulma kapasitesi olmaktadır. Sıpmaya uğramış analitik zekâ işte bu yanlışlıklara boğulma ve gerileme kapasitesinin aktifleşmesi olmaktadır. Bir bütün insanlık tarihinin oluşmasını sağlayan ahlaki politik toplum değerleridir ve bu değerlerin

oluşturduğu uygarlığa demokratik uygarlık diyoruz. Bu sapma, işte bu akıştan sapmadır.

Demokratik uygarlık büyük nehirsal akıştır ve insanlaşmayla başlayan serüvenin bugüne kadar gelen değerlerini anlatır. Demokratik uygarlık “*hem bir düşünce sistematigi, düşünce birikimi, hem de ahlaki kurallar ve politik organların bütünlüğü*”dür. Bu bütünlük dediğimiz de nehirsal akışı oluşturan bütünlüktür. Tüm düşünsel, toplumsal, yaşamsal ve kültürel değerlerin bir araya gelmesi, demokratik uygarlık akışını oluşturmaktadır. Her bir bileşen bu akışın bütünlüğünü oluşturduğu kadar akışla birlikte varolmaktadır. Hem akışı oluşturmak hem de o akışla varlığın mümkün olması demokratik uygarlık değerlerinin temel bir özelliğidir. Bu özünde toplumsal bir özelliktir. Toplum nasıl ki, hem bireylerden oluşur ve hem de onu oluşturan bireyleri şekillendirerek oluşturursa demokratik uygarlık da aynı özdedir. Bu akışın dışına çıkmak, sadece kendi varlığını değil, kendi varlığını oluşturan zemini dahi inkâr etmekle başlamaktadır.

Nasıl varolduğunu inkâr etmek, kendi kimliğini inkâr etmektir. İnsanın özünde varolduğunu belirttiğimiz zekâ ve özgürlük gibi temel özelliklerin mekân ve zamanla şekillenmesi o insanın kimliğini oluşturmaktadır. Ve kimliğin reddi, onu oluşturan zekâ ve özgürlük değerlerinin aşınmasıyla gerçekleşebilmektedir. Bu aşınmanın temelinde analitik zekânın doğal akışından sapması vardır. Özgür yaşamayı zihniyetine Amargi “*anaya dönüş*” olarak yerleştiren insanlık kaybettiğinin farkında olan insanlıktır. Özgürlükten kopuş anadan kopuştur. Ve özgürlük de anaya dönüşle özdeştir. Anaya dönüş biyolojik olarak anaya dönüş değildir. Anaya dönüş, öze dönüştür. Kök hücrenin bilincinde olarak kendi özüne dönüş ve kendi yaşamsal akışına katılmaktır. Analitik zekânın sapmasının farkında olmak ve bu sapmayı doğru yöne evriltmektir.

Demokratik uygarlık değerlerinden saparak merkezi uygarlık değerlerinin insanı nesneleştiren hakikat yitimine maruz kalmak nasıl ki analitik zekâ ile gerçekleşiyse bunu tersine çevirmek de yine analitik zekâyla mümkün olacaktır. İnsan varoluşu ikinci doğa dediğimiz doğal yaşamın ikinci bir aşamasını anlatmaktadır. Bizler insan olarak hiçbir özgürlük idealinin bizleri birinci doğaya götürmeyeceğini biliyoruz. Bu bilinç evren gerçeğini anlamakla mümkün olmaktadır.

Özgürlükten ve öze dönüşten kastımız bundan dolayı hiçbir zaman birinci doğaya dönüş olmadı. Özünde öze dönüş, birinci doğadan kendi türünün sürekliliğini sağlayarak çıkmayı başarmış bir tür olarak ikinci doğayı yaratabilmiş insan gerçeğinin yitirdiği hakikati yeniden bulmasına ilişkindir. Sapma bir hakikat yitimidir. Sapmanın giderilmesi de hakikat arayışının başarıyla sonuçlanması anlamına gelecektir. Hakikat arayışının başarıyla sonuçlanması jin-jiyan gerçeğinin bilincine varmakla mümkündür. İnsanın insanlaşmasına, dil oluşturmasına ve tüm insanlık değerlerini biriktirerek sonraki kuşaklara bırakmasına vesile olan da işte bu zekâ türüdür. Bu zekâ türünün kendi doğal ve özgür akışından sapmamış olan kabileleri, inançları, düşünürleri, zanaatkârları, birbirini yok etmeyen ve birbirinin farklılığında zenginlik bilen mezhepleri, çiftçileri, kadınları ve gençleri hala mevcuttur. Bu kesimlerin varlığı, demokratik uygarlık ırmağının var olduğunu ve merkezi uygarlığın bugününü oluşturan kapitalist modernite güçlerinin ancak bu ırmağın akışını durduramayacak olan küçük akıntılar ya da yüzeye vuran kirli maddeler olabileceğini bizlere göstermektedir. Önderliğimizin deyişiyle *ancak okyanusta adacıklar olabilirler*.

İnsanı varlığıyla, bilinciyle ve yaşamıyla bütünlüklü algılayabilecek, insan zekâsını duygusal-analitik diye ayırlamayacak bir bakış açısına ve kavrayış düzeyine ulaşmak, hakikatin bütünlüğünü kendi bilincimizde gerçekleştirmemiz demektir. Zekânın bu ayrılması ortaya çıkış ve gelişim koşulları hakkında bizleri aydınlatmaktadır. Ama bugünün özgür yaşamak isteyen insanları olarak önemli olan bu ayırımlardan kurtulmak, fikir, zikir ve eylem birliğine ulaşan insanlar olarak zekâsındaki duygusal ve analitik yanların uyumunu sağlamış olmak, Önderliğimizin “*insanlık kazanacaktır*” sloganının da gerçekleşmesi olacaktır.

C) YÜREĞİN TAŞMASI, KOLEKTİF ZEKÂ, YAPILANDIRICI UNSUR... DİL

“Dil toplumsal zihniyetin sadece aracı değil, aynı zamanda yapılandırıcı bir unsurdur. Dil bir toplumu var eden temel özelliklerdendir. Kolektif zekâ aracı olarak toplumsal doğanın esnekliğini çok hızlı geliştirir.” (**Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**)

Bilmeyi insanların yaşamlarının anlamını keşfetmeye dayandıran bilim insanlarının dil temalı araştırmaları ve tezleri oldukça fazladır. Tabi bunların genelde tez şeklinde olması, dili oluşturan ve konuşmayı sağlayan dokuların yapısının kemiksi olmayışından ve ölümden bir süre sonra tüm izlerin silinmesinden kaynağını almaktadır. Antropolojik araştırmalar bu konuda doğrudan bir veri oluşturmamakta, ortaya çıkan veriler de arkeoloji alanından aktarılmaktadır. *Dilin kemiği yok* deyişi başka bir anlamda dile gelse de, kemiğinin olmayışı dilden geriye izler kalmadığını da açıklayan bir ifade olmaktadır.

Bir iskeletin çene ve diş yapısı onun yemek kültürünü, dolayısıyla yaşadığı koşulları, bitki örtüsünü, iklimi ve bağlantılı diğer kültürel unsurları ortaya çıkarabilir. Ama dile ilişkin hiçbir veri bu araştırmalardan elde edilememektedir. Bilimlerin ulaştığı dilsel kaynaklar yapılan aletler, tabletlere yansıyan diller ve iletişim araçlarıdır. Tüm bunlara rağmen bazı görüşler dilin ilk kullanıcısının “*Homo erectus*” denen “*dikilen insan*” olduğu yönündedir. Bu görüşler, çakmaktaşı tekniğine ve bu tekniğin iletişim gerektiren bir teknik olmasına bağlanmaktadır. Neandertallerin gırtlak yapısının dil geliştirmeye uygun olmadığı görüşü yanında tersini savunanlar da vardır. Ayrıca paleolitik dönemi araştıran antropolog ve dil bilimciler, *Homo sapiens*lerin dili kullanan ilk hominidler olduğu, *homo sapiens*lerin kendilerine has birden fazla dil kullandığı, bunun da yer değiştirmelerle farklılaştığı görüşünü savunmaktadırlar. Tüm bu farklı görüşlere rağmen dil devriminin Ortadoğu coğrafyasında gerçekleştiği, Semitik ve Aryen kültürlerinin dil devrimine beşiklik ettiği, dilin buradan tüm dünyaya yayıldığı ve kültürün diğer öğeleriyle harmanlanarak insanın vazgeçilmez bir ögesi olduğu bilinmektedir.

H.z.İsa'ya atfedilen bir söz vardır: Dil, yüreğin taşmasıdır. Dil yüreğin taşmasıysa eğer, dile ilişkin tüm değerlendirmelerin odağına yüreği almak durumundayız demektir. “Yürek neden taşma ihtiyacı duyar?” sorusu varoluşsal olurken, “yürek, taşma ihtiyacı duyduğunda neden kendini dil ile formlaştırır?” sorusu daha yakıcı olarak karşımıza çıkmakta ve konumuzla da yakından bağlantılı olmaktadır.

Nedir Dil?

Evrimimizi –en azından izafi düşünme yetimizle öngördüğümüz kadarıyla- tamamlamış olmamıza rağmen, yeterli bir düzeye ulaştığımız ve dilin oluşumunu çok geride bırakmış olmamıza rağmen dil neden kendisiyle uğraştırır bunca? En kısa ve en kolay cevap şöyle olabilir: Çünkü insanız ve insanın varoluşsallığına dair olan her şey, insan varolmaya devam ettikçe insanların temel uğraş alanlarından biri olmaya devam edecektir.

Dil bir insan faaliyetidir. İnsan olmanın temel koşullarından biridir. İnsanın toplumsallaşmasından önce varlığını sürdürebilmiş birçok canlı türü, çeşitli sesler geliştirmiş olmalarına rağmen bu sesleri sistemleştirememiş ve bir dil haline getirememişlerdir. Dil, zekânın görünür olma biçimlerinden biridir. Aynı zamanda zekânın yaşamla uyumlu akışı için bir imkân yaratmaz. Araç değildir, ikisi birlikte bir toplumsallığa giden devrimi yaratırlar. Zekânın akışkan enerji hali en hızlı formlaşmaya dil ile kavuşur. İnsan zekâsının form kazanması kültürleşmesidir. Kültürleşmenin en önemli öğelerinden biri de dil olmaktadır. Dil olmadan kültürden ya da form kazanmış bir enerjiden söz edemeyiz.

İnsanların kendi bedenlerinden ürettikleri şeyler sınırlıdır. Annenin çocuk doğurması ve çocuğu kendi bedeninden süzdüğü sütüyle emzirmesi insanın tanrısallığının kanıtı gibidir. Bunun yanında kadın ve erkek olarak insanların vücut dışkıları ve ter dışında kendi bedenlerinden ürettikleri bir yaratımdır ses. İnsan sesi, insanın tanrısallığına bir kanıt anlamı barındırdığından sesler etkilidir. Hangi ses olursa olsun etki yaratır. Gülmek evrensel bir insan davranışıdır. Bir gülme sesi duyduğumuzda komik bir şey olmasa dahi güleriz. Görüntü şart değildir. Yine ağlama sesi duyduğumuzda ağlayamasak da hüzünleniriz. Çığlık duyduğumuzda ürpermemiz ya da ürkmemiz de seslerin etkisine örnek olarak dile getirilebilir.

İnsan sesinin kutsallığına ilişkin E.Galeano'nun bir küçük öyküsü vardır. Kimi yerli kabileler savaşlarda öldürdükleri düşmanlarının(!) kafasını kestikten sonra ağızlarını dikerlermiş. Bu eylem, düşmanı öldürmekten daha büyük bir eylem oluyor. Sesini kesmek kafa kesmekle dahi ulaşılamayan bir yok etme biçimidir.

Yine mumyası kaybolan ve uzun yıllar sonra bulunan Mısır Kraliçesi Nefertiti'nin mumyasına yapılan en büyük saldırının iskeletin ağız-çene kısmını parçalamak olması, her ne kadar tanrılara kendini tanıtamayıp öbür dünyaya gidemesin diye yapılmışsa da, benzer bir gerçeğe dikkat çeker. Sesi ve dili insanın kimliğidir. Kısacası insan sesi hangi formda olursa olsun etkilidir. Sesi kısılan kadın nasıl köleleşiyorsa, sesi kısılan toplumlar da köleştirilmişlerdir.

İnsan, seslerin bunca etkili olabileceğinin farkına nasıl ve ne zaman vardı?

Bugünkü ses düzeninde olmasa da çıkardığı seslerin başka varlıklar üzerinde etkide bulunduğunu gözlemleyen insan ses ve işitme eylemleri üzerine düşünmeye başladı. Bir ses bir varlığı ürkütüp kaçırabiliyordu. Bir ses bir varlığı harekete geçirebiliyordu. Bir sesin başka bir canlıyı harekete geçirme gücünün olması mucizevî bir şeydi. Çünkü bir insanı, canlıyı yönlendirebiliyordu. Öyleyse bir ses bir insanı kaçırabildiği gibi çekebilirdi de. Bir ses bir hayvanı ürkütüp uzaklaştıracağı gibi yakına getirerek avı kolaylaştırabilirdi de.

Bilcümle, seslerin gücü yeni yeni fark edilmeye başlanmıştı. Sözün etkisinin olduğunun anlaşılmasıyla söze sihirselsel-mucizevî bir rol atfedilmişti. Animist yaşam biçiminde büyü yapımının yaygın olması, büyülerin de genelde sözlü olması, bazı sözcüklerin ve ses öbeklerinin tekrarlanması yoluyla gerçekleştirilmesi öylesine bir durum değildir. Olması istenen şeyin sürekli tekrarlanması o şeyin olmasını hızlandırmaktaydı. Birine kırk kere deli dersen o kişinin deli olması sözün etkisini gösterir. Söz sadece düşüncede olanı yansıtmaz, düşüncede olmayanı da vareder. Eskiden idealizm diyerek es geçtiğimiz bu konu bugün kuantum dünyasında yeniden tanımlanmaktadır.

Seslerin Söze Dönüşmesi

Seslerin ortaklaşması sözü oluşturur. Eğer ses, en az iki kişi tarafında ortak anlam taşımıyorsa söz oluşmaz. Söz oluştuğunda bir

insanın öznelliği başka bir insanınkiyle buluşur. Zihniyet ve beden olarak ikili oluşan insan varlığı sesi doğurur. Sesin, bir insanın tekiliğinden kurtulması da insan evrimine yeni bir halka eklenmesi anlamına gelmektedir. İnsanlar arası iletişim oluşmuş demektir.

Bir anlamıyla da seslerin bir ezgi kazanarak müziğe dönüşmesi dili oluşturur. Sesin öbek halinden çıkarak ölçü kazanmasıdır bu. Kimi seslerin kısa kimilerinin uzun olması farklılaşmaktır ve bu, dilin oluşumuna tekabül etmektedir. Bugün kapitalist moderniteden etkilenmeyen toplulukların dillerine baktığımızda olağan konuşmanın dahi şiirsellik taşıdığını görmekteyiz. Kapitalizm ise sadelik adına tüm dillerin vurgularını birbirine benzetecek bir tek tipleştirme çabası içindedir. En büyük faşizm diller üzerinde uygulanmaktadır. Yine Kürt sözlü kültürüne baktığımızda olay anlatımlarının müzik yoluyla rahat akılda kalması ve topluluğun üyelerine anlatılması durumuyla karşılaşırız.

İnsanlar arası iletişimde bedenin hareketleri, seslerin çıkma biçimi ve seslere yüklenen anlam önemli görevler üstlenir. İletişimin % 10'unun kelimelerle, % 30'unun dile geliş tarzıyla, % 60'ının beden diliyle yapıldığını dile getiren araştırmacılar iyi bir iletişim becerisine sahip olmak için beden dilini doğru kullanmak gerektiğini, aynı zamanda da başkalarının beden dillerini doğru okumak ve yorumlamak gerektiğini belirtirler.

Dil, hem avcılıkta hem toplayıcılıkta önemli ve vazgeçilmez bir eylemdir. Dilin oluşumunda doğaya benzeme amacı önceliklidir. Taklit de denilmektedir ama insan bilimlerinin devrimsel nitelikteki bu toplumsallaşma hamlesini taklit olarak adlandırmaları pek kabullenilecek bir durum değildir. İnsan doğadaki kimi seslerden ürküyorsa benzer sesleri çıkardığında başka canlıların da kendisinden ürkebileceğini düşünmesi dil devriminin temel ivme kazandırıcı unsurlarından biridir. Hayvan sesleri çıkararak avını kendisine çekebilmeyi düşünmesi insanın gırtlak yapısını zaman içinde değiştirir. Bu da, insan bedeninin yeni ihtiyaçlara göre yeniden şekillenmesi demek oluyor.

İşaret dili yüz binlerce yıla dayanmaktadır. Yüz binlerce yıl boyunca insanlar sadece tek heceli sesler çıkarmışlar ve bu seslerle anlaşabilmişlerdir. Tek heceli dilden, aslında seslerden çok heceli

dillere geçmek bir devrimdir. Bu devrimin neolitik devrimle bağlantısı çok önemlidir. Neolitik devrim karmaşayı düzenleyen, evrimin birikimine yeni bir form kazandıran bir devrimdir. Bundan dolayı bugünkü toplumsallık kriterleri bakımından neolitik değerlerin tekrar tekrar ele alınıp incelenmesi ve ilk toplumsallaşmanın orada aranması gerekmektedir.

İşaret dili önemini kaybettiğçe simgesel dil önem kazanmaya başlamıştır. Araştırmacılar simgesel dilin tarihini 50 bin yıla kadar götürmektedirler. Simgesel dil, varlıkları simgelerle kodlamak ve bu kodları öğreterek ses öbeklerine ortak anlamlar vermekle oluşur. Verilen ortak anlam, ortak anlamı veren toplum için dili oluşturur. Ortak ses öbekleriyle iletişim kurmayı başaran toplumların güvenliklerini daha kolay sağladıkları ve dilin bu anlamda da yaşamı kolaylaştırdığı görülmektedir. Çünkü artık ortak kodları anlamına gelen dilleri vardır. Dil demek, başka klanların bilmediği, sadece onlara ait olan ortak anlaşma yol ve yöntemi demektir. Çünkü dil kimliktir.

Dil Olmazsa Kültür Olmaz

İnsanın beş duyusundan biri olarak tanımlanan dil, aslında sıralamanın sonunda yer almaktadır. Dokunma, duyma, görme, tat alma duyuları doğuşsal olurken konuşma öğrenilmektedir. Bundan dolayı da duyular içinde özel bir yeri vardır. Öğrenilen bir duyu olduğundan analitik zekâyla bağlantılıdır ve özel bir yeri olduğu kadar duygusal zekâyla en fazla uyum içinde olan insan özelliği olmaktadır. Tabii ki aynı zamanda sapkın analitik zekânın istismarına en açık alan da olmaktadır. Yalanların zirvesi olan uyarlılık bunun kanıtıdır.

İnsanın paylaşma ihtiyacı duyması kutsal bir durumdur. Duyduğu, bildiği, gördüğü bir şeyi başkalarına söyleme ihtiyacı duymak insanın paylaşma ihtiyacı kadar bin bir zorlukla yarattığı değerleri aktarma, kendisiyle sınırlandırmama, bir anlamda da ölümsüzleştirme amacıyla olduğunu göstermektedir. Paylaşım ihtiyacı salt iletişimsel değildir. Kültürü sonraki kuşaklara aktarmak insanın paylaşma isteminin ötesinde bir düşüncenin ürünüdür. Bilgilerin aktarılması, öğrenilenlerin biriktirilmesi ve sonraya bırakılması için, yaşamın sürekliliği için şarttır. Kültürler yaşandığı kadar da dil yoluyla aktarılırlar ama aynı zamanda dilin varlığı da kültürel bir durumu

anlatır. Dil yoksa hem kültür kısır-cüce kalır hem de aktarılamaz. Hem kültür eksik kalır, hem de iletişim oluşmaz.

Dil, kültürün bir ögesi olmakla birlikte insanı yapılandıran bir unsur olduğundan benliğin temel bir bileşeni olmaktadır. Bununla birlikte dil, insan zekâsının sınırsız akışkanlığının form kazanması olan duygu ve düşünceleri yeni bir form yoluyla başkalarına aktarması anlamına gelmektedir. Bundan dolayı işitme kadar düşünme de dil ile ilintili insan özelliği olmaktadır. Bugün düşüncenin gelişmesinin dil ile bağlantısı inkâr edilemeyecek bir düzeydedir. Düşünce-zihniyet dili yapılandırıyor. Ama dil de düşünceyi ve zihniyeti yapılandırıyor. Düşünce rastgele değilse onun biçim kazanmış hali olan dil de rastgele değildir. Bu, insanın zekâ sonrası geliştirdiği ikinci bir toplumsallaşma özelliği olmaktadır.

Dilin kültür aktarıcısı rolü tabi ki maddesel değildir ve sadece bir araç rolünü oynamaktan ibaret değildir. Dil amaç değildir. Ama dili araç olarak sıfatlandırmak da dil devrimine ve bugün dil yoluyla yaratılan düşünsel akış temposuna haksızlık olacaktır.

Dil, kelimelerin üst üste yığılmasıyla oluşan bir ses enkazı değildir. Tarih içinde insana mekanik yaklaşım, dile de benzer bir yaklaşımı doğurmuştur. Oysa dil, metafizik bir olgudur. Dilin oluşması, insanın temel metafizik özelliklere haiz olduğunu ortaya koymaktadır. Dil, yaşam alanları dâhilindeki her şeyin kendi varlığı dışında soyutlama yoluyla kavramsal varlıklara dönüştürülmesi, seslerle bu yeni yaratılan kavramların kodlanması ve bu kodların sistemli hale getirilerek ortaklaştırılması, birden fazla kişiye öğretilmesi, sonraki kuşaklara aktarılması ve geleneğe dönüştürülmesi demektir. Ad koymak, var olanı yeniden var etmektir. Ad bir formdur. Bir form olan varlıkların adlandırma yoluyla yeniden formlaştırılması dilin sistematikliğini anlatacak düzeydedir. Somut olanı ad koyma yoluyla soyutlaştırmadır. Bir eşyanın adını düşündüğümüzde ya da dile getirdiğimizde o eşya görme mesafemizde olsun olmasın zihnimizde canlanır, oluşur. Soyut dünyada varolur o eşya. Bu, metafizik bir özelliktir. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz: Dil, metafizik bir eylemdir. Ağaç dendiğinde zihnimizde beliren ağaç hiçbir ağaca benzemez. Biz yaratmışızdır onu. Gerçek değildir ama gerçeğe yakındır. Evrenin sınırsızlığı içinde insanın mütevazî bir şekilde kendi sınırlılığında yaratımda bulunması olarak da yorumlanabilir.

Dil Salt Bir Araç Değildir

Dil, kaosu düzenler. Çünkü insan, bir sorunla karşı karşıya kaldığında ve bir şeyi başaramadığında, akması gereken zaman ve yaşam akmadığında kaos oluşmuş demektir. Kişinin tek başına yapamadığı şeyleri birlikteliğin gücüyle yapabileceği bilgisine ulaşması bir devrimdir. Bu aşamanın bir öncesi kaostur. Kaos, yaşanan sorunun kendini dayatması ve yaşama izin vermemesi şeklindedir. Dil bu karmaşayı giderme yöntemlerinin birincisidir. Örneğin konuşmak işbirliğini geliştirir, bu da ekonomiyi geliştirir. Ortaklıkları geliştirdiğinden tekil güçler çoğul olur. İnsan varlığının tehlikeye girmesi demek olan kaostan toplumsal varlık olarak insan düzlemine geçilerek kurtuluş sağlanır. Buna giriş dil ile mümkün olur. Konuşma, en az iki kişinin sözler yoluyla anlaşabilmesi demektir ki bunun için dil gereklidir. Konuşma, düşünmenin gelişmiş hali midir? Sadece onu yansıtmaya yarayan araç mıdır? Konuşma hem düşüncenin gelişmiş, yeni form kazanmış halidir, hem onu yansıtır hem de şekillendirir ve yeni düşünceler yaratır. Bundan dolayı dilin önemini ve anlamını salt araçsallaştırmamak gerekir. Zaten toplumu ve toplumsallığı oluşturan öğelerin “araç mıdır amaç mıdır” ikilemine sıkıştırılması toplum gerçeğine en yanılıklı yaklaşımlardan biri olarak karşımızda durmaktadır.

Dil, ait olduğu toplumun ihtiyaçlarından doğmaktadır. İlk dilin doğuşu ile ilgili bilimsel, felsefi, efsanevi ve dini boyutta türlü görüşler vardır. Fakat bu görüşlerin çoğu, bir “ihtiyaç” temeline dayanmaktadır. İnsanlar, yaratılışları gereği iş birliği yapmak, çevresindeki olayları ve nesnelere anlayıp ifade etmeye çalışmak ve düşüncelerini paylaşarak kendini ifade etmek için bir anlaşma aracının gerekliliğini hissetmişlerdir. Bu arayışın sonucunda, bir iletişim biçimi olarak “dil” ortaya çıkmıştır.

Dil için geliştirilen bir yaklaşım da “dil, doğar, gelişir, kimi zaman hastalanır, ... ölür” şeklinde formülleşen anlayıştır. Bu yaklaşımda dil doğanın varlığı olarak ele alınır. Aslında dil, doğada yoktur; yaratılarak var kılınır ve geliştirilir. Bu yaklaşım Darwinist bir bakış açısının ürünüdür. Dili böyle tanımlamak birinci doğaya ait görmek demektir. Oysa insanlaşmayla ve toplumsallaşmayla bağlantılı olarak dil, ikinci doğaya ait bir gelişmedir.

Dil Toplumsaldır

Toplumu oluşturan bütün bireylerin “dil oluşturma becerileri” ölçüsünde oluşup gelişen diller, bu yönleriyle bütün toplumların ortak değerlerinin de aynası durumundadırlar. Dili oluşturan bireyler, kültürlerini, inanç yapılarını, gelenek ve göreneklerini, yaşayış biçimlerini ve bunun gibi bütün toplumsal değerlerini dillerine yansıtırlar.

İnsan topluluklarının “toplum” niteliğine kavuşabilmesi için gerekli en temel öğelerden biri, hiç kuşkusuz dildir. Çünkü toplumlar, aralarında birçok yönden “ortaklık” bulunan toplulukların oluşturduğu yapılardır. Kültür, tarih, soy, inanç ve dil gibi ortaklıklar, toplumu meydana getiren “yapı taşları” olarak kabul edilir. Bu yapı taşlarının her biri, kendi içinde olduğu kadar, diğer yapı taşlarını etkileme açısından da çok önemlidir. Çünkü bir toplumun kültüründeki etkiler, doğal olarak diline de yansır. Aynı biçimde dildeki değişimler de, kültüre yansır. Dil, kültür taşıyıcısıdır. Diline yabancılaşan bireyler ve toplumlar, kültürlerine de yabancılaşır.

Dil toplumsaldır. Dil, inşa edilen bir hakikattir, aynı zamanda inşa eder. Toplumsal olmasındandır bu. Nasıl ki birey ve toplum birbirini oluşturuyorsa, dil ve toplum da birbirini oluşturur. Bir anlamda bireylerin dilini toplum oluşturur, bireyler de katkılarıyla toplumun dilini oluşturur. Kişinin konuştuğu eğer salt kendine has ise, ona ait ise, başkası anlamıyorsa o kişi konuşmuyor demektir. Aslında dilsiz demektir. Çünkü toplumsal olmayan ses çıkarmaya dil denmez. Tanımadığımız, dilini anlamadığımız bir topluma mensup birinin konuşmaları bizim için bir anlam ifade etmez. Ama tanıdığımız bir toplum ise sözkonusu olan, sözcükler olmasa da bir şeyler anlaşılır ve anlam oluşur. Ama toplumun kişileri yarattığı-yapılandığı gibi kişilerin de toplumu yarattığı-yapılandığı gerçeğini düşündüğümüzde kişinin konuşmalarını toplumsal kılmak kadar kişisellikler katmak yoluyla özgünleştirdiğini ve dile güzellik kattığını görürüz. Kişilerin dillere kazandırdıkları sözcükler topluma ait olmuş ve toplumla birlikte yaşamaya başlamışlardır.

Tüm dünya bebeklerinin ortak ses çıkarmaları, ortak sesler çıkarmalarına rağmen anlaşamamaları, bebeklerin henüz toplumsal hakikatle buluşmadıklarının ispatıdır. Bebekler toplumsallaştıkça

evrensellikleri yerini yerelliğin özgünlüğüne bırakacaktır. Çünkü benzer ses ortaklıkları zaman içinde kendi toplumsallıklarını öğrendikçe ayrışacak, dil öğrenilecek ve özgünlüklerde varoluş gerçekleşecektir.

Dil öğrenilmektedir. Toplumsal ortaklıkların öğrenilmesiyle oluşmaktadır. Toplumun dili olabilir. Toplumun olmayan dilinden söz edilmez. Bu önermeyi tersten ele alıp üzerine düşünmek de kültürel soykırım kısıncında yaşayan toplumlar için kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Dilini kaybeden toplumlar, dönüp baktıklarında toplumsallıklarından geriye sadece rüzgârda sallanan kuru yapraklar misali izlerin kaldığını göreceklerdir. Çünkü dil sadece iletişim sağlama ve anlaşma aracı değildir. Dil aynı zamanda, insan varlığının ve kendiliğinin taşındığı kimlik ögesidir. Anadan çocuğa taşınır ve nesiller içinde kendini zihniyet yapılanmasının değişimlerine paralel olarak değiştirir.

Dili Yaşamsal Kılan Kadındır

İnsanlık açısından temel bir yeti olan dil yetisini, insanlık niçin ve nasıl kazanmaktadır? Dil yetisi, insanın özüne, gücüne ve evrendeki yerine ilişkin merakı ve gereksinimleri karşılamak amacıyla başkalarını etkileme isteği doğurmuştur. Öyle ki, dil, kendini de aşan çeşitli amaçlara ulaşılabilmesi için, toplumun üyelerini paylaştıkları anlamlarla yaşamı inşa etmeye zorlamıştır. İnsanı bir kod kullanma zorunluluğuna itmiş olan bu temel neden iletişim amacıdır ve çocuklar anadillerini iletişimde bulunmak için öğrenmektedirler. Bu amaçla bir kod kullanma gereksinimi duyan çocuk, söyleşiler içine bizzat katılarak giderek kodun öğelerini tanır, düzenlenişini kavrar ve kullanmayı öğrenir. Çoğu çocuk bu becerileri doğal koşullarda çok fazla zorlanmadan kazanır. Anne iletişim kurmak kadar öğretmek için dili kullanır. Çocuğu tehlikelerden korumak için ona riskleri tanıtır. Yemeği tanıtarak beslenmesini sağladığı kadar yediklerini de öğretir.

Kadın öncüllüklü neolitik devrim, doğal toplumun tüm değerlerini yaratan insanlık devrimidir. Aryen topluluklarda gelişen neolitik devrim, ana kadının tanrıçalığının kültürleşmesi olduğundan dil de bu dönemin rengini alarak şekillenmiştir. Aryen dilin kadın karakteri, dildeki dişil öğeyi ön plana çıkarmıştır. Yaratımlarda ana kadın özü bulunduğundan yaşamın yaratıcı dili de kadıncadır. Doğal toplum

dilinde duyumsama vardır. Dil, yürek, beyin ve bedenle uyumlu olduğundan sadedir. Duyumsama yoksa dil harekete geçmez doğal toplumda. Doğal toplumun canlı dili müzikseldir. Müzik, seslerin duyguyla yüklenerek kendine bir akış bulmasıyla oluşmaktadır. Kültürün duyguyla yoğrularak dile gelmesiyle oluşmakta ve duygudan koptuğu anda sesler müzikselliğini kaybetmektedir. Bugün konuşan ama hissetmeyen-hissettirmeyen ağız hareketleriyle ve kuru, sert, ruhsuz dillerle baş başa kalan bir insanlık durumunu yaşamaktayız.

Canlı doğanın akışkanlığının insanda zuhur etmesi bir anlamda dil yoluyla olmaktadır. Sesler ve ölçüler, duraklar ve akışlar, coşkunculuklar ve duruluklar her biri bir dil özelliğidir. Bu konuda ortaklıklar oluştuğunda kodlar giderek yaygınlaşacak ve kimlik haline gelen dilin kültürleşmesi görülecektir. Dans, insanın sesleri bedeniyle duyması, bedenine kulak verdiğinde ruhunun yanı sıra bedeninin sesini duymasındır. Kendi kültürümüzde de bunu görmekteyiz. Şarkılar söylemenin heyecanı ayrı, şarkılar eşliğinde halay çekmenin heyecanı apayıdır. Çünkü ilkinde sesler gırtlaktan çıkarken oluşan yaratım insanda tanrısallık duygusu yaratır. İkincisinde ise o yaratım insanın bedeniyle bütünleşir. Halay bir bütün hissedilerek çekiliyorsa zaten beden ve ruhla bütünleşir. O zaman iç ve dış seslerin buluşması olarak adlandırabiliriz ve heyecan doruğa çıkar. Danslara bakarak insan sesinin nasıl ritüel yaratma gücü taşıdığını görebiliriz. Ki bunun temelinde uyum vardır.

Doğal toplumun temelinde insan yaşamıyla, özgür akışla bir uyum olduğunu, bunun yaşamın her anını oluşturduğunu görürüz. Çünkü doğal toplumda canlı evren-canlı doğa anlayışı vardır ve bu anlayış, insan yaşamını sürekli bir dengede tutar. Simgesel dil, ilk toplumsal devrim olarak geliştikten sonra en büyük değişimi karşı devrim olan hiyerarşinin çıkışıyla yaşamıştır.

İktidarın dili hiçbir zaman ve hiçbir şekilde doğal toplumun diliyle uyumlu olamaz. İktidar dilinde soğukluk vardır. Hile, baskı, yalan ve talana dayalı olan dil kesinlikle toplumsal değildir. İktidar dili bundan dolayı soğuktur. İnsanî akışkanlığın ısısından yoksundur. İktidarın gerçekleşme biçimi olan devlet dili soğuktur. Çünkü iktidar dilinde duyumsama yoktur. Hislerle konuşma yoktur. Dil, doğal toplumdakinin tersine yürek, beyin ve bedenle uyumlu olmadığından sade değil karmaşıktır. Dilin, hiyerarşik sistemin gelişmesine paralel

olarak karmaşıklaşması bu uyumsuzluğun dışı vurumudur. Fikri başka, zikri başka ve eylemi başka olan insanların tabii ki dilleri karmaşık olacaktır. Çünkü iktidarın gölgesindeki insan, kendi toplumunun hakikatinden koparılmıştır. Hakikatinden kopan insanın konuşmaları sağır ve körler diyalogu denilen karşılıklı anlaşılmalıkları çoğaltır ancak. Konuşma iktidar gerçeğinde varolan ama aşılması şart olanı aşma amacıyla dillendirilen mecburiyetlerdir. Oysa doğal toplum insanı için konuşma, insanlaşma ölçütüdür.

Hayvanlar koklaşarak, insanlar konuşarak anlaşır deyimi, konuşmayı, insanı diğer canlılardan ayıran temel bir hakikat olarak ortaya koymaktadır. Konuşmak karşılıklı bir eylemdir. Birliktelik şartını koşar. Birliktelik de toplum olmakla ilgilidir. Konuşabilmek için birliktelik kadar birbirlerinden koparılmamış insanlar gereklidir. Hiyerarşinin çıkışıyla ve devletçi iktidar sisteminin geliştirilmesiyle kadınlarla erkekler arasına, yaşlılarla gençler arasına, bir bütün insanlar arasına uçurumlar konulmuştur. İnsanların bütünlüğü bozularak insanlar ruhsal olarak birbirlerinden koparılmışlardır. Bunun aşılmasının temel yolu, özgürleşmek olurken görünür olmasının tek yolu da konuşabilmektir. Bugün çok fazla ve uzun konuşmalara rağmen bu konuşmasızlıkların çözümlendiği, aşıldığı söylenemez.

Çağımızda insanlık dilsiz bırakılmış, çok konuşan ama söylemeyen insanlar topluluğu haline gelmiştir. Söylemek, seslerin gırtlaktan çıkmasından öte bir şey olduğundandır bu sonuç. Söylemek, anlamın beyin ve yürekten süzülerek son halini gırtlakta almasıdır.

Eğer söyledığımız şeyi anlatamıyorsa, söyledığımız şeyin dışında şeyleri anlatıyorsa, duyduklarımız, duymamıza rağmen bir anlam yaratmıyorsa ve bazı şeyler söylenmesine rağmen anlaşılır kılınamıyorsa söylenenleri, seslere ve sözlere karşı suçlu durumundayız demektir. Özgür insan suçlu olamaz. Suçluluk duygusu içinde açık hava zindanlarında da geçiremez ömrünü. Bundan dolayı, doğal toplumun özgür, sade, fikir ve zikir uyumunu yaşamamıza fırsat veren demokratik moderniteyi yaratmak dili özgür insanlar olmak zorundayız. Çünkü, yüreği ve beyni özgür olmayanın dili özgür olamaz. Çünkü dil, yüreğin taşmasıdır.

D) TARIM TOPLUMU

“Tarım devrimi toplumun maddi ve manevi kültüründe tarihin en köklü devrimidir. İnsan toplumu esas olarak tarım etrafında şekillenmiştir. Tarımsız toplum düşünülemez. Tarım sadece beslenme sorununun çözümünü sağlamakla kalmaz; zekâ, dil, nüfus, yönetim, savunma, yerleşme, din, teknik, giyim, etnik yapı başta olmak üzere, temel maddi ve manevi kültür araçlarında köklü dönüşüm ve gelişmelere yol açar.” (Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü)

Toplumsallaşmada Zirve Olan Tarım-Köy Devriminin Oluşumu:

İnsanlar daha toprağı işlememişken, çiftçilik gelişmemişken, klan toplulukları halinde göçebe olarak yaşıyorlardı. Göçebe halinde yaşayan bu insanlar toplayıcılık ve avcılıkla beslenerek ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Toplayıcılığı kadın, avcılığı erkek yapıyordu. Toplayıcılık yapan kadın, yabani tahıl bitkilerini tanıdıka çevreyi (birinci doğayı) daha fazla tanıyacaktı. Topladıkları bitkilerin özellikle yabanıl tahılların (buğday ve arpanın) mevsimlere, yağmura, doğal sulamaya, iklimsel değişikliklere nasıl tepki gösterdiklerini, bunlarla aralarında nasıl bir bağ olduğunu anlamaya çalışmışlardır. Suyun bol olduğu yerlerde ürünün daha fazla olduğunun farkına varmışlardır. Hangi toprağın daha verimli olduğunu öğrenmişler, coğrafyayı tanımışlar, mevsimleri tanımlamışlar, yağmurun tahıl için önemini fark etmişlerdir. Ve böylelikle toprağı işlemeye başlamışlardır. İnsanlık ilk kez birinci doğaya örgütlü bir şekilde bilinçli müdahale gerçekleştirmiştir. Tabi bu anlama, öğrenme, tanıma süreçleri bin yılları aşan bir dönemde gerçekleşmiştir. Tarımın gelişmesiyle beraber farklı hayvan türleri de evcilleştirilerek hayvancılık daha fazla geliştirilmiştir. Tarım ve hayvancılık geliştikçe önce yarı yerleşik yaşama sonra da tam yerleşik yaşama (köy devrimine) geçilmiştir.

Tarım ilk olarak bugün Verimli Hilal dediğimiz yerde yaşanmış, gelişmiş ve ilk buralarda yeşermiştir. Toros-Zagros dağ sisteminin iç kavis etekleri dediğimiz coğrafik alandır Verimli Hilal. Bu coğrafik alanın çok verimli bir toprağı olan, dört mevsimin bir arada yaşandığı iklimin olduğu, hayvancılığa uygun mera ve otlakların olduğu bir alandır Verimli Hilal. Cennetin yaşandığı bir yurt olarak bilinir.

Kürdistan toprakları Verimli Hilal'in çok büyük bir kısmını, neredeyse hepsini kapsayan bir coğrafyadır. Aynı zamanda kadim Kürdistan ya da Aryen halkları Verimli Hilalde ortaya çıkan kültürü ilk yaşayan ve yaşatan topluluklardır. Neolitiğin yaklaşık M.Ö. 10 bin yıl önce Mezopotamya (Verimli Hilal) topraklarında geliştiği, buradan tüm dünyaya yayıldığı yapılan arkeolojik kazılardan ve çeşitli bilim dallarının verileriyle netleştirilmiştir.

Neolitik devrim yerleşik yaşama geçiştir, tarım ve köyün gerçekleşmesidir. Neolitik dönemi (civalı taş devri) biraz açılırsak: Toprağın işlenmesi, toprağı işlemek için araçların icat edilmesi ve buna paralel olarak gelişen yerleşik yaşama tarihin en büyük devrimsel gelişmesi yaşanmıştır. Tarım-Köy devriminde toprağın işlenmesi ile birlikte çok zengin bir gıda üretimine geçilmiş, geçmiş dönemi kat be kat aşan bir gıda bolluğu ve çeşitliliği ortaya çıkmıştır. Bu devrim bir bayram havasında karşılanmış ve topluluklar tarafından komünal, dayanışmacı ve demokratik bir kültürel zenginlik olarak yaşanmıştır. Toprak işlenmiş, hayvanlar evcilleştirilmiştir. Çiftçi topluluklar gelişmiştir. Taşın kullanımında yeni bir dönem başlamıştır. Neolitik dönemin bir diğer adı civalı taş devridir. Taşın en ustaca kullanıldığı dönemdir, neolitik dönem. En sert ve en keskin taşları bulmuş ve kullanmışlardır. Mesela yanardağ patlaması sonucu çevreye saçılan lavların soğuması sonucu oluşan sert taşlar, çakmak taşı gibi çok sağlam ve çok keskin taşlar kullanılmış ve bazıları da işlenmiştir.

Neolitiğin son dönemlerinde demir madeni de kullanılmıştır. Tarihin ilk endüstri devrimi gerçekleşmiştir. Temel tahıl ürünleri bulunmuştur. Buğday, arpa, darı, üzüm, incir gibi insanlığın bugün de hala temel beslenme malzemesi olarak kullandığı gıda ürünleri kullanılmaktadır. Tarım devrimi ile birlikte karasaban, kazma, kürek, değirmen, tekerlek, çanak-çömlek gibi büyük teknik icatlar gelişmiştir. Bu ve daha birçok icatlar kadının yaratımlarıdır. Kadın öncülüğünde ilk kerpiçten yapılar inşa edilmiştir. Kadın öncülüğünde, mimarlığında ilk ev yapımı, köyün komün ocakları olan ilk ekmek pişirilen fırınların yapımı, ortak mabetler, birçok köy evleri inşa edilmiştir. Buradan yola çıkarak ilk mimarlar ve bina ustaları kadındır denilebilir. Bunların her biri kendi içinde bir devrimdir. Yine tarım ve hayvancılığın gelişmesiyle birlikte mevsimler, yağışlar, güneş, yıldız, gündüz-gece gibi olgu ve

olayların tarıma ve yaşamı kurmaya etkisi bilince çıkarılmış ve bunlar da kutsanmışlardır. Tarım-köy devrimi ile ilk astronomi ve geometri-matematik gelişmiştir.

Tarımın tanımına bakacak olursak: “Kelime olarak tarım sözcüğü ‘gerekli, yararlı bitkileri yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmaların bütünü’ şeklinde tanımlanıyor. Tarım sözcüğünün Fransızca-İngilizce-İspanyolca karşılığı ‘Culture’ şeklinde belirtilir. Türkçe, ‘kültür’ sözcüğüne denk düşen kelime ise ‘Ekin’dir. Ekin sözcüğünün karşılığı da ‘Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı duruma verilen ad’ olmaktadır. Kürtçe’de de tarım sözcüğünün karşılığı ‘Çandin’, ‘kültür’ sözcüğünün karşılığı da ‘Çand’dır.” (Komünar Dergisi) Tanımlardan da anlaşılacağı gibi tarımla kültür aynı anlama gelmektedir. Biri diğerini çağrıştıracak şekilde iç içe geçmişlerdir. Yani kültür denince tarım, tarım denince de kültür ilk akla gelmesi gereken insani değerlerdir. Tarım, toplumun en eski ve en zengin kültürel üretimidir. Ancak bugün tarım denince kaç insanın aklına kültür geliyor ya da kaç insan tarım-kültür bağlantısını kuruyor!

Tarım-Köy Devriminin Maddi ve Manevi Dünyası:

Maddi anlamda yaşanan devrimsel gelişmeler ile birlikte manevi ve zihniyet anlamında da ciddi devrimsel gelişmeler olmuştur. Önderlik bunu şöyle değerlendirmektedir: “Tarım ve evcilleştirme devrimi düşünce biçiminde de sıçramaya yol açmaktadır. Öne çıkan varlıklar toprak, ekilen bitkiler, meyve veren ağaçlar ve çok yönlü yararlanılan evcil hayvanlardır. İnsanların dikkati, kendilerine en çok yaşam olanakları sunan bu varlıklara yönelecektir. Onları tanımak isteyecekler, emek verecekler, kutsayacaklar, onlarda olağanüstü özelliklerin varlığına inanacaklardır. Bu arada tarım yapmak ve hayvanları beslemek için mevsimler, güneş, yağmur gibi olgular vazgeçilmez varlıklar olarak anlaşıldığından, bunlara daha çok bağlanacaklar ve kutsayacaklardır. Kendi toplumsal varlıklarına anlam veren ve zenginlik katan, bu olgulardır. Hayati önemlerinden ötürü, bu olgular diğer tüm varlıklara göre özel isimler kazanacaklar ve giderek tanrılaştırılacaklardır. Totemden tanrıya geçiş, neolitik çağla derinden bağlantılı düşünce ve inanç yapısında büyük bir aşamadır. İnsan zihniyetinde doğanın doğruya daha yakın tanınmasında,

özelliklerinin kavranmasında, kısaca bilgilenmede en verimli bir dönemdir.” (AİHM Savunması)

Maddi-manevi gelişmeler birlikte iç içe gelişmiştir. Önce maddi ürünler ve araçlar gelişti sonra zihniyette ve düşüncede gelişmeler oldu ya da sonra analitik zekâ gelişti diyemeyiz. Bunun tam tersi de doğru değildir. Birlikte iç içe geliştiler. Neolitikten önce totem dini vardı. Her klanın ayrı bir totemi, kutsalı, ayrı bir dini vardı. Klanların inançlarında doğayı anlama ve tanıma zayıftı. Toplumsallık çok dar ve zayıf kalıyordu. O nedenle ufku dar bir din anlayışı ve zihniyeti vardı. Tarım-Köy devrimiyle birlikte inançta yeni bir zihniyet dönemi başladı, yeni bir din gelişti. Ana-Tanrıça kültürüyle inançta ve düşüncede devrimsel gelişmeler olmuştur. Yeni bir çığır, dönem açılmıştır. Ana-Tanrıça dini ile toplumsallıkta yeni bir evreye, Klan formundan Kabile formuna geçilmiştir.

Toplumun klandan kabileye geçişini sadece nicel (nüfus) gelişme olarak değerlendirmek eksik ve yanlış bir değerlendirme olur. Toplum yeni bir form kazanmış, yeni bir yapısalığı geçiş yapmıştır. Toplum düşüncede ve zihniyette yeni bir aşamaya geçmiştir. Toplumsal akıl gelişmiştir. Duygusal ve analitik zekâda büyük gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle analitik zekâda devrimsel gelişmeler yaşanmıştır. Bu döneme kadar analitik zekâ fazla belirginlik kazanmamıştır. Duygusal zekâyâ göre geri durumdadır. Duygusal zekânın daha belirgin olma durumu vardı. Tarım-köy devrimi ile birlikte karasaban, kazma, tekerlek, çanak-çömlek, değirmen, ev yapımı, giyim, tarlayı sürme, hayvanları evcilleştirme, geometri, astronomi, hayvanların sütünden, yününden, gücünden yararlanma, bilinçli sulama sisteminin gelişimi, dilin gelişimi ve daha birçok teknik icat ve gelişmeler vardır. Bunların hepsi ağırlıklı olarak analitik zekânın ürünü, icadı ve gelişmeleri olarak ortaya çıkmıştır. Ancak tüm bu icatlar, ürünler ve devrimsel gelişmelere büyük değer verilmiş, kutsanmış hatta tanrılaştırılmıştır. Yani manevi değerler verilerek yeni din oluşturulmuştur. Bu dinin merkezinde ise Ana Kadının Tanrıçalaştırılması ve öyle anlamlandırılması vardır. Bu da duyguda, inançta devrimsel gelişmeler demektir. Manevi devrimler demektir. Bu Tarım-Köy toplumunda analitik zekâ ile duygusal zekâ arasında güçlü bir uyumun olduğunu göstermektedir. Birinin gelişimi diğerini de geliştiriyor. Aralarında tam bir uyum ve ahenk vardır. Diyalektik bir dengede yaşama durumu vardır.

Tarım ve evcilleşme ile birlikte zengin bir gıda üretimi ve bolluğu gelişmiştir dedik. Bu devrimsel gelişmede “GIDA”ya toplum tarafından kutsallık derecesinde önem ve değer atfedilmiştir. Gıda sözcüğünün anlamı Sümercedeki “Kauta” kökeninden gelmektedir. Gıdayı tarım ve hayvancılıkta elde edilen tüm beslenme ürünleri olarak tanımlayabiliriz. Gıda bolluk, refah ve huzur içinde yaşamının adı oluyordu. Gıda demek kutsallık demek oluyordu. Tarımda elde edilen tüm ürünler ve evcilleştirilen tüm hayvanlar kutsaldılar. Gıdayı elde etmede kullanılan araçlar da kutsanmış olarak kabul edilmişlerdir. Sümer toplumu kendisini neolitik değerler üzerinden oluşturmuştur. O nedenle tarım-köy toplumunda gıdanın ne kadar önemli olduğunu çok iyi bilmektedirler. Ve o yüzden kutsallık manasına gelen Kauta kavramını kullanmışlardır. Daha doğrusu kutsal kelimesinin kökü kauta olmaktadır. Belki de neolitik dönemin ilk kutsalı Buğdaydır, belki de Öküz ya da bir bitkidir. Hangisinin ilk olduğu bugün kesin olarak bilinmemektedir. Fakat her birinin kutsallık değerinde olduğunu ve o dönemde kutsal olarak görüldüğünü bugüne kadar taşınan kültürden görebilmekteyiz. Arkeolojinin kanıtları da aynı sonuca bilimsel yolla ulaşmaktadır.

Tarım-Köy Devrimi Kadın Devrimidir

Tarım-Köy devriminin öncüsü ve yaratıcısı kadındır. Neolitik devrim kadın öncülüğünde gerçekleşen bir devrimdir. Bunu biraz açarsak: Devrim öncesine kadar avcılık ve toplayıcılık vardı. Başta da belirttiğimiz gibi avcılık erkeğin, toplayıcılık kadının işiydi. Ancak tarım ve hayvanların evcilleştirilmesiyle birlikte avcılık giderek önemini yitirmiştir. Toplayıcılıkla beraber giderek bitki yetiştirme gelişmiştir. Toprağın işlenmesiyle beraber yeni bitkiler ve tahıl ürünleri bulunmuştur. İşte tüm bunların bulunması, yetiştirilmesi ve geliştirilmesi kadın etrafında oluşmuştur. Kadın tarım ve evcilleşmenin oluşum ve gelişim süreçlerinde her zaman düşünsel ve pratik öncülük yapmıştır. Yaşamın hemen hemen her alanında devrimsel gelişmelere öncülük etmiştir. Tarlanın çapalanmasında, sürülmesinde, ekim işlerinde, sulama sisteminin geliştirilmesinde, hayvanların evcilleştirilmesinde, tarlada hayvan gücünden yararlanmada, çanak-çömlek yapımında, el değirmeninde, ev yapımında, el sanatları, dokumacılık ve daha birçok yeniliklerde kadın

hep öncü rolündedir. Yapılan icatların çoğunu kadın gerçekleştirmiştir. Dilin yapısına ve gelişmesine baktığımızda dişil öğelerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Bugün bile dişil öğelerin birçok dilde kullanıldığını rahatlıkla belirtebiliriz. Bu da neolitikte dile ve buna paralel olarak düşünsel gelişmeye ve zekâyâ kadın damgasının vurulduğunu göstermektedir. Buğdayın ekiminden hasadına kadarki tüm süreçte ve bunun devamı olarak elde edilen buğdayın öğütülmesinden ekmek yapımına kadarki tüm süreçlerde kadın hep vardır ve öncü roldedir. Tarım-köy toplumu tüm bu devrimsel gelişmelerin hepsini kutsamıştır. Her bir oluşumu, ürünü ya da her bir icadı kutsallaştırmışlardır.

Mesela buğdayı, kazmayı, karasabanı, evcilleşmiş öküzü, yağmuru, yıldızı ve bunlara benzer birçok devrimsel gelişmeyi kutsamışlar, tanrılaştırmışlardır. Ve bunların yaratıcısı, üreteni, icatçısı, bunların doğurana olarak gördükleri tanrıça anaya en büyük kutsalı olarak anlam biçmişler, öyle inanmışlardır. Adeta kadın tüm kutsallıkların kutsalıdır. Tüm doğumların anası, tanrıça anadır. Çünkü yaşamının büyük anlamı ve büyük değeri ana-kadındadır. Ana-kadın doğuran, yaratan, büyüten, eğiten, örgütleyen, paylaşan ve eşit bölüştüren, bunun öncüsü olan ana-tanrıçadır. Kadın sadece çocuk doğuran ana anlamında değil; tüm doğumların anası, tanrıçasıdır. O nedenle neolitik dönemin dini ya da inancı ana-tanrıçalıktır. O dönemdeki heykellere de baktığımızda figürlerin tümü kadın cinsine aittir. O dönemde erkeği çağrıştıran figürlere hiç rastlanmamıştır. Erkek kadının çocuğu, eşi ve kardeşi konumundadır.

Tarımla birlikte hayvancılık daha da gelişmiştir. Daha öncesinde insanlar hayvanları avlayarak sadece etinden yararlanıyorlardı. Evcilleştirmeyle birlikte hayvanın etinden, yününden, sütünden, gücünden (toprağı sürmek için ya da yük taşımak için) birçok ihtiyacını karşılamak için yararlanmışlardır. Tarım-Köy devrimi ile birlikte insanlar farklı hayvan türlerini evcilleştirerek tarihte bir ilki gerçekleştirmişlerdir. İnsanın toplumsal yaşamında artık hayvanlar vazgeçilmez bir kültür olarak yer almıştır. İnsanlar hayvanları evcilleştirdikçe aslında doğayı daha iyi ve yakından tanımışlardır. İnsanlar hayvanları evcilleştirerek doğaya bilinçli ve örgütlü -tarımda da olduğu gibi- bir müdahale gerçekleştirmişlerdir. Sonra hayvanlara verilen değer büyümüş, hayvanlar kutsanmıştır, hatta bazı hayvanlar

tanrılaştırılmıştır. Ünlü Sümer mitolojisinde anlatılan Uruk Kralı Gilgamesi isminin manası güçlü öküz-boğa anlamına gelmektedir. Hindistan'da inege hala büyük kutsal varlık olarak bakılıyor.

Tarım Sadece Beslenme Demek Değildir

Beslenme sorununu çözmek demek tarımla kadın öncülüğünde köklü, kalıcı çözüm geliştirmek demektir. Gıda çeşitliliği ve bolluğunun oluşması demektir. Ekonomik refah ve huzurun yaşanması demektir. Gıda fazlasının komün ambarlarda depolanması ile yerleşik yaşamın garantilenmesi ve kıtlıkların önüne geçmek demektir. Önderliğin de belirttiği gibi tarım, sadece toplumların beslenme ihtiyaçlarına çözüm getirmemiştir. Toplumun beslenme sorununu çözmek bile tek başına büyük bir devrimsel gelişmedir. Esasında komünal ekonomi devrimi yapmak demektir. Tarım devriminin sonucu olarak yaşamın her alanında köklü gelişmeler ve dönüşümler yaşanmıştır. Bunları tek tek ele alırsak:

Gıda bolluğunun doğal sonucu olarak nüfusta patlama yaşanmıştır. Yine tarımın gelişmesinin de doğal sonucu olarak yerleşik yaşama geçilmiştir. Hem nüfusun artması hem de yerleşik yaşama geçişle toplumsal gelişmede yeni bir yapılanmaya geçilmiştir. Olanaklar, ihtiyaçlar ve imkanlar değişmiştir. Toplum klan formundan kabile formuna ve beraberinde çok daha kalabalık köy toplumuna geçilmiştir. Dilde hızlı gelişmeler yaşanmıştır. Dilde farklılaşmalar ve zenginleşmeler ortaya çıkmıştır. Savunmada yeni bir aşamaya geçilmiştir. Kalabalık olan köy toplumu kendini savunmada ortak ve daha planlı bir şekilde köyün tüm maddi-manevi değerlerini korumaya geçmiştir. Tarımla birlikte birçok teknik icatlar yapılmıştır. Maddi ve manevi gelişmelerle birlikte zekâ da gelişmiştir. Zekâ bu gelişmelerin hem sonucu hem başlangıcıdır, hem de bunlarla iç içe bir gelişme içindedir. Yine manevi anlamda da birçok gelişme yaşanmıştır. Animizden toteme ondan da tanrılar dönemine geçilmiştir. Dinde yaşanan gelişmeler ve dönüşümlerin sonucu olarak zihniyette ve düşüncede toplumsal bir devrim yaşanmıştır. Tüm bu devrimsel gelişmeler gösteriyor ki; Tarım yaşamın her alanında yeni bir toplumsal yapının oluşmasında temel ve köklü rol oynamıştır. Önderliğin de belirttiği gibi 'toplum tarımsız olamaz'. Aslında tarımla birlikte ahlaki ve politik toplumun temelleri güçlendirilmiş ve

tamamlanmıştır. Ağaç köksüz olamayacağı gibi ahlaki ve politik toplum da tarımsız yaşayamaz.

Tarımla Oluşan Yeni Toplumsallık

Tarım devriminin sonucu olarak yaşamın her alanında birçok devrimsel gelişme, zenginlik ve yenilik ortaya çıktı. Adeta yaşamın her alanında yenilikler oluşturdu. Tarım demek toprağın işlenmesi, toprağın tanınması demek oluyordu. Toprakla birlikte suyun, taşın, havanın, yağmurun, karın, güneşin, yıldızın, bitkini, tohumun, çevrenin, doğanın ve bir bütün evrenin tanınmasıydı. İnsanı ve insanla birlikte evreni tanımaktı. Doğaya büyük anlamlar ve kutsallıklar biçmekti. Tarımla insan toplumu kendini tanımada ve toplumsal ilişkilerde yeni bir döneme girdi. Ana-tanrıça öncülüğünde dayanışmacı, komünal, demokratik, bilinçli ve örgütlü olan yeni bir toplumsallık dönemine girildi. İkinci doğayla birinci doğa arasında yepyeni bir dönem başladı. İnsanın hem çevreyle ilişkisinde hem de kendi toplumsallık ilişkisinde yeni bir zihniyet dönemi başladı. Bu yeni zihniyet ve kültür devriminin doğal sonucu olarak yaşamın tüm ilişkilenebilirlerinde, ekonomide, ahlakta, kadına, çevreye, çocuğa, yaşlıya yaklaşımda, kadın-erkek ilişkisinde, yemek kültüründe, giyimde ve benzeri yaşamın her alanında yeni bir dönem, kısaca yaşam yeniden oluşmaya başladı.

Gıda bolluğu ve yerleşik yaşama geçişin sonucu olarak nüfusta patlamalar yaşanıyor. Bir zamanların 25-50 kişilik klan toplumundan binlerce kişilik köy toplumuna geçiliyordu. Yeni ortak değerleri paylaşan komünal dayanışmacı toplumun ilk adımları atılıyordu. Bununla birlikte yeni ahlaki kurallarla bezenmiş örgütlü ve bilinçli toplulukların oluşumuna tanıklık ediliyordu. Böylelikle Ahlaki ve Politik toplumun temelleri güçlendirildi. Tarıma dayalı yerleşik yaşama kültürü, köy kültürü oluştu.

İlk demokratik uygarlık kültürü, köy kültürüdür. Kültürel zenginlik tarım devrimi ile başlamıştır. Öncesi tek düze yaşamdır. Tarım devrimi ile birlikte kültürel zenginlikler, farklılaşmalar, çeşitlenmeler oluşmuştur. Köyün dini mabetleri, mezarlıkları, ortak ambarları, ortak fırınları, dinleri, ana-tanrıçaları, duygu ve düşünceleri, yeni kutsallıklar, güçlü öz savunmaları ve benzeri birçok yeni maddi-manevi değerler oluşmuştur. Bunların her biri kültürü zenginleştirmiş, çeşitlendirmiş

ve farklılaştırmıştır. Yemek kültürü gelişmiştir. Yemeğin bolluğundan tatalım zenginliğine, çeşitliliğinden tatalım daha da ortaklaşmasına ve yemek yeme kültürüne kadar yemekte büyük gelişmeler yaşanmıştır. Sağlıklı yaşam yolunda yeni ve zengin bir kültür oluşturulmuştur. Kadın bununla komünal ekonominin -ev yasaının- önemli bir ayağını oluşturmuştur. Hayvanların yününden, keçi kılından ve derisinden, kışın soğuktan yazın güneşten korunmak için giyim kültürü geliştirilmiştir. Bu kültürü de geliştiren yine kadındır.

Yine tarım-köy devrimi ile birlikte üretimdeki büyük gelişmenin yanı sıra büyük patlama yaşanmıştır. Dil çok hızlı gelişip zenginleşti. Dil yapısında hem zenginleşme hem de daha sonraları etnik farklılaşmalar gelişti. Dil müthiş geliyordu. Çok hızlı ve gittikçe farklılaşarak geliyordu. Çünkü tarımla birlikte yaşamın her alanında yeni gelişmeler yaşanıyor, yeni icatlar bulunuyordu. Yeni kavramlar, yeni sözcükler, yeni aletler, yeni anlamlar, yeni gıda ürünleri vb. birçok yenilikler ortaya çıkıyordu. Her biri bir devrim niteliğindedi. Hem insanlar arasında hem de insanla doğa arasında çok daha gelişkin, örgütlü, bilinçli ve karmaşık ilişkiler ve kurallar dizisi geliyordu. Bu devrimsel gelişmelerin beraberinde dilde, zekâda ve kültürde büyük gelişmeler, değişimler ve oluşumlar yaşanıyor. Tüm bunların sonucu olarak yeni bir toplum, köy ve tarım toplumu oluşuyordu.

Tarım devrimi ile klan toplumundan kabile toplumuna; bunun sonucu olarak da kadınla, çocukla, erkekle, yaşlıyla, tüm kabile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkisinde ve çevreyle olan ilişkisinde yeni bir sisteme geçmişti. Bu sistem komünal, demokratik, dayanışmacı, ekolojik, paylaşımcı, ortak akıl ve ruhla hareket eden bir sistemdi. Kadına çok daha büyük değer verilerek tanrıçalaştırıldı. Kadını toplumun en büyük değeri ve kutsal olarak görüyorlardı. Doğuran, yaratan her şeyi bilen ana-kadın ana-tanrıça olmuştu. En kutsal tanrısallık olarak inancın merkezi olmuştu. Çok büyük kutsallıklar atfedildi. Ana-kadın öncülüğü, topluluğun çocuklarla ilişkilerinde eğitici-öğretici rol modelini oluşturmaktaydı. Çocuklar neşeli, sevgi dolu, huzurlu ve ahlaklı bir şekilde büyüyorlardı. Yaşlılara karşı büyük saygı, sevgi ve büyük değer verme vardı. Çünkü yaşlıların kendilerinin geçmişi ve tarihi olduğunu ve bugünü onlara bahşedenler olduklarını biliyorlardı. Onun için yaşlılara büyük saygı ve değer biçiyorlardı. Bu dönemde Önderliğin belirttiği gibi erkek biraz silik olarak yer ediniyor.

Bu toplumda erkeğin yeri daha çok ananın kardeşi olan dayı olarak ön planda yer alıyordu.

İnsanlığın büyük devrimsel gelişmelerini yaşayan tarım toplumu toprağı işlerken, tohumu saçarken, ekini biçerken kim bilir ne kadar da büyük bir haz ve neşe içindeydiler. Tarım toplumu ekini topluluğun tüm üyeleri ile birlikte, ortak bir şekilde, dayanışmayla, komün olarak büyük bir neşe ve moralle biçiyorlardı. Topluluk huzurluydu, çünkü onlar toprağın bereketini, gücünü ve verimini keşfetmişler. Çünkü onlar toplumun ortak aklını ve yaratıcı gücünü keşfetmişlerdi. Çünkü onlar bireyin ve toplumun zekâsının ve moral dünyasının farkına varmışlardı. Verimli toprağa coşku ve neşeyle basıyorlardı. Bereketli Mezopotamya toprağına ve ekinlerine bakarken geleceklerinin de ne kadar mutlu ve huzur içinde olduğunu görüyorlardı. Buğdayı, arpayı, darıyı biçerken coşkularını, neşelerini herkesle paylaşıyorlardı. Neşeli hareketleri ile coşkulu sesleri ile toprağı, yağmura şükranlarını belirtiyorlardı. İlk müzik, ilk folklor bu şekilde gelişmişti. Buğdayın, üzümün bereketine karşı şükranlarını belirtiyorlardı. Ortaya çıkan bolluğu bir bayram havasında geçiriyorlardı. Tahıl ürünleri toplandıktan sonra çeşitli kutlamalarla, festivaller, şükran törenleri gerçekleştiriyorlardı. Tanrılara, buğdaya, arpaya, yağmura, toprağı, öküze, koyuna, keçiye çeşitli kutsama törenleri ile şükranlarını belirtiyorlardı. Bunu hem kutluyor hem de kutsuyorlardı. Bu kutlamalar ve törenlerle folklor, müzik, tiyatroyla oluşuyor ve geliyordu. Bununla dini ritüeller gerçekleştiriliyordu. Bunların sonucu olarak toplumun yeni ortak değerleri oluşuyordu. Her şeyden önce ortak köy ve toprak, ortak gıda ürünleri, ortak gıda depoları, ortak din mabetleri, ortak mezarlıklar, ortak fırın, ortak el değirmeni, ortak öz savunma gücü ve silahları ve daha sayamadığımız birçok maddi ve manevi değerler ile daha da gelişen komünal bilinç ve dayanışma ruhu oluşuyordu.

Toplumu ve Doğayı Yıkan Canavar: Hiyerarşik-Devletçi Uygarlık

Neolitikten sonra gelen hiyerarşik-devletçi uygarlık tarım-köy devrimi üzerinden kendi karşı devrimini gerçekleştirdi. Bu uygarlık Neolitik'in tüm değerleri üzerinden kendini var kıldı ve bunun üzerinden kendini yaşattı. Tarım-Köy devrimine ait tüm icatları, tüm maddi-manevi değerleri kendine mal etti. Tüm bunlar üzerinden

büyük güç haline gelen bir erkek sistemi olarak toplum üzerinde bir canavara; kendini (toplumunu ve doğasını) tüketen bir sisteme dönüştü. Tarım-köy devriminde komünal, dayanışmacı, paylaşımcı toplum vardı. Kadın öncülüğünde Komünal-Ekonomik bir toplum oluşmuştu. Doğayı canlı gören, doğayla uyumlu, doğaya büyük anlam ve değer vererek doğayı kutsalları olarak kabul etmişlerdi. Tarım-Köy kültüründe kendisini doğanın parçası olarak görme, iç içelik ve doğayla bütünlük vardı. Tüm toplumda 'Birimiz hepimiz için hepimiz birimiz için' anlayışı bir ahlak kuralı olarak yaşanmaktaydı. Toplumun tüm üyeleri eşittir ve her birey bütününlük, aktif oluşturucu bir parçasıdır.

Tarım-Köy toplumu Komünal eşitlikçi ve demokratik toplum ve bireylerde oluşur. Ana-kadın en kutsallardır. Çocuk sevgiyle, coşkuyla ve büyük ana emeğiyle büyütülür. Huzurlu ve neşeyle büyür. Yaşlıya büyük saygı ve değer verilir. Ezen-ezilen, baskı ve zulüm sistemi, kâr amaçlı emek harcama yoktur. Ancak Hiyerarşik-Devletçi uygarlıkla ilk kez insanlığın yüz binlerce yıllık tüm değerleri, neolitik devrimsel sıçrama yaşayan tüm değerler inkar ve zulüm sisteminin sömürüsüne açıldı. Önder APO '*Tüm bu değerler uygarlıkla inkâra uğrayacak ve erkeğin hegemonyası altında kâr ve baskı araçlarına dönüştürülecektir.*' demektedir.

Uygarlıkla çevreyi bir canlı doğa olarak kutsal beslenme değerleri olarak değil de onu kendi çıkarına göre kullanacağı bir nesne olarak görme gelişmiştir. İlk kez özne-nesne ayrışması gelişmiştir. Bunun sonucu olarak insanlık tarihinde –tabii yazılı uygarlık tarihinden bahsetmiyoruz- ilk kez insanlarla çevre, birinci doğa ile ikinci doğa arasında kopma, parçalanma, ayrışma gelişmiştir. Bu gelişme aynı zamanda ikinci doğanın yani toplumun kendi içinde de gerçekleşmiştir. Toplum kendi içinde de ayrışmalara, parçalanmalara gitmiştir. Ezen ezilen çelişkisi oluşmuş, eşitlik bozulmuştur. Uygarlıkla ilk kez zulüm ve baskı edenle zulüm ve baskı gören kesimler oluşmuş, sınıflar-ayrışmalar gerçekleşmiştir.

Tüm bunlar neolitiğin inkarı üzerinden; Ana-tanrıça değerlerinin yok sayılması, inkarı, ters-yüz edilmesi üzerinden gelişmiştir. O yüzden ilk saldırdığı, ilk yok saydığı, ilk ezdiği, ilk köleleştirdiği ve ilk zulüm yaptığı toplumsal değer olarak kadına, ana-tanrıçaya, kadının ahlaki ve politik değerlerine saldırmıştır. Onları çalmıştır, kendisine mal

etmeye çalışmıştır. Tanrıça İştar'ın temel ahlaki kuralları-icatları olan 104 Me'lerini çalmıştır. Toplumun ahlaki politik değerleri çalınmıştır. Neolitik devrimi yapan, yöneten, öncü gücü ve toplumun en kutsal olan KADIN, hiyerarşik-devletçi uygarlık denen sistemde en geri, en çok ezilmiş, eve kapatılmış, erkeğin malı görölmüş, en değersiz toplumsal kesim haline getirilmiştir. Tarım-Köy devriminde toprak bereketli gıda ürünleri veren ve üzerinde büyük emekler verilen kutsal değerdı. Toprağa ya da tarlaya yaklaşım da o şekilde oluyordu. Ancak uygarlık sistemi toprağı üzerinde kâr elde etmek için kullandığı bir alan olarak görmektedir. O yüzden tarlayı sularken toprağı korumak yerine o tarla üzerinde “”en fazla ne kadar ürün elde ederim, ne kadar kar ve kazanç sağlarıım düşüncesiyle hareket etmektedir. Bu da toprağı korumama, toprağa zarar verme, toprağa sağlıklı müdahale etmeme anlamına gelmektedir. O nedenle toprakta çoraklaşma yaşanmaktadır. Bunun da sonu insanlık, çevre ve dünya için erken ölüm demektir. Dünyanın yaşanmaz hale gelmesi demektir. Tüm bu müdahaleler, baskı ve inkar yaklaşımı son derece bilinçli ve ideolojiktir.

“...İnsanlık tarihi belki de en büyük karşıdevrimi tarım alanında yaşayacaktır, hatta yaşamaya başlamıştır bile. Toprak, tarım herhangi bir üretim aracı ve ilişkisi değildir; toplumun ayrılmaz, oynanmaz varlık parçalarıdır. İnsan toplumu ağırlıklı olarak toprak ve tarım üzerinden inşa edilmiştir. Onu bu mekânlardan ve üretimden koparmak, varlığına yönelik en büyük darbeye maruz bırakmaktır. Kanser gibi büyüyen kent gerçeği, daha şimdiden bu tehlikeyi bütün çıplaklığıyla sergilemeye başlamıştır. Kurtuluş büyük ihtimalle ve büyük oranda tersi bir harekette görölmektedir: Kentten toprağa ve tarıma dönüş hareketi. Bu hareketin ana sloganı herhalde “varoluş için ya tarım, toprak ya yok olmak” biçiminde belirlenecektir. Kâr-sermaye endüstriyle toprağı, tarımı bütünleştirip dost, simbiyotik ilişkilerle birbirine bağlamıyor; aralarına dağ gibi çelişkiler yığıp düşmanlaştırıyor. Toplumdaki sınıfsal, etnik, ulusal ve ideolojik çelişkiler çatışmalar ve savaşlara kadar gidebilir. Fakat bunlar çözölmesi olanaksız çelişkiler değildir. İnsan eliyle inşa edildikleri gibi insan eliyle dağıtılabılırler de. İnsan sermayenin aracı olarak endüstriyle toprak ve tarım arasındaki çelişkiyi kontrol altında tutamaz. Toprak ve tarım milyonlarca yıl ekolojik olarak kendilerini hazırlamışlardır. Bozulmaları halinde insan eliyle inşa edilemezler. İnsan

eliyle toprak imali mümkün olmadığı gibi, tarımsal ürünleri ve diğer canlıları, örneğin bitkileri insan eliyle yaratmak da şimdilik olanaklı değildir, olanaklı olması da beklenemez. Zaten bu olanak insan olarak gerçekleşmiştir. Gerçekleşmiş olanı tekrarlamamanın anlamı ve imkânı yoktur.” (Özgürlük Sosyolojisi)

Tarım insanlık için günümüzde de yeri hala çok önemli olan devrimsel gelişmedir. Tarım devrimi zihniyet devrimidir. Çok zengin bir kültür olarak hala yaşanmaktadır. Yaşamın sürdürülmesi için -hem de sağlıklıca sürdürülmesi için- vazgeçilmez bir insanlık ihtiyacı ve kök kültürüdür. Bugün insanlar beslenme ihtiyaçlarının büyük bir kısmını tarımla elde edilen ürünlerden karşılamaktadır. Tarım bugün insanlık için olmazsa olmazlardandır.

Bir çiftçi için toprağı sürmek, toprakla haşır-neşir olmak, toprağı bir fidan dikmek ne kadar da güzel ve huzur vericidir. Buğday tohumlarını bereketli Mezopotamya toprağına serpmenin, sonra toprağı yağmur damlalarıyla buluşmasının, buğday filizlerinin çıkışının, gündün güne büyümesinin, sonra buğdayın başak vermesinin... buğdayın sararmasının sonra da müzikle ve folklorik hareketlerle ekinin biçilmesi... buğdayın öğütülmesinden, ekmek haline gerilişine kadarki süreci... o ekmeğı komünal bir şekilde paylaşmanın öyküsüdür tarım. Tüm toplum için emeğin, anlamın, huzurun ve mutluluğun öyküsüdür toprakla ilişkilenecek. İşte bir çiftçi için tohumun ekmek haline gelene kadarki öyküsü aynı zamanda o çiftçinin büyük emeğinin öyküsüdür. Çiftçi ile tarlanın, tarım toplumu ile toprağı birlikteliğinin öyküsüdür. İkinci doğanın birinci doğaya bilinçli, örgütlü ve anlamlı müdahalesinin öyküsüdür.

Birinci doğaya devrimsel müdahalenin adıdır Tarım. Toprakla bütünleşmek, toprakla anlamlı birliktelik kurmaktır. Toprakta emek harcamak, topraktaki canlılığın farkına varmak, onda olan hayatın farkına varmak, yaşamın anlamına varmak, evrenin sırrına ulaşmaktır. Tarım-Köy kültürünün komünal-ekonomik çiftçisi olmak demek, dünyanın ve tarihin en büyük emek hareketinin demokratik bir üyesi olmak demektir. Tarım-Köy kültürünün komünal-ekonomik çiftçisi olmak demek, Ahlakî ve Politik toplumun kurucu ve geliştirici üyesi olmak demektir.

E) KADINDA SÜREKLİLEŞEN YAŞAM

“Toplumsal sürekliliği sağlamada en yoğun çabanın sahibi olduğundan, kadın erkeğe nazaran toplumsallıkta daha başat rol oynar. Doğum, çocukların büyütülmesi ve savunulması toplumsallığın anacıl doğrultuda gelişmesini sağlar. Toplum ağırlıklı olarak ana-kadın kimliğini taşır. Dilin ve dinin kökeninde dişil ögenin varlığı bu gerçekliği doğrular. Tarım-köy toplumunda kadının kimliği ve sesi gücünü korumaya devam eder.” (Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü)

Evrenin hareket halindeki oluşma istemi kendisini insanda en yetkin hale getirir. Evrenin milyarlarca yıla yayılan evrim sürecinin benzerinin ana karnında dokuz aylık bir zaman diliminde kendisini nasıl yinelediği şimdi daha iyi anlaşılıyor. Çocuğun anne karnında geçirdiği bir hafta, evrenin milyonlarca yılına denk düşüyor. Yani evrende milyon yılda gerçekleşen, anne karnında bir haftada yaşanmaktadır. Bu gerçeklik bile insanda mevcut olan oluşum hızının, yetkinliğin çok güçlü olduğunu ortaya koyuyor. Yanı sıra; kadındaki şekillenişini daha çarpıcı bir şekilde görmekteyiz. Erkek ve kadın formları arasındaki farklılığı da bu gerçeklikten yola çıkarak anlama kavuşturabiliriz.

Var oluş koşulu özünü korur, yitirmez. Ancak enerjinin akışkanlığına bağlı olarak oluş farklı biçimlerde dışa yansiyabilir. Bunu doğa içinde sürekli değişen, farklılaşıp çeşitlenen ve şekillenen yaşam gerçekliğinde görmek mümkündür. Yoğunluğu farklı olsa da, kendini görünür kılma çabası öndedir. Bundan dolayı da var oluş özünü korurken farklı biçimlere kavuşan enerjinin her yeni formu farklı bir yoğunluğa ve anlam düzeyine sahiptir.

“Bu yargımızı evrenselleştirirken enerji-madde ikilemini esas alabiliriz. Enerji, maddeye göre daha esastır. Maddenin kendisi yapısallaşmış enerjidir. Enerjiyi saklamak, varlıksallaştırmak için form kazanmış biçimi oluyor. Madde bu özelliğiyle enerjiyi kafeslemekte, akışkanlığını dondurmaktadır. Her madde formunun enerji payı farklıdır. Zaten bu enerji farklılığı; maddi formların, yapıların farklılığını belirlemektedir. Kadın maddesindeki, formundaki enerjiyle erkek maddesindeki enerji farklıdır. Kadında taşınan enerji hem daha fazla hem de niteliği farklıdır. Bu farklılığı

doğuran kadın formudur. Toplumsal doğada erkek enerjisi iktidar aygıtlarına dönüştüğünde maddi formlar, biçimler halini alır. Biçimler tüm evrende soğumuş enerji olarak tutucudur. Toplumda egemen erkek olmak, iktidar biçimciliği haline gelmektir. Taşıdığı enerji ağırlıklı olarak form kazanmıştır. Form haline dönüşmeyen enerji azdır ve çok az kişilikte yaşanır. Kadında ise ağırlıklı olarak enerji form haline, biçimselliğe gelmez. Enerjisi akışkan halini korur. Erkek formunda, kafesinde tutuklanmazsa yaşam enerjisi olarak akışkanlığını sürdürür. Dondurulmamış kadındaki güzellik, şiirsellik, tını kabiliyeti (anlam potansiyeli) bu ağır basan enerji haliyle yakından bağlantılıdır.” (**Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü**)

Önderliğin bu alıntısından da anlaşılacağı üzere; evrensel oluşum ve gelişim durumunda kadının belirleyiciliği somutlaşmaktadır. Oluşum gerçekliği, oluşumun sürekli değişim-gelişim-hareket hali yaşam içinde kadında süreklileşmektedir. ‘Jin-jiyan-Azadî’ denkleminde –hepsi de aynı kökten gelmektedir- bu açıkça görülmektedir. Kadın, yaşam ve özgürlük mutlak öz anlamına gelir ki; tarihten günümüze sistemin en büyük saldırılarına maruz kalan bu gerçeklikler olmuştur. Öz çürütüldü mü, anlamsız kılındı mı ve bir başka (iktidar eksenli) forma kavuşturuldu mu işte o zaman egemen sistem de kendisini bir virüs olarak topluma sızdırabilir.

Kadındaki oluşum hakikati evrensel oluşumun dişil karakterinden gelmektedir. Tüm eşeyli canlılarda yeni doğan canlının doğurucusu, besleyicisi, büyütücüsü, koruyucusu ve eğiticisi dişil olandır. Doğurma, oluşturma, büyütme, eğitime dişilerin en temel uğraşdır. Bundan dolayı da oluşumun kendisi dişil karaktere sahiptir. Toplumsallık tarihinde kavramsallaştırılan ‘doğa ana’, ‘toprak ana’, ‘cennet ana’, jin-jiyan’ gibi tanımlamalar da kadın ve yaşam benzerliğini açıkça dile getirmektedir.

Bundan dolayıdır ki yaşam ve doğanın kadınla olan bağı daha yoğundur. Doğası gereği özgürlüğe açık olan kadında, canlılığın var olma direnç ve mücadelesi sonsuza evrilmektedir. Kadın en temel özelliği evrenin, doğanın, yaşamın dişil karakterine denktir. Dişil olan süreklilik arz etmektedir. Canlı evren kadında bir tanıma kavuşmakta bu şekilde sonsuzlaşan yaşam ve bağlantılı olarak özgürlük her an ve mekânda varlığını garantiye almaktadır. Her ne kadar günümüz pozitivist sosyal bilimi var olan bu durumu görmezden gelmeye çalışsa da, bunu başarabilecek güce ve yeteneğe sahip değildir. Çünkü yaşamın her

alanında olan kadın, her türden bastırma, yok sayma, görmezden gelme yaklaşımlarına karşın, özüne denk bir şekilde akışını ve oluşumunu sürdürmektedir. Özgürlüğün sonsuzluğu kapsamında var oluşunu yaşamsal eylemlilikleriyle yüceltmektedir.

Anlam arayışının doruğuna kadında ulaşan insan, doğa ve evren; kendini ifade etme temelinde geliştirdiği arayışlarını doğru ifade tarzlarına kavuşturdu. Kendini bulmaya, ne olduğunu ve özünü anlamaya çalışan, yaşamın her anını varlık-yokluk denklemi çerçevesinde tanımlamaya çalışan evrensel var oluş, kadınla doğru yoldadır. Tarih boyunca anlam arayışına kutsallık atfeden insan, evrensel canlılıkla bir bütünsellik içinde en derin ifadesine kadınla ulaştı. Bu arayışta ulaştığı cevaplarla yaşamı ve kadını yüceleştirdi. Çünkü; kadında ifadesini bulan yaşamın ta kendisiydi.

Kadındaki bu ifade şekli, bir su misali akmanın ötesinde; her yönüyle - özellikle de ruhsal yönde- hissederek benliğini ve anlamını anda oluşturmaktadır.

Jin, jiyen ve Azadî denklemini en çok 'Toprak Ana', 'Doğa Ana' tanımlarında görmekteyiz. Toprak da, doğa da yaşam demektir. Bunlarla özdeşleştirilen de kadındır. Kaynağı enerji akışı olan yaşam, kadında canlı evren boyutuna ulaşır. Özcesi canlı evrenden, yaşamdan, doğadan ve bunların ürünü olan kadından ve toplumsallıktan bahsedildiğinde karşımıza akış halinde olan enerjinin hareketliliği çıkmaktadır.

Biyolojik anlamda da kadındaki özgünlük netçe görülmektedir. 23 çift kromozomdan oluşan insanda, erkek-kadında, ortak olan 22 çift kromozom X'tir. Son kromozom ise kadında XX, erkekte ise XY'dir. Var olan kromozomlarda cinsiyeti belirleyen Y kromozomu, kadın ve erkek arasında varolan tüm farklılıkların da nedenidir. Bir mutasyon sonucunda Y kromozomu X'ten gelmektedir. X kromozomu üzerinde yaşanan değişimler de Y'ye ömür biçmektedir. Kromozomlarda yaşanan bu farklılığın yanı sıra taşıdıkları enerji miktarı da aynı değildir. X kromozomunda üç bin gen varken, Y kromozomunda bu sayı 114'tür. Kadın formunda var olan enerjinin yoğunluğunu burada da somut olarak görmekteyiz.

Oluşun, bir diğer anlamıyla yaşamın sırrı 'neden' sorusu temelinde gelişen 'ben kimim?'in arayışına kadının doğru eylem tarzıyla büyük ölçüde açıklık getirilir. Her oluş halinin bir anlama sahip olduğu, bu

anlamın da insandan ve toplumsallaşmadan kopuk ele alınamayacağı - kadın şahsında- insanda gelişen farkındalıkla açığa çıkmaktadır. Canlı evren ve yaşam gerçekliği düşünen doğa insanda anlama kavuşurken, en yalın ve anlaşılır şekilde kadında yansımasını bulmaktadır. Biyolojik boyuttan tutalım fizyolojik ve ruhsal boyuta kadar ifadeye kavuşan bir oluş gerçekliği söz konusudur. Kısaca belirtecek olursak; anlam bulmanın, ifadeye kavuşmanın, dile gelmenin en güzel halidir yaşanan.

Atom altı parçacıklardan ve elementlerden tutalım da, gözle görülür, hissedilir ve duyumsanır her canlıya kadar, tüm yaşam sınırlarına yanıt geliştirme durumu doğmaktadır. Gezegenlerin oluşum şekline göre rüzgârın esişine, güneşin tene dokunuşundan kuşun ötüşüne, mevsimlerin değişiminden zamanın akışına, taşlardan hayvanlara ve topluma kadar hep kendi gerçekliğimizdir ifade bulan. Bir anlamda evren yüreğinde birikenleri, dile getiremeyip söze dönüştüremediklerini yaşamın kalbi ve beyni olan kadında ifadelendirmektedir.

Kadın Toplumsal Yaşamın Kalbidir

İnsan türünün ellerini bilinçli bir şekilde kullanarak çeşitli araçlarla savunmasını ve ihtiyaçlarını gidermesi, giderek beyninin büyümesi ve çevresel koşulların da etkisiyle toplumsal devrimin ilk ve en büyük aşamasına ulaşması gerçekleşir. Doğa içerisinde toplumsallığı, bilinci ve emeğiyle var olmayı başarabilen insan, varlığını bu olgular üzerinden geliştirir. Doğa karşısındaki güçsüzlüğünü, sağladığı toplumsallığıyla bir dengeye oturabilen insanlık, aklını, ruhunu, emeğini toplumsallığı sayesinde geliştirip sistemleştirerek varlığını güvenceye alır.

Bunun gelişiminde kadın özü belirleyici rolü oynamıştır. Öyle bir öz ki; insanlığı ve toplumsallığı doğadan ayırmadan, farklı görmeden, koparmadan, bir arada ve uyum içerisinde güçlendirip geliştirmektedir. Bundan dolayı kadında temsili bulan toplumun doğayla uyumudur.

Belirtilenler üzerinden yaşamın neden kadın eksenli olduğu açığa çıkmaktadır. Çekim kaynağı olan kadın, erkeği kendine çekerek ilk doğasından kopmadan, özülle uyum içinde toplumsallık denen yeni bir doğayı, evrenin en yetkin düşünme halini doğurur.

Kadının bu evrensel özelliğiyle insan da evrensel oluştaki farklılığını netçe ortaya koymaktadır. Bu anlam derinliğini de toplumsallıkla, toplumsal kültürle zirveye taşırmaktadır. İnsanın var oluş koşulu olan toplumsallıkla anlamlı yaşam da süreklileşmektedir. Toplumsallıkla birlikte yaşam hak ettiği düzeye ulaşmaktadır. Evrenin en büyük hamlesi olarak niteleyebileceğimiz toplumsallık kendisinde barındırdığı akışkanlık, hareketlilik, canlılık, değişim ve gelişim etkinliği nedeniyle bugün tarihten günümüze oluşu mümkün kılmaktadır.

Toplumsal tarih boyunca kaynağını biyolojik yapıdan da alan kadın ve erkek yaşam tarzları farklı olmuştur. Bu farklılıklar, üretime-toplumsal yaşama katkıya da yansımıştır. Bugün güçlü olmanın çoğunlukla fiziksel güce dayandırılmasının aksine cinslerin biyolojik yapıları yaşamdaki etkilerini ve güçlerini belirlemede rol oynamıştır. Üretim tarzına da bu gerçeklik üzerinden yönelim olmuştur. Nasıl ki kadınla erkeğin çocuğa olan ilgisi farklıysa, yaşamın diğer alanlarında da ele alış ve katılım farklı olmuştur. Biyolojik özellikler cinslerin kişilik özelliklerini, dolayısıyla zihniyetlerini de belirlemiştir. Erkeğin sonradan toplumsal yaşama etkide bulunmasını bu şekilde açıklayabiliriz. Ancak belirtilmesi gerekir ki; biyolojik ve çevresel etmenler toplumsallıkla, toplumsal düşünce ve zihniyetle buluştukça karakteristik özellikler de, kişilik yapılanması da anlam kazanır.

Bu temelde toplumsal yaşam hakikatinin anlamlandırılmasında kadının özgünlüğü, oluşturucu gücü, özgürlükle-akışla olan bağı ve yaşamın sürdürülmesindeki rolü doğru anlaşılacak durumundadır. Toplumsallığın ilk gelişim süreçlerinden tutalım, genişleyerek yayılıp büyümesine kadarki tüm süreçlerde kadın inşacılığı belirleyicidir. Çünkü toplumsallığın ana ögesi durumunda olan, bereketi, üreticiliği ve devamlılığı sağlayan kadındır. Toplum da evrensel oluşum ilkeleri temelinde, değişim-gelişim gerçekliğine dayanarak akışkan yapısı ve esnek zekâsıyla kadına benzemektedir.

İnsanın esnek zekâsı ve metafizik yönünün etkisiyle manevi dünya daha çok gelişmiştir. İnsanda duygu ve düşünce bir bütünsellik içinde anlama kavuşur. Anlam hafızaya kavuşarak hayallere bürünür. Oluşan hayal dünyası yaşamda somutunu buldukça yaşam anlamlıca yaşanılır. Duygu ve düşünceler özgür olduğu sürece yaşanan yaşam da özgür olur. İnsanı diğer canlılardan ayıran temel faktörlerden bir tanesi olan zekâsını, düşüncesini anlamlıca ve komünal temelde kullanabilme

özelliği üzerinde ayrıca durulması gerekir. Ancak oluş halinde olan, doğal akış halinde varlığını anlama kavuşturan tüm canlıların yaşam refleksi içgüdüselidir. Özeldede dışı karakterli canlılarda bu içgüdüsellik yoğunca yaşanır. Doğada bulunan tüm dışı canlılarda yaşama ve yaşatma-özellikle yavrusunu- güdüsü öndedir. İnsanın toplumsallığı bu yaşam refleksini azaltmamış, aksine diğer canlılara oranla duygu ve akıl bütünselliğini yakalayarak varlığı koruma daha da gelişmiş ve anlam derinliğine kavuşmuştur.

Canlı varlıkların devamlılığını sağlamada belirleyici bir role sahip olan içgüdüler insandaki duygu ve akıl birlikteliğiyle toplumsal hafıza halini alır. Bu içgüdülerin bittiği anlamına gelmez. Özcesi varlığın devamlılığında etkin olan yaşama refleksi toplumsallıkla örgütlenir. Karşılıklı ve ortak amaçlar doğrutusunda şekillendirilerek komünallığe kavuşturulur. Bunun üzerinden içgüdüler toplumsallaşır ve toplumsal hafıza boyutuna ulaşır. Toplumsal hafıza kadın karakterlidir. Bu nedenle; komünallik, üretim, paylaşım, ortak ilişkilendirme ve etkileşim toplumsal yaşamın da temel özellikleri haline gelir.

Toplumsallık; insanın, varlığını süreklileştirme amacıyla gelişen yönelim, tehdit ve saldırılara karşı mücadeleye girmesiyle kendi başına var olamayacağına bilinçlenmesidir. Bu temelde ele alındığında görülecektir ki; insanı ayakta tutan, doğa içinde var olmasını sağlayan, doğadaki diğer canlılara karşı direngen kılan fiziksel yeteneklerinin ötesinde gelişen toplumsal bilinci ve komünal kültürüdür.

Ortak zihniyet oluşturma insanın doğa içindeki farkındalığını oluşturmada büyük öneme sahiptir. Zihniyet ile toplumsallık birbirinden ayrıştıramayacak derecede iç içedir. Tüm canlılarda bir zekâ olmasına karşın, insandaki zekâ esnekliği bilmeyi doğurmuştur. Toplumsallık bilerek yaşamayı geliştirmiştir. Koşulları değerlendirme, kendini doğaya göre doğayı da kendine göre düzenleme, yorumlama, sorgulama ve bilinci süreklileştirme, farkındalığı yarattığı gibi kendi yaşam zihniyetini de oluşturmuştur. Toplumsal zihniyetin gelişiminde analitik zekâ başat rol oynamaktadır.

Duygusal ve analitik zekânın biraradalılığını en güzel kadında görürüz. Bugün itibariyle, özellikle pozitivist bilim anlayışının sanki analitik zekâ sadece erkeğe aitmiş gibi yansıması büyük bir

çarpıtmadır. Kadın, doğadaki tüm canlılara, topluma ve toplumun tüm bileşenlerine karşı duyarlıdır. Uyum içinde, kendini koparmadan ve ayrı görmeden yaşar. Ortak amaçlar doğrultusunda bir arada yaşamayı esas alır. Yaşamsal ihtiyaçların giderilmesine dönük gerekli çözümleri, yöntem, araç ve gereçlerini bulur. Bu temelde nasıl geliştireceğine ilişkin pratik sahibi olur. Öyle ki duygusal ve analitik zekânın müthiş uyumu en güzel kadında yaşanır.

Bunu da en çok anne-çocuk ilişkisinde görmek mümkündür. Anne-çocuk ilişkisi, ahlaki olup karşılıksız, paylaşımcı yaşam biçiminin gelişimini de beraberinde getirmiştir. Çünkü anne kendisinin yanında bir ikinci varlığa da bakmaktadır. Onu doyurmak, korumak ve barındırmak zorundadır. Bu ayrıca bir sorumluluk, paylaşım, dayanışma ve bağlılık gerektiriyor. Anne-çocuk arasında var olan duygusal bağ olabildiğine doğal ve karşılıksızdır. Anne-çocuk ilişkisi her türden egemenlikçi dürtüye kapalıdır. Toplumsal bilincin ilk örgütleniş biçimi olarak insanlık yaşamına çok büyük etkide bulunur.

Annenin yavrusuyla olan duygusal bağı toplumsal yaşamın her anına, her yerine yerleşir. Gelişkin hissiyatının yanı sıra ihtiyaçları belirleme konusundaki özverili ve kendinden ödün veren duruşuyla emek ve üretim kültürünü doğurur. Toplumsal yaşamda beliren ihtiyaçların giderilmesi noktasında gösterdiği etkinlik nedeniyle yaşamın da esas sorumlusu konumuna gelir. Toplayıcı özelliği müthiş bir gözlem gücünü doğururken gelişen farkındalığın süreklileşmesini de beraberinde getirir. Uyum coşkuyu doğururken, coşku da güçlü bağların kurulmasına etkide bulunur.

Komünal yaşam ruhunu sağlamada ve örgütlemeye ana-kadın olgusu belirgin bir özelliğe sahiptir. Var oluşu cinselliğin ötesine taşıyan, maddi ve manevi anlamda yaratımlar geliştiren analık gerçekliğidir. Analık toplumsal bir olgudur. Kadının biyolojik özellikleri ve bağrında taşıdığı demokratik, eşitlikçi duyguları üzerinden geliştirdiği yaratımları sayesinde analığı komünal kültüre dönüştürdü. Kadında ağırlıklı olan duygusal zekâ sayesinde üreten, besleyen, koruyan, ortaklaştıran özelliklerinin doğmasını sağlayarak analığı daha çekici kıldı. Doğasında bulunan dayanışmacı ve ortaklaşmacı yapısı bir duruş olarak toplumsal yaşamın temel perspektifi haline geldi.

Çocuğuyla olan etkileşim sayesinde ilk iletişim ve anlaşma biçimini geliştirmiştir. Doğayla olan ilişkisi, hayvanların, rüzgârın, suyun ve daha birçok canlının seslerini taklit ederek ortak anlaşma imkânı doğurmuştur. Bu ilişki ve etkileşim bedensel dilden simgesel dile geçişi ve sese-söze dönüşmesini beraberinde getirmiştir.

Kadın Demokratik Komünal Kültürün Yaratıcısıdır

İnsanlar ilk süreçlerinde doğada bulunan diğer canlılardan çok farklı olmayıp, sürüler şeklinde yaşamaktaydı. Hareket tarzı fizyolojik yapısına göre şekillenen insan; diğer canlılar gibi uzun pençelere, sivri dişlere, kalın bir deriye ve hızlı hareket kabiliyetine sahip değildi. Bundan dolayı farklı korunma ve hayatta kalma yöntemlerine yöneldi. Bu bir zorunluluktur. Özellikle de insan yavrusunun diğer canlı yavrularına göre çok güçsüz olması, belli bir yaşa kadar kendini koruyamaması, yaşama tutunamaması bu durumu bir gereklilik olarak doğurur. Daha çok da çocuğu doğuran ve çocuğun korunmasını, beslenmesini, eğitimi ve büyütülmesini sağlayan kadın bu tedbirleri geliştirerek, yavrusunu dış saldırılardan korumaya alır. Bu zorunluluk kadını farklı bir yaşam tarzına yöneltir. Kadının analık özelliği toplumsal yaşam ve emeğin gelişiminde büyük bir etkiye sahiptir.

Hayvansal yaşam tarzından ortak emek ve komünal dayanışmaya yani insanlığa evrilme kadının yönlendirici gücünden kaynağını alır. Kendi yaşamının yanı sıra bedeninden bir parça olan çocuğunun yaşamını koruma ve varlığını sağlama, kadında bireyselliğin gelişmesinin önünü alır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere içgüdülerini toplumsallaştırıp genelleştirerek, ana-çocuk ilişkisi üzerinden ilk paylaşım ve işbirliği gelişir.

Yine ortak duygu dünyasının gelişiminde de ana-çocuk ilişkisi büyük etkiye sahiptir. Çocuğu rahminde taşıdığı sürece ve doğumdan sonraki etkileşim ve ilişkilene kadındaki emek bilincini anlamlandırır. Çocuğa olan yakınlık ve bağlılık emekle anlaşılırken sevgi de gelişip genelleşir. Kadın, gelişen ve öncelikli olarak çocuğuna karşı beslediği bu sevgiyi zamanla topluma mal ederek toplumun diğer fertlerine de kendi çocuğuymuş gibi yaklaşır ve onları sever. Bu mülkiyet anlayışının gelişmediğinin, bireyci ve tekelci yaklaşımın yaşanmadığının en somut göstergesidir. Her kese, her şeye bu temelde yaklaşır. Bir yaşlıya da, bir gence de, bir bitkiye de, bir

hayvana da yaklaşım bütünlüklü ve kolektif olur. Bağlantılı olarak kadınların çocukları ve hemcinsleri arasında kolektifliği esas alan bir dil gelişir. Bir anlamda kadın cinsi arasında ortak davranış, güven, paylaşım, dayanışma, işbirliği gibi sevgi temelli duygular açığa çıkar. Doğayı gözlemesi sonucunda sezgisel anlamda da çok gelişkin olan analık duygusu çocuğu başta olmak üzere yaş ve cins gözetmeksizin empati geliştirerek ortak anlam dünyasını büyütür. Bir yönüyle de doğadaki üretim ve yaratıcılık kendisini kadında somutlaştırır.

Bu gerçeklik üzerinden erkeğin de bu yaşamda yer edinmesini sağlamak için kadının düzenleyici rolü devreye girmektedir. Bu temelde oluşturduğu yaşam ölçülerini ortaklaştırarak kalıcılaştırmaya çalışır. Güdülerini bilince çıkararak, anlama kavuşturup toplumsallıkla buluşturan kadın, erkeğin de bu yola gelmesi için uğraş içindedir. Çünkü doğada bulunan, yaşamı ve çocuğunun varlığı için tehlike arz eden etmenlerin karşısında tedbirlerin geliştirilmesinde yalnız başına zorlanacaktır. Erkek ve kadının doğal gereklilik gereği gelişen birlikteliğinin süreklileşmesi için kadının oluşturduğu düzenin içine erkeği de çekmesi gerekir. Bu temelde ortak yaşam kurallarının gelişiminde kadın öncülük rolünü oynar. Analık hukuku olarak da tanımlayabileceğimiz bu kurallar yani tabular sayesinde gelişir.

Çoğunlukla gebelik ve doğum sonrası süreçlerde gelişen bu yasaklar erkeğin de güdülerini eğitmiştir. Erkek, güdülerini toplumsallıkla örgütlediği oranda kadını ve kadının oluşturduğu yaşamı yaşamının olanağına sahip olabilirdi. Birçok antropolojik araştırmacının özellikle vurguladığı konulardan biri; kadının aylık kanama, gebelik, doğum ve sonraki süreçlerde erkekten ayrı, yer yer vücuduna yaptığı işaretlerle, yer yer de diğer kadınların koruması altında erkekten uzak ve ayrı kulübelere yaşayarak kendisini ve çocuğunu koruduğudur. Bu sayede ilk ahlaki kuralların da doğuşuna şahitlik ediyoruz. Ana-çocuk ilişkisi toplumsal ahlaki kuralların ilk şekillenişine zemin sunmuştur.

İnsanlaşmanın ilk temellerini atan kadın getirdiği kurallar yoluyla erkeği güdülerinin esiri olmaktan kurtarmış, erkekle toplumsallığı güçlendirmiştir. Toplumsal yaşama adapte olan erkek de cinselliğin, karnını doyurmanın ve kendini korumanın ötesine çıkarak toplumsal yaşamı tamamlayan bir güç olmuştur.

Nitekim kadının erkeğe getirdiği tabu ve yasakların çoğu totem olarak vücut bulur. Yoğunluklu olarak doğadan ve hayvanlardan seçilen totemler, özünde kadın tarafından erkeğin avlamasına, öldürmesine, yanlış yaklaşmasına getirdiği yasakları ifade etmektedir. Bir nevi hem erkek hem de diğer gruplar toplumsal ahlak kurallarına çekilir. Önemli bir husus olup sonraki süreçlerde toplumsal yaşamın üzerinde de derin etkilere neden olur.

Kadının getirdiği ahlaki kuralların yanı sıra toplumdaki olumlu etkinliği nedeniyle doğal yönetim görevini de kadın üstlenmiştir. Yaşamsal ihtiyaçların ahlak yoluyla yapılmasını sağlayan kadın, öz yönetimiyle bu işlerin yapım koşullarını hazırlamaktaydı. Bir anlamda toplumun eylem yönteminin geliştiricisi kadındı. Bundan kaynaklı kadın doğal olarak otorite olmaktaydı. Hükmetmeye, yalana, sömürüye dayanmadığından; kadın eksenli öz yönetim toplum içinde özgürce benimsenmiştir. Özgürlükçü ve eşitlikçi olması nedeniyle toplumsal irade olarak kadını ön plana çıkarmıştır.

Doğal toplumda katılım gönüllülüğe dayanmaktaydı. Bu katılım ortak çıkarlar ve belirlenen-açığa çıkan ihtiyaçlar temelinde olmaktaydı. Toplumun tüm kesimleri bir şekilde yaşama katkıda bulunurdu. Yaşlısı, genci, çocuğu her kes bir şekilde toplumsal yaşamın geliştirilmesinde etki sahibiydi. En temel hak yaşama hakkıydı. Toplumun birliğini ve beraberliğini sağlayan yaşamsal kurallar ihlal edilmediği sürece her kes var olan yaşamın içinde yerini bulurdu. Kadının demokratik, katan, kattığı orandan fazlasıyla katılan yapısıyla yaşama anlam biçiliyordu. Toplum çok iyi bir şekilde şunun farkına varmıştır; yaşanan sorunlar ancak kadın zekâsı, duygu ve düşüncesi, özgürlükçü ve eşitlikçi duruşu, katan ve katılan tarzıyla aşılabilir. Nitekim diğer toplumsal kesimlerin kadın etrafında toplanması ve yaşam felsefesini benimsemesi adaletli ve demokratik yapısından kaynağını alır.

Kadının demokratik, özgürlükçü, eşitlikçi ve komünal yapısı toplumsal barışın pekişmesinde belirgin bir rol oynamıştır. Barış kadın karakterli bir olgudur. Özellikle toplumda gelişen bayramlar, şenlikler ve etkinlikler kadının bu karakterinin ürünüdür. Bolluk ve bereket savaşların gerekçesi değil ancak barışın geliştiricisi olabilir. Bu temelde hem dışarıdan toplumlarla ilişkilenmede hem de toplumun kendi içinde bir barış durumu söz konusudur. Bugün de kadının bu

yapısı toplumsal gelişmelere damgasını vurmaktadır. Özelde Kürt kadınında açığa çıkan barışçı yapı erkek zihniyetin savaşkan ve sömürgeci yaklaşımlarına en büyük cevap olmaktadır.

Kadındaki düzenleme, toparlama, dayanışma ve ortaklaşma emek ve üretimle buluşarak toplumsal zihniyeti de geliştirmiştir. Doğurganlık özelliğinin yanı sıra doğayla olan uyumu ve üretkenliği sayesinde saygı duyulmayı, zamanla kutsal görülmeyle doğurmuştur. Bu noktada kadın toplumun sürekliliğini sağlamada başat rol oynamaktadır. Ağırıklı olarak ana-kadın eksenli olan toplum, şekillenişini de kadın zihniyetli yaşam anlayışından alır. Özellikle doğayla uyum içinde yaşama, komünal olma, paylaşımcı ve eşit yaklaşma, ortak amaçlar doğrultusunda bir birini koruma ve kollama, ihtiyacından fazlasına dokunmama, özel mülkiyet ve bireyci anlayışlara girmeme vb. toplumda en temel yaşam biçimi olarak şekillenmiştir. Yine toplumdaki her cins ve yaş gurubu da imkân ve yetenekleri oranında yaşama katılımı esas olarak toplumsal ihtiyaçları gidermiştir. Kimse kimseden üstün olmadığı gibi doğaya ve diğer canlılara da yaklaşım ortak yaşam temelindedir.

Kadının çocuk doğurması, çocuğu büyütmesi ve eğitmesi gizemli bir güç olarak görülmüş, bunun üzerinden kadına karşı doğal bir saygınlık da gelişmiştir. Yanı sıra toplayıcılıkla uğraşması nedeniyle doğayı daha iyi gözlemleyen, hisseden, yaşayan kadın üretimde de öncü güç olarak etkin olmuştur. Birçok tarihsel araştırmada elde edilen verilerden de görüldüğü gibi ilk üretim yöntemleri ve aletleri kadının emeğiyle oluşturulmuştur. Yenilebilir bitkileri güçlü sezgilere dayanarak, deneyerek, çoğu zaman bu deneyimlerde canını vererek komünal üretime anlamlı ve büyük katkılar sunmuştur.

Kadının üretimle buluşan özverisi toplumsallıktaki öncülüğünü daha da belirginleştirmiştir. Doğa koşullarıyla bağlantılı olarak, nicel ve nitel anlamda gelişen insan ihtiyaçları da çeşitlenmiştir. Giderek artan gereksinimler farklı yol ve yöntemlerin gelişimini de beraberinde getirmiştir. Kadının toplayıcılığı belli oranda toplumsal ihtiyaçları giderse de, doğa hakkındaki bilgisinin her an daha da gelişmesi ve tarihsel tecrübelerle dönüşmesi uğraşlarını zenginleştirmiştir.

Toplayıcılığın özünde, doğada hazır olan ürünlerin toplanıp ihtiyaçların giderilmesi yatar. Bitki kökleriyle, tohumlarla, meyvelerle

ve otlarla geçim sağlanırken, doğa koşullarının sürekli değişimi nedeniyle devamlı olarak bu ürünlere ulaşamaması yeniye yönelimi büyütür. Kadının bitkiler ve tohumlar hakkındaki bilgisi ve tecrübesi sayesinde, gelişen kuraklığın da etkisiyle, toprağın düzenli ve bilinçli bir şekilde işlenmesi durumu gelişir.

Göçebe yaşam tarzı nedeniyle toplayıcılıkla elde edilen ürünler çok kısa sürede tüketilmekteydi. Hem bitkilerden hem de hayvanlardan elde edilen ürünler süreli olarak ihtiyaçların giderilmesini esas alırdı. Bundan dolayı toplum zamanının çoğunu gezginlikle, toplayıcılık ve avcılıkla geçirirdi. Yanı sıra müthiş bir enerji kaybı da yaşanıyordu. Var olma ihtiyacının artık bu tarz yaşam tarzıyla çokta mümkün olmadığı anlaşıldığından, dönemin koşulları da göz önüne getirildiğinde- özellikle dördüncü buzul dönemin sonlarında- yeni yöntemler, üretim tarzları ve araçları bir gereklilik olarak kendisini dayattı.

Neolitik Devrim ve Kadın

Anlaşılabildiği gibi rastgele ve süreli olan bu yaşam tarzı her anlamda değişimi dayatıyordu. Bir çıkış gerekliydi. Nüfus artıyor, doğa koşulları eskisi gibi elverişli değil, avlanma koşulları da düşmüştü. Göçebelik durumu toplumsal yaşamı olabildiğine zorluyordu. Kadının yaşam tarzı, çocuk doğurması, çocuğu büyütmesi, çocuk şahsında toplumun diğer kesimlerini eğitmesi, erkeğin gittiği avdan bazen günlerce geri dönmemesi yerleşimi, toprağı işlemeyi, ihtiyaçları bilinçli ekonomi temelinde gidermeyi gerekli kılıyordu. Bu gibi etmenler üzerinden toplumsal tarihin en büyük ve anlamlı devrimi yaşanır. Neolitik devrim!

Neolitik devrim özünde kadın eliyle geliştirilen, insanlık tarihinde toplumsal bilincin, komünal yaşamın, ortaklaşmanın, paylaşımın, eşitliğin, emeğin, üretim araçlarının, maneviyatın zirve durumunu yaşadığı dönemdir. Toprağın bilinçlice ekime-üretime açılması yerleşik yaşamın doğuşudur. İlk tohumun kim tarafından ve nasıl toprakla buluşturulduğu bilinmese de, tarımın kadın eliyle geliştirilen bir toplumsal eylem olduğu nettir. Doğayla sürekli iç içe olması, bitkileri ve tohumları tanıması, yer yer çeşitli denemelere gitmesi kadının tarımı geliştirmesindeki öncülüğünü pekiştirir. Beslenme ihtiyacı karnını doyurmanın ötesine çıkarılarak sistemli, bilinçli, sürekli ve anlamlı hale getirilir. Kadın ve toprak arasındaki gizemli ilişki tarım

olarak gelişmiştir. Doğa nasıl ki bahar öncesinde bir gebelik durumu yaşıyorsa, kadının doğurganlığı da toprakla, doğayla eş görülmüştür. Topraktaki bereket ancak kadındaki doğurganlıkla izaha kavuşabilir. Bundan dolayı olmalı ki; yaratımın sırrına ulaşması nedeniyle ürünlerin bolluğu kadında kutsanmaktaydı. Kutsallık derecesine ulaşan bu gizem-sır yaşamın kaynağını, ürünü, doğayı, bereketi topluma sunan kadın 'yaşamın rahmi' olarak kutsanmaktaydı. Kadının toprakla olan bu bağı toprağa yerleşimi de kolaylaştırmıştır.

Toprağa yerleşen kadın yanı sıra hayvanların evcilleştirilmesinde de öncüdür. Yapılan bazı araştırmalardan da anlaşılacağı üzere kadının hayvanları evcilleştirmesi doğasında olan bir özelliktir. Bazı araştırmalarda ilk insanımsı türün et yemediği, sonrasında böyle bir özelliğin geliştiği öne sürülmektedir. Hatta ilk süreçlerde kadının et yemediği de belirtilmektedir. Bunun doğru olma olasılığı yüksektir. Sonrasında ihtiyaçların artmasıyla, yavrusunu daha iyi besleme anlayışıyla buna yönelmiş olabileceği yüksek ihtimaldir. Nitekim kadının erkeğe, avlanması-bazı hayvanları öldürmemesi konusunda getirdiği yasakları bu şekilde değerlendirmek anlamlı olacaktır.

Çocuğuyla olan duygusal bağı annenin doğada bulunan diğer canlıları da sevgiyle, şefkatle büyütme ve eğitmesine neden olmuştur. Doğada bulduğu diğer canlı yavrularını kendi yavrusundan ayırmadan, bazen kendi sütüyle, bazen topladıklarıyla beslemiştir. Zamanla bu canlıların etinden ve derisinden bunun yanı sıra sütünden, yününden ve toprağın sürülmesinde de yararlanılmıştır. Toplumsal yaşamın ihtiyaçlarını giderme konusunda belli bir etkinliğe sahip hayvanlar korumaya alınarak hem beslenilmiş hem de toplumsal yaşamın bir parçası haline getirilmiştir. Özellikle neolitik dönemde, toprağın işletilmesinde hayvanların değerlendirilmesi toplumsallığın gelişiminde büyük etkiye sahip olmuştur.

Kadın eliyle geliştirilen yerleşik yaşam tarzı birçok anlamda toplumsallığın gelişim seyrini değiştirmiştir. Elde edilen ürünlerin besleyiciliği, göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçiş, hayvanların birçok ürününden faydalanılması insan fizyolojisi ve biyolojisi üzerinde de köklü etkilere sebep olmuştur. Yanı sıra toplayıcı-avcı yaşamın göçebe tarzında harcanan enerji yerleşik yaşamla artı zaman-artı enerji ve farklı üretimleri de doğurmuştur.

Neolitik süreçte kadının toplumsal yaşamda belirginleşmesini sağlayan tarım devrimi, hayvanların evcilleştirilmesi yerleşik yaşama ve köy toplumuna geçişin yanı sıra temel bazı gelişimleri açmaya çalışırsak;

Doğal hekimlik olarak niteleyebileceğimiz, doğadan aldığı tecrübeler yoluyla toplumda yaşanan hastalıkları tedavi etme özelliği neolitik dönemde kadının en belirgin özelliklerinden biridir. Henüz toplumsallığın başında toplayıcılıkla yani doğayla, bitkilerle, tohumlarla iç içe yaşayan kadın her bir bitkinin özelliklerini bilerek, hangisinin neye yarayacağını bilince çıkarmıştır. Çoğu zaman denemeler yoluyla bitkilerin iyileştiriciliğini anlamıştır. Bitkilerin köklerini çıkartarak, bazen kurutarak bazen kaynatarak, bazen de birkaçını birbirine karıştırarak her birinin özelliklerini çözmüştür. Bu sayede toplumda beliren birçok hastalığa çözüm bulunmuş, yaralar tedavi edilmiştir. Hiyerarşik devletçi sistemle beraber, bu kültürün sürdürücüsü olan kadın farklı tanımlamalar yoluyla bilgelik özü çarpıtılmış ve katliamlardan geçirilmiştir.

Doğal toplum sürecinde de kadın bitkilerin gizemini, iyileştirici özelliğini çözmek için birçok bedel vermiştir. Yaptığı birçok denemede canından olmuştur. Bugün hala 'koca karı ilaçları' olarak nitelenen doğal ilaçlar insanların birçok hastalığına çare olmaktadır. Bu nedenle kadının ilk doktor, hekim olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Büyücü, sihirbaz olarak da nitelenen ve çoğunluğu kadınlardan oluşan bu insanlar döneminin bilimini icra etmektedir. Önder APO büyücülüğü 'bilimin anası' olarak tanımlamaktadır. Yaşam tarzı gereği yaşamı en iyi bilen kadın olması kaçınılmaz olarak kadını bilgelik statüsüne yükseltmektedir.

Erkeğe oranla daha az hareket eden kadın kendisini ve çocuğunu korumak için sürekli bir barınağa ihtiyaç duymuştur. Bazen mağaralarda, bazen ağaç kovuklarında bazen de kendi elleriyle yaptığı barınaklarda varlığını korumaya çalışmıştır. En önemlisi de kendi eliyle yaptığı kulübelerde yaşaması neolitik dönemde köy inşasında büyük etkiye sahip olmuştur. Büyük bir özenle, doğa koşullarını ve dış tehditleri de hesaplayarak, kendisini koruyacak ve rahatça yaşayabileceği mekânlar inşa etmek neolitik toplumda yerleşik yaşama ve köy toplumuna geçişi kolaylaştırmıştır. Yer yer ağaçlardan, yer yer dallardan, yer yer de topraktan-kerpiçten ve

taşlardan inşa ettiği mekânlar tam bir mimarlık örneğidir. Kadının mimarlığın gelişimindeki rolü sonraki süreçlerde daha farklı yapıların inşasına da zemin olacaktır.

Neolitik süreçte sadece ekim ve ürün elde etme amaçlı topraktan faydalanılmıyordu. Toprak kerpiçlerle yapılar inşa etmenin yanı sıra, topraktan elde edilen ürünlerin pişirildiği kap-kaçak, çanak-çömlekler de topraktan üretilmekteydi. Uzun zaman önce keşfedilen ateş sayesinde toprağa şekil vererek yemeklerin pişirilmesi ve mutfak ihtiyaçlarının giderilmesi sağlanıyordu. Yapılan çanak-çömleklerle besinler farklı yemek türlerine dönüştürülüyordu. Bir anlamda ilk düzenli mutfak kültürü neolitik süreçte ateşin büyük yardımıyla yapılan bu çanak-çömleklerle geliştirilmekteydi. Bir anlamda kadındaki el becerisini de gözler önüne sermektedir. Çana-çömlekler kadının çoğulcu, farklılıkları içinde barındıran yapısını da bize göstermektedir. Farklılıkların bir araya gelmesiyle tatsızlık değil de lezzetin olacağını bize sunmaktadır.

Yine topraktan elde edilen ürünlerin öğütülmesi ve yemeye hazır hale getirilmesi amacıyla el değirmeninin bulunması da büyük bir öneme sahiptir. Değirmen sayesinde topladığı buğdaylarını una dönüştürebilir, undan ekmeğe pişirebilir. Arta kalanları da hayvanlarına yem olarak verebilir. İlk ekmeğe nasıl yapıldı bilmiyoruz ama buğdayın una dönüştürülmesinde değirmenin büyük rolü olduğu ve yaşamsal ihtiyaca cevap olduğu kesindir. Öğütülen un sayesinde sadece ekmeğe değil, birçok yemek türünün yapılmasını da sağlamıştır.

Toprağın işlenmesiyle beraber zamanla bunun araç ve gereçlerini geliştirmede de büyük adımlar atılmıştır. Bazı hayvanların tarlalarda çalıştırılması hem zaman hem de güç konusunda büyük avantajlar sağlamasına karşın, ürünün toplanmasında belli ihtiyaçlar doğmaktadır. Bu temelde sabanın bulunmasıyla tarımdaki verimlilik de katbekat artmıştır. Bu zamanla farklı araç-gereçlerin de icadını beraberinde getirir. Neolitikte bir sıçrama dönemi olarak niteleyebiliriz. Elde edilen bu teknik araçlar sayesinde kalan zamanını farklı çalışmalara ayıran kadın üretimi ve verimliliği de arttırmıştır.

Günümüz tekstil sektörünün temelleri neolitik dönemde atılmıştır. Henüz hayvanlar evcilleştirilmeden önce daha çok avlanılan hayvanların derilerinden yapılan giysiler giyilmekteydi. Ancak hayvanların evcilleştirilmesi ve sadece derisinden değil yününden de

yararlanılabileceği anlaşılınca bu yünlerin ipe dönüştürülmesi, iplerden de dokumacılığın gelişimi sağlanmıştır. Hala birçok toplumda bulunan teşi neolitikte icat edilen bir yün eğirme aletidir. Kürt anaları bugün bile teşi aracılığıyla yünleri ipe dönüştürmektedir. Doğadan, bitki köklerinden, çiçeklerden de yararlanılarak bu ipler renklere kavuşturulmuş ve dokuma kültürü gelişmiştir. Kadının dokumacılığı sayesinde mevsimlere göre giyeceklerin üretimi, derilerden ayakkabılar ve çeşitli yaşamsal ihtiyaçların giderilmesi sağlanmıştır.

Neolitik dönemde kadının sanat anlayışının da öne çıktığı görülmektedir. Hem giysilerin yapımı hem de yapıların inşa edilmesi, hem çanak-çömleğin yapılması, hem de buğdayın una dönüştürülüp ekmeğin yapılması kadının estetik anlayışından bağımsız değildir. Bağlantılı olarak el sanatlarında bir gelişim görülmektedir. Yontmalardan turalım da resimlere kadar kadın estetiği-döneme göre- yansımaktadır. Bazı köklerden ve çiçeklerden farklı renklerin bulunmasıyla yaşama renkliliğini vermiştir. Yine resim, heykel ve müzikte de kadının müthiş etkinliği söz konusudur. Neolitiğin son dönemlerine doğru edebiyatta da (şiiir, öykü, masal vb.) kadın belirgin bir role sahiptir. Kadının tanrıçalığa yükseltilmesiyle gelişen mitoloji dili toplumsal hafızanın ne derece geliştiğini de bize göstermektedir. Doğanın ruhuna denk bir ruh yakalanarak her anlamda toplumsal bilinç gelişmiştir

Neolitik dönemdeki maddi üretimler zihniyetten bağımsız değildir. Zihniyet, toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda gelişen maddi üretimlerden de bağımsız değildir. Her ikisi de iç içe geçmiş halde toplumsal yaşayışı şekillendirmektedir. Neolitikteki tarım köy devrimi aynı zamanda bir zihniyet devrimidir de. Rengini kadından alan Neolitik dönemde, yaşamın her alanını kadın zihniyeti ve yaşam biçimi şekillendirmiştir.

Neolitik dönemde yaşam felsefesi kadın eksenlidir. Doğayla uyumlu olduğu kadar toplum içindeki tüm kesimleri bir arada tutma, aralarına ayırım koymadan, eşit ve topluma kattıkları oranında yaklaşmaktadır. Ancak toplumsallıkla varlığın mümkün olacağını bilince çıkaran kadın, toplumun biraradalığını sağlamak ve dayanışmayı güçlendirmek için ahlaki-politik yapılanmayı güçlü tutma çabasındadır. Hâkimiyete, sömürüye, zora ve baskıya dayanmayan bir yönetim yaklaşımıyla toplumun diğer kesimleri tarafından da

benimsenmiş bir kadın kimliği vardır. Buradaki kadın-ana gerçekliği bir cins olmanın ya da biyolojik bir olgunun ötesinde toplumsal kimlik haline gelmiştir. Kız çocukları dahi ana olarak görülür. Komünal değer yargılarının ön planda olduğu kadın düzeninde birinin bir diğerinden üstün olma ya da ayrıcalıklı olma durumu söz konusu değildir. Bu dönemde çocuklara yönelik yaklaşım bu gerçekliği netçe göstermektedir. Bugün yaklaşıldığının aksine çocuklar yetişkinlerin küçük halini temsil ediyordu. Bundan dolayı çocuklara toplumsal rol biçilmekteydi. Yeteneksiz ve bilinçsiz olarak görülmezdi. Bu temel üzerinden eğitilir ve toplumsal yaşam içerisinde konumlandırılırlardı. Yine yaşlılar da yılların birikim ve tecrübelerini gençlere devretmekteydi. Bununla hem toplumsal hafızayı ve tarihi devam ettirmede hem de ihtiyaçların daha kısa sürede belirlenerek üzerinde durulmasını sağlamıştır. Gençler de yaşlılardan aldığı tecrübelerini yaşama geçirmekteydiler.

Kadının kapsayıcılığından ve komünalliğinden dolayı mülkiyet gelişmemiş, kolektiflik esas alınmaktaydı. Elde edilen ürünlerin hepsi kolektif tarzda, kadının adalet anlayışı temelinde dağıtılmaktaydı. Bireyciliğe kapalı yapısıyla biriktirmeyi suç olarak gören kadın, ihtiyaç oranında alıp ötesini günah saymaktaydı. Eşitlik, özgürlük, dayanışma, kolektiflik ve komünal yaşam tarzının hâkim olması nedeniyle sonrasındaki uygarlık tarihi boyunca hep bir cennet olarak tasvir edilmiş ve ulaşılmaması için mücadele verilen dönem olmuştur. Her ne kadar bugün itibarıyla tüm insanlığı iliklerine kadar sömüren, tüm hücrelerine sızmış ve günbegün eriten bir sistem gerçekliği olsa da; bunun karşısında var olan özgür yaşam arayışı özünü neolitik dönemin ana kimlikli yaşamından almaktadır.

Neolitik dönemin belki de en belirgin özelliği duygusal ve analitik zekâdaki uyumdur. Kadının yaratımı olan birçok aletin analitik zekâdan kopuk oluşturulamayacağı gerçekliğinden yola çıkacak olursak; doğayla, toplumla ve çocukla olan duygusal bağlılığın yanında gelişen analitik zekâsıyla toplumsal ihtiyaçları gidermede de öncülük etmektedir. Kadını sadece duygusal zekâyla izah etmeye çalışan anlayışların neolitik sürece bakmaları yeterlidir. Yine analitik zekâyı erkeğe aitmiş gibi lanse etmeye çalışan anlayışların da bakması gereken yer neolitiklidir. Dönem itibarıyla her iki zekâ türü de kadında bir uyum içinde, biri bir diğerine baskın olmaksızın gelişmiştir.

Neolitiğin bir diğerk kadın ağırlıklı özelliğı dilde beliren -bugün de hala kendisini sürdüren- dişil öğelerdir. Dildeki bu yapılanma kadın yaşam tarzının ne derece toplumsallığı etkilediğini bize sunmaktadır. Zihniyetin dil üzerindeki etkisinin yanı sıra dilin yapılandırıcı özelliğinden kaynaklı dilin zihniyet üzerindeki etkisini en iyi neolitik dönemde yoğunluklu kadın karakterli olan kavramlardan anlamaktayız. Neolitik dönemde kadın eksenli toplumsal zihniyetin kurumsallaşmasında etkin olan dil kolektif, demokratik, komünal, eşitlikçi ve özgürlükçü yaşamın kalıcılışmasında da hayati bir öneme sahiptir. Neolitik dönemde kullanılan dil, toplumdaki anlam derinliğini açıkça göstermektedir. Öyle ki dili sadece iletişim aracı olarak ele almak yetersiz kalacaktır. Toplumsallıkta dilin düşünceyle bağlantısı yoğundur. Özcesi dili zihniyetin bedene, simgeye, sese ve söze dönüşmesi olarak niteleyebiliriz. Toplumsal kültürün gelişimi esnek kabiliyette olan zihniyet, dil ve gelişen maddi araçların toplamı olarak değerlendirmek doğru bir ele alış olacaktır.

Koşullar düşünce üzerinde etkide bulunduğı kadar düşüncenin de somut koşulların geliştirilmesi üzerinde büyük etkisi vardır. Toplumsallığın gelişim seyrinde yüzde 98'lik bir dönemi içine alan doğgal toplumun temel düşüncesi animizmdir. Doğada bulunun her varlığın canlı görüldüğü, bir anlamının olduğı ve ruha sahip olduğı anlayışdır animizm. Kadının doğayla direkt bağı, yoğunlaşan his dünyası ve doğadan elde etiklerine duyduğı minnet duygusu sayesinde toplumda süreklileşen animizm, neolitik dönemin de etkin düşünce biçimidir.

İnsanın doğada yaşananlara tam olarak bir izahat getirememesi, çözüme kavuşturamaması, bir sır ve gizemli güç gibi durması nedeniyle kendince tanımlamalar getirmiş, soyutlamalar yoluyla yaşananlara kutsallıklar atfetmiştir. Çoğı korkudan kaynaklarsa da, anlam verme çabasının ürünü olarak doğayı, yaşamı ve gelişen olayları tanımlamaya çalışan toplum; uyum sağlayarak, sayğı duyarak, aldığı kadar kendinden de katarak ve kutsallaştırarak anlama çabasında olmuştur. Neolitik dönemde bu gerçekliğin toprağın işlenmesi, ekilip biçilerek emekle somut ifadesine kavuştuğunu görmekteyiz.

Ana Tanrıça Kültürü ve Toplumsal Şekilleniş

Toplum içinde kadının çocuk doğurması sürekli olarak kutsanmış bir durumdur. Bu özelliğinden dolayı doğayla bir tutulan kadın, bereketin, yaratımın, oluşturma ve geliştirmenin kaynağı olarak görülmüştür. Nasıl ki anadan gelinmişse yine anaya dönüş olacaktı. Çocuk doğurmanın yanı sıra kadındaki emek, üretim, besleyicilik, toplama, düzenleme ve yaratım özellikleri de kadına saygıyla yaklaşmayı ve kutsal görmeyi doğurmuştur. Bir anlamda doğanın, toprağın yaratıcılığı, verimliliği, besleyiciliğiyle özdeş tutulmaktaydı. Neolitik dönemde kadın eksenli gelişen tarım köy devrimiyle bu yaklaşım daha da pekişmiş ve kadın yaşamdaki birliğin simgesi olarak görülmüştür. Bu anlamda inanış kültürünün de yükselen gücü olmuştur.

Neolitik toplumda henüz etkili olan animist ve totemist anlayışı yapılan tapınaklarda rahatça görmekteyiz. Bu tapınaklarda yapılan heykellerde, resimlerde, çizim ve kabartmalarda yoğunluklu olarak hayvan figürleriyle karşılaşmaktayız. Son dönemde Göbeklitepe’de açığa çıkan verilerde bu gerçeklik somut olarak doğrulanmaktadır. Ancak kadının neolitik toplumdaki etkinliğinin artması totem inancında kadın figürlerinin artmasına sebep olmuştur.

Doğurganlığını, doğayla olan uyumunu, bilgi ve tecrübesini, toplumsal komünal duruşunu, eşitlikçi ve özgürlükçü yaklaşımını emeğiyle, üreticiliğiyle bir bütünlüğe kavuşturan ana-kadın tanrıçalık mertebesine yükseltilmiştir. Egemenlikten, sömürüden, bireycilikten, zorbalıktan ve özel mülkiyetten kopuk olan kadının yaşam tarzı topluma güven aşılamıştır. Bundan dolayı da var olan, yaşanan sorunları da ancak onun çözebileceğine inanılmıştır.

Doğa, toprak ve ana gibi olguların bütünlüğe ve tamamlayıcılığa kavuştuğu tanrıçalık; neolitik devrimi gerçekleştiren kadının yaşamsal hakikatinin ifadesidir. Tanrıçalar dönemi anlam düzeyinin zirve yaptığı, düşünsel, dinsel ve sanatsal boyutta hakikatin tüm kutsallığıyla yaşamsallaştığı dönemdir. Tanrıçalık kültürel bir olgu olarak toplumsal yaşamın merkezine yerleşir. İnsanların animizmle başladığı, totemle biçime kavuşturduğu toplumsal hafıza, tanrıçalıkla öz kimlik olarak yaşamsal ifadeye ve anlama kavuşur. Bu nedenle insanlar açısından büyük öneme sahiptir.

Tarih boyunca yapılan birçok araştırma ve bu araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular da göstermektedir ki; tanrıçalık kültürü dünyanın her yerinde, farklı şekillerde kendisini yaşatmıştır. Tanrıçalık, neolitik dönemde toplumların duygu, düşünce, inanış ve yaşam biçimini doğrudan yansıtmıştır. Bu temelde tapınaklar ve sunaklar oluşturulmuş, tanrıçayı ifadeye kavuşturma amacıyla resimler, heykeller yapılmış, zamanla gelişen edebiyatın etkisiyle şiirler dizilmiştir.

Bulunan birçok heykelden yola çıktığımızda, tanrıçalık konusunda yoğunluklu olarak göze çarpan doğurganlığı, üretkenliği ve bereketliliğidir. Elde edilen figürler bize abartılı gelse de(iri kalça ve göğüsler, çocuk doğururken ya da emzirirken, şişman olmaları, üreme ve besleme organlarının ön planda olması vb.); kadının doğurma, besleme, yaratıcılık gücüne dikkat çekmesi açısından büyük öneme sahiptir. Nitekim analığın simgeleri olan bereket, üretim, yaratıcılık, doğum, çocuk büyütme, eğitime, yaşam döngüsünü sağlama ve toplumsal hakikati sağlama şeklinde tanımlanması da bunun ürünüdür.

Bugün itibariyle anlamları belli yönleriyle unutulsa da, ana tanrıçanın sırlarını anlamak açısından ana tanrıçayla özdeş tutulan sembollerini doğru kavramak konumuz açısından önemlidir. Yaşamın her yanına yayılmış ana tanrıça sembollerinin her birini ele almak mümkün değildir. Ancak bazılarını yer vermek, her an ana tanrıçanın ruhlarımıza fısıldadığı sırları hissetmemize sebep olabilir. Çünkü dönemler, düşünceler değişse de, kültürler farklılaşsa da, bilinç düzeyi farklı bir boyut kazansa da; toplumsal yaşamda değişmeyen sembollerin bizlere çağrıştırdığı, kadın özüdür.

Tanrıçalığın çoğunlukla göksel cisimlerle ifadelendirilmesi anlaşılması gereken bir durumdur. Güneş, ay ve yıldızlarla ifadelendirilmesi kutsalın gücünü simgelemektedir. Olayın özü belirlenen simgenin şekilselliğinin çok ötesindedir. Öncelikli olarak göğe yükseltilecek bir kadın gerçekliği çıkıyor karşımıza. Özcesi yerin yani toprağın anlamlandırıcı olan kadın göğe yükseltilecek yaşamsal hakikatin bütünselliğini bize sunmaktadır. İlk defa ana tanrıçanın 'Stêrk-Star' olarak göğe yükseltilmesi, kadının bereketinin, üretkenliğinin ve yaratıcılığının koruyuculukla birleştirilmesidir. Yine ana tanrıçanın göksel sembollerinden biri aydır. Ay, oluşumun yaşam-

ölüm ikileminde olduğu gibi sürekli bir değişim ve gelişime sahip olduğunu ifadelendirmektedir. Evrensel oluşumda dışıl karakterli enerjinin en somut ifadesi ayda yansımaları bulmaktadır. Ana tanrıçanın yaygın sembollerinden olan ay, kadın enerjisini ve sırlarını yansıtmaktadır. Bir anlamda ana tanrıçanın sureti konumundadır.

Yanı sıra ana tanrıça olarak simgelenen hayvanların başında yılan ve aslan gelmektedir. Yılan kendini sürekli yenilemesi nedeniyle Ana tanrıçayla simgeleştirilirken; adalet, irade, yönetme ve gücü temsilen aslan ana tanrıçanın sembolü olmaktadır. Ana tanrıçayı simgeleyen bir başka hayvan da inektir. Süt veren meme sayısının fazla olması berekete ve verimliliğe denk gelmekte, bu anlamda yaşam verme olarak sembolleşmektedir.

Ana tanrıçayı simgelemesi açısından özellikle üzerinde durulmayı gerekli kılan başka gerçeklikler de toprak ve sudur. Kadının hangi temeller üzerinde toprakla özdeş tutulduğunu yukarıda açıklamaya çalışmıştık. Tekrardan ziyade; toprak her şeyin, tüm canlıların üstünde kendine yer bulduğu, doyuran, koruyan, üreten ve sürekliliği sağlayan yer olması nedeniyle ana tanrıçayla özdeş tutulmakta ve kadının en temel simgesi olarak toplum hafızasında yer edinmektedir. Su; devingen, akışkan, uyumlu, şekillendiren yapısıyla ana tanrıçayla özdeşleştiren bir başka semboldür.

Özcesi toplum içinde ana tanrıçayla özdeşleştirilen bu sembollerin hepsi aynı zamanda toplumsal şekillenışı de ifade etmektedir. Tanrıça kültürü sayesinde toplumsal bilincin, yorumlamanın, anlamlandırmanın ve ifadelendirmenin ne düzeyde geliştiğini bize sunan bu semboller ve bu sembollere biçilen anlamlar bugün de birçok toplumda belli düzeyde varlığını sürdürmektedir. Bunun yanında bu semboller ‘yaşam kimin ürünüdür?’ sorusuna da ‘ana tanrıça ve temsilcisi olan kadının ürünüdür’ cevabını verir.

Ana tanrıçada somutlaşan toplumsal hafızanın kendisidir. Evrensel oluşumdaki birlik ilkesi ana tanrıçada somutluk kazanarak topluma da yansımaktadır. Yer ile gök, toplum ile doğa, kadın ile erkek, yaşam ile ölüm, aydınlık ile karanlık arasındaki birlik, ana tanrıçada çelişkilerin her an birbirine dönüşebileceği şeklinde yansır. Doğada yaşanan dualite(gece-gündüz, doğum-ölüm, sevinç-öfke, aydınlık-karanlık vb.) ana tanrıçadaki birliktelikte somut ifadesine kavuşur.

Sonuç olarak Ana tanrıça doğuran ve çoğaltandır. Bereketi ve bolluğu verendir. Bağlantılı olarak; büyük emeklere sahip olup üretendir. Değişen-değiştiren ve gelişimi sağlayandır. Dengeleyen, tamamlayan ve uyumu sağlayandır. Doğayla bütünlük içindedir. Demokratik, eşitlikçi ve komünaldır. Dayanımcı, kucaklayıcı ve şefkatlidir. Yaşamsal sorunlar karşısında sabırlı ve ikna edicidir. Birleştirici, tamamlayıcı ve esnektir. Düzenleyici, yönlendirici ve toparlayıcıdır. Ahlaki ve politiktir.

Bu ve benzeri birçok özelliğinden dolayı toplumsal hafızanın-bilincin şekillenmesinde ana tanrıça belirleyendir. Ana tanrıçada zirveleşen toplumsal hafıza; toplumsal rol dağılımını, yaşama katılımı, yaşamın şekillenmesi, dini, felsefi ve bilimsel gelişim üzerinde de geliştirici güçtür. Özünü evrensel oluşumdan alan, gelişimini bu diyalektik üzerinden sağlayan, doğayla bir bütünsellik içinde toplumsallığı doğuran ve şekillendiren kadın; oluşturduğu demokratik, komünal, ahlaki-politik toplum gerçekliği üzerinden yüklendiği misyonu gereğince uygulamıştır. Gücünü toprağın işlenmesinden, köy-yerleşik yaşamın geliştirilmesinden, hayvanların evcilleştirilmesinden alan ana tanrıça; diğer toplumsal kesimlerin yaşama katılımını da şekillendirmiştir. Bu şekillenme toplumsal ihtiyaçlar temelinde, ana tanrıçanın yaşam kuralları gereğince olmuştur.

Özgür Kadın Özgür Toplum

Hakikatin süreklileşmesi ve yeni anlamlara kavuşturulması kendisini kadında görünür kılmıştır. Toplumsallığın süreklileşen özgürlük eğilimi de kadın hakikatiyle bağlantılıdır. Toplumun demokratik, ekolojik ve kadın özgürlükçü temelde yeniden inşasını tartıştığımız, egemen sistemle yoğun bir mücadelenin olduğu bu süreçte kadın hakikatine ulaşmak büyük önem arz eder. Yaşamın hakikati günümüz pozitivist sosyal biliminde görünmez kılınmıştır. Kadında somutluk kazanan yaşam hakikatini özülle buluşturmak zorundayız. Toplumsal yaşam içindeki etkinliği doğru ele alındıkça ve yaşama yansımadaki oluşturuculuğu kavrandıkça her türden hareket, eğilim, mücadele ve direniş başarı elde edecektir. Toplumsal yaşamın her alanında; eğitimden siyasete, ekonomiden ekolojiye, tarihten edebiyata, kültürden sanata, etikten estetiğe kadar kadın öncülüğü

ve belirleyiciliği anlaşıldıkça toplumsal sorunların daha da derinleşmesinin ve kördüğüm haline gelmesinin önü alınacaktır.

Erkek egemen sistem tarafından, tarihsel toplum içindeki yeri olabildiğine gizli tutulmaya çalışılan kadın gerçeğliği hakikatiyle yeniden buluşturulduğu oranda toplum ahlaki-politik temelde gelişim sağlayabilir. Geçmişinden-özünden olabildiğine koparılan bugünün kadın gerçeğliği içler acısı bir durumdadır. Tarihine yabancılaştırılmış kadının bugüne gülen gözlerle bakması ve özgür yarınların yaratılmasında etkin olmasını beklemek yersizdir. Kadın kendi gerçeğ tarihiyle ele alındığı oranda emeği ve çabası görünür kılınabilir. Bağlantılı olarak; kadının tarih boyunca yarattığı değerler ve bu değerlerin sonucu olarak gelişen ahlaki-politik toplum düzeninin sürekliliği ancak tarihin karanlıklarda bırakılan gerçeğlikleri aydınlatıldıkça mümkün olacaktır.

F) AHLAKİ POLİTİK TOPLUM

“Toplumsal doğa özde ahlâkî ve politiktir. Ahlâk toplumun kural düzenini, politika da yönetimini belirler. Ahlâk toplumun düzen ve kalıcılığını sağlarken, politika yaratıcı gelişimini sağlar. Ahlâksız ve politikasız toplum düşünülemez. Ahlâkî ve politik düzeydeki aşınma her türlü kölelik ve eşitsizliğin gelişimi ile iç içe yaşanır.” (**Ortadoğu’da Uygurluk Krizi ve Demokratik Uygurluk Çözümü**)

Toplum, ahlak ve politika ilişkisinin irdelenmesi için evvela toplumun oluşum diyalektiğinin ele alınması gerekmektedir. Zira, insanı ve insana dair bütün maddi ve manevi yaratımları var kılan toplum fenomenidir. Ahlaki politik toplum bu fenomen üzerinden vücut bulmaktadır. Bu özelliğinden dolayı toplumsallığın doğru anlaşılmasına yönelik çaba sarf etme gerekliliği doğmaktadır. “Toplum hangi koşullarda oluşmuştur, nasıl bir yapılanmadır, doğru bir birey - toplum ilişkisi nasıl olmalıdır?” sorularına müteakip, toplum ve ahlak ilişkisini yine toplum ve politika ilişkisini sorgulamaya tabi tutmak faydalı olacaktır. Böylelikle ahlaki politik toplum kuramının üzerinde şekillendiği tarihsel arka planı, günümüzdeki izdüşümleri ile birlikte deşifre etmek imkân dâhiline girebilir. Tarihsel bir olguyu gelişip şekillendiği yer, zaman ve koşullar içerisinde incelemek düsturu bu noktada anlam kazanmaktadır. Ahlaki politik toplum gerçeğini bu minval içerisinde değerlendirmek, doğru sonuçlara ulaşma hususunda katkı sunacaktır. Bunu yapabilmek içinse, güçlü bir tarih perspektifinin gerekeceği aşikârdır.

Son derece komplike bir fenomen olan toplum kavramını tanımlayabilmek için, insanlık tarihinin başlangıç evresi olan, insanın, insanlaşma sürecine gitmek gerekmektedir. Aynı zamanda insanlığın toplumsal tarihi olarak nitelendirilebilecek olan bu zaman dilimi, insanlık tarihinin yüzde 98’lik bir bölümüne tekabül etmektedir. Günümüzde Arkeolojik, Antropolojik, Etnolojik ve Etimolojik belge ve bulgular, bu tarihsel evre içerisinde, insanlaşma doğrultusunda meyleden bir primat türünün macerasının başladığını tanıtlamaktadır. Bu serüvenin başlangıcı, yaklaşık olarak, 7 milyon yıl öncesine dayandırılmaktadır. İlk insanımsı türün (homo noid) ortaya çıkışıyla,

primat ailesinden biyolojik kopuş gerçekleşmektedir. Yazılı tarihe odaklı algı dünyasıyla tahayyül edilmesi zor olan uzunluktaki bir evrimleşme sürecinin akabinde, yaklaşık olarak 200 bin yıl önce, homo sapiens aşamasına varılmaktadır. Toplumsallaşma merhalesine, bu tarihten itibaren geçildiği varsayılmaktadır.

Neolitik devrime kadar insanın örgütlenme formu 25-50 kişilik klanlardan oluşmaktadır. Klan örgütlenmesi toplumsallığın ilk örneğini temsil etmesi hasebiyle büyük bir öneme haizdir. Bu özelliğinden ötürü, klan toplumun kök hücresi olarak tanımlanabilir. Akrabalık bağları üzerinden gelişen bu birliktelikte topluluğun her üyesine düşen roller vardır. Toplumda doğal bir işbölümü bulunmaktadır. Topluluğun temel geçim kaynakları avcılık ve toplayıcılıktır. Kadınlar toplayıcılık, erkekler ise avcılık yaparak topluluğun komünal ekonomisine katkı sunmaktadır. Topluluk üyeleri, topluluğa karşı sorumluluk ve aidiyet duygusuyla hareket etmektedir. Kişiye göre iş değil, işe göre kişi kuralı bir yaşamsal ilke olarak benimsenmektedir. Rol ve işlevler, topluluk üyelerinin topluma sundukları katkı baz alınarak belirlenmektedir. Topluluk üyelerinin, topluluk içerisinde oynadığı rol ve işlevler, ayrıcalık ve eşitsizlik doğurmamaktadır.

“Klan toplumu süreç içinde oluşan aile, kabile, aşiret, kavim ve ulus toplumunun tümünde hücre farklılaşmasına benzer biçimde yaşamını halen sürdürmektedir. İster işaret dili ister simgesel dil halinde bulunsun, temel toplumsal doğa tanımımıza göre klan ahlâki ve politik bir toplumdur. Elbette klanda var olan ahlâk ve politika çok basittir, ama önemli olan var olmasıdır. Basitlik önemi ortadan kaldırmaz, tersine önemin önemini kanıtlar. Hatta denilebilir ki, ahlâk en güçlü ifadesini klan toplumunda yaşar. Âdeta içgüdü'nün ifadesi rolündedir. Ahlâka göre yaşamak varoluşun olmazsa olmaz koşuludur. Ahlâkını yitiren klan dağılmış, dağıtılmış veya yok edilmiş klandır. Ahlâkın basit kurallarla ifade edilmesi ancak yaşamsallığına yorumlanabilir. Kıyaslamak açısından denilebilir ki, günümüzde hukuk kuralları sıkça çiğnendiği halde topluma bir şey olmaz. Hukukun tutuculuğu nedeniyle belki de bu çiğneme daha olumlu bir rol bile oynayabilir. Klanın kurallarındaki bozulma ise topluluğun sonu demektir.”

“Aynı özellik politik için de belirtilebilir. Klanın toplayıcılık ve avcılık gibi çok basit iki işi vardır. Şüphesiz tüm klan üyeleri kendileri için hayati

olan toplayıcılık ve avcılık üzerinde belki de bin kez tartışarak, danışarak, deney alışverişinde bulunarak, bazı üyelerini görevlendirerek en iyi ve en verimli biçimde toplayıcılık ve avcılık politikalarını oluşturup uygulamaya çalışmışlardır. Aksi halde yaşam mümkün olamazdı. Neyin nasıl toplanıp yenileceği en temel politikaydı, ortak işti. Politika ortak iş olarak tanımlanır. O halde klan toplumu çok basit ama hayati bir politik topluluktur. Bir gün bile politika yapmazsa ölürdü. Politika bu nedenle çok hayati bir doku işlevselliğine sahipti. Diğer tüm özellikleri belki de primatlarınkine benziyordu. Yegâne önemli farkları, basit ahlâki ve politik dokuyu geliştirmiş olmalarıydı. Araçlar ancak politika var olduğunda devreye girer. Dilin gelişimi ancak ahlâki ve politik temelde mümkündür. Konuşma ihtiyacını hızlandıran unsurların işin yapılmasına ilişkin tartışma ve karar olduğunu hiç unutmamalıyız. Burada ahlâk ve politikanın temelinde beslenme ihtiyacı yatar demek bana anlamsız gelmektedir. Şüphesiz tek hücreli bir canlı olan amiplerin de beslenme ihtiyacı vardır. Ama amiplerin ahlâki ve politikasından bahsedemeyiz. İnsanın amipten farkı, beslenme ihtiyacını sürekli farklı ahlâki ve politik yaklaşımlarla karşılamasıdır. Bu anlamda Marksist öğretideki 'Ekonomi her şeyi belirler' ifadesi pek açıklayıcı değildir. Önemli olan ekonominin nasıl belirlendiğidir. İnsan türünde bu durum ahlâki ve politik dokuyu, toplumsal alanı gerektirir. Klan toplumunu bu temel özelliği nedeniyle demokratik uygarlık tarihinin baş ve başlangıç köşesine oturtabiliriz.”

(Özgürlük Sosyolojisi)

Birlik ruhu, uyum ve ahenk, salt topluluğun kendi iç ilişkileri açısından geçerli değildir, insan – doğa ilişkisi için de geçerlidir. Doğayı canlı olarak gören insan, kendisini de doğanın bir parçası olarak görmektedir. Topluluğun inanç sistemi de doğaya atfedilen canlılık temellinde gelişmektedir.

Klan topluluğu, kadın etrafında şekillenmektedir. Günümüzdekine benzer bir aile mefhumu tanınmamaktadır. Kadının belirleyen konumunda olduğu bir kadın-erkek ilişkisi vuku bulmaktadır. Soy, kadın üzerinden belirlenmektedir. Kadın, salt kadın erkek ilişkisinde değil, topluluğun bütününde etkili bir pozisyon içerisindedir. Topluluk içerisindeki birleştiren, bütünleştiren misyonundan ötürü kadın toplumun kutsallarından sayılmaktadır.

Konumuz açısından üzerinde durulmayı gerektiren bir diğere olgu ise, insanlığın demografik yayılımıdır. Bilimsel verilere göre ilk insanın gelişme mekânı Afrika kıtasıdır. İlk insanın Afrika'da gelişmesinin, kıtanın çevresel ve iklimsel koşullarının yanı sıra, başkaca birçok faktörle de ilintilendirilmesi mümkündür. Afrika kıtasında gelişim gösteren insan türü burada avcı – toplayıcı kültürde çakılı kalmış, bu evreden çıkmanın imkân ve olanaklarını geliştirememiştir. Zamanla, artan nüfus ve de maruz kalınan doğal afetler neticesinde göç olgusuna kaçınılmaz bir seçenek olarak başvurulduğu söylenebilir. Nitekim, günümüz dünyasında da benzer toplumsal sorunlar göç olgusunun gelişimini doğurabilmektedir. Arkeolojik ve antropolojik bulgular, yaklaşık olarak üç milyon yıl önce, Afrika rif kuşağından dünyanın birçok yerine doğru yoğun göçlerin başladığını göstermektedir. Bu sürecin akabinde, yaklaşık olarak bir milyon yıl önce, Afrika'dan, Mezopotamya coğrafyasına yoğun bir göç dalgasının geliştiği ve bu tarihten itibaren, Mezopotamya coğrafyasının büyük bir nüfus yoğunluğunu barındırdığı anlaşılmaktadır.

İnsanlığın doğuş mekânı olan Afrika kıtasında sıklıkla baş gösteren iklim değişiklikleri, bunun fauna ve flora yapısı üzerindeki etkileri, buna bağlı olarak avcılık ve toplayıcılıkta çakılı kalınması vb. faktörlerin, yerleşik yaşama geçişte temel kilometre taşları olan, bitki ve hayvanları evcilleştirme merhalesine geçilememesinde rol oynadığı savı, ileri sürülmektedir. Bu denli girift bir konunun, teferratlarıyla açıklığa kavuşması için, halen tarih bilimini bekleyen büyük görevler bulunsa da, Arkeoloji ve Antropoloji disiplinlerinin açığa çıkardığı bulgu ve belgeler, insanlık serüveninin Afrika coğrafyasında filizlendiğini ve buradan dal budak salarak yayıldığını göstermektedir.

İkinci büyük mucize, Mezopotamya coğrafyasında gelişmiştir. On binlerce yıl konar – göçer halde yaşamış olan insan, Verimli Hilal olarak adlandırılan bölgede, insanlık açısından devrimlerin en görkemlisini gerçekleştirmenin gururuna nail olmuştur. Verimli topraklar, elverişli iklim koşulları ve bu ortamı değerlendirme yetisine ulaşmış insan zekâsının sentezi tarım – köy devrimiyle neticelenmiştir. Bir buğday başağının keşfi bile tek başına insanlığın tüm teknolojik icatlarıyla boy ölçüşebilecek azameti taşımaktadır. Zira, insanlığın konar – göçer halde sürdürülen yaşamdan, yerleşik yaşama geçiş

yapması buğdayın keşfi sayesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, bu dönem içerisinde evcilleştirilen bazı hayvan türlerinin de yerleşik yaşama geçişte büyük bir katkısı olmuştur. Neolitik tarım – köy devriminin akabindeki insan, yarınının hesabını yapmaktan uzak olan eski insan ile kıyaslanamaz. Zira, artık ayakları yere sağlam basan ve dünyaya daha bir güvenle bakan bir insan tiplmesi açığa çıkmış bulunmaktadır.

Şimdiye değin asli nitelikleriyle özetlemeye çalıştığımız tarihsel kesit, primattan kopan ilk insanımsı varlıktan, tarım ve köy devriminin gelişimine kadar ki döneme tekabül etmektedir. Mevzubahis olan bu dönem, insanın ve bağlantılı olarak da toplumsallaşmanın iç içe geliştiği bir dönem olma özelliği taşımaktadır. Bu niteliğinden ötürü üzerinde önemle durulmayı gerektirir. Zira insan toplumsallığının özü burada yatmaktadır. Komünalite kültürü üzerinden şekillenen bu öz, pek tabi ki kendiliğinden gelişmemiştir. Bir zihniyetin ürünü olarak vücut bulmuştur. Neolitik devrimle birlikte, bu zihniyet güçlenerek ve de kökleşerek varlığını devam ettirecektir.

Doğal toplumun bir aşaması olan Neolitik devrim, M.Ö. 10.000'lerden itibaren, doğal toplumun birikimleri üzerinde gelişme zemini bulmuştur. Neolitik devrimin gelişiminde, ana – kadın başat bir role sahiptir. Bu durum, kadının toplumsal yapı içerisindeki belirleyici konumunun daha da büyümesine yol açar. Ana kadın kültü, toplumun en temel kutsalı konumuna gelmiştir. Toplum kadın tarafından yönetilir. Hiyerarşik olmayan bu yönetim tarzı, kaynağını doğal saygınlıktan almaktadır. Saygınlık, kadının toplumsal bünyenin varlığı ve devamlılığı bakımından taşıdığı önem üzerinden şekillenmektedir.

Neolitik devrimle birlikte, toplumun yaşam standartlarında köklü değişiklikler baş göstermektedir. Artık, eskiden olduğu gibi, toplumun karnını doyurması gelip gelmeyeceği meçhul olan bir ava bağlı olmaktan çıkmıştır. Bu duruma yol açan temel etmen, insanın toprakla olan kadim ilişkisinin eskiye nazaran çok farklı bir nitelik kazanmış olmasıdır. Toprak artık insan için, sadece üzerinde yaşadığı ve barındığı bir zemin olmaktan çıkmıştır. Toplumun zihin dünyasında, insanın yaşamını sürdürmesine yarayan ürünler veren, bereket timsali toprak ana mertebesine yükselmiş bulunmaktadır. Her hasat dönemi, bir bayram vesilesi yapılmıştır. Neolitik dönemde gelişen insan ve

toprak arasındaki bu aidiyet ilişkisi, bin yıllarca varlığını sürdürerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Doğal toplumda özne – nesne ayırımına dayalı zihniyet kalıplarına yer yoktur. İnsan ile diğer canlılar arasında, insan ile doğa arasında yine kadın ile erkek arasında kategorize eden, sınıflaştırıcı bir ilişki diyalektiğine yer yoktur. Kendisinden aşağı gören, ötekileştiren, nesneleştiren köleci ve sömürgeci mentalite tanınmamaktadır. “Kürt orijinlerin Toros-Zagros dağ silsilesinde ve eteklerinde gerçekleştirdikleri neolitik devrim özne-nesne ayırımını tanııyordu; özne-insan ile nesne-doğa ayırımı da yoktu. Yaşam büyüleyici, coşku içinde geçen bir mucize olarak anlam kazanıyordu. Yaşamın kendisi mucizelerle dolu bir serüvendi. Dolayısıyla bu dönemin kabileler halinde toplumsallaşmış insanlığında özgür hareket her şeydi. Sadece hareket vardı, o da özgürceydi ve sarhoş ediciydi. Yaşam ana kadın etrafında örgütleniyordu. Dolayısıyla mucizeler ana kadına mal ediliyordu; kadının tanrıçılığına da bu kapsamda varılmıştı. Tanrıçılık kaba güçle varılan bir yüceliş değildi, yaşamın gerçekleştirilişi ve sahiplenilişiyle ilgili bir zihinsel yücelişti. Neolitik toplum ana kadının ellerinde, yüreğinde ve zihninde gerçekleştiriliyordu.” (Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü)

İnsan türü toplumsallıkla kendisini var kılmıştır. İnsanlaşma ve toplumsallaşma iç içe ve paralel gelişen olgulardır. Birey toplumu birlikte hareket ettiği müddetçe varlığını sürdürme koşulları yakalayabilmektedir. “Yalnız birey yoktur. Toplumu yıkılmış birey olabilir, ama en azından bu birey bile yıkılmış toplumunun anılarıyla birlikte ayaktadır.” Doğal toplum insanı bireycilik mefhumuna yabancıdır. Var olan toplumsal döngüye hesapsız katılmak doğal toplum ferdi açısından bir yaşam tarzı olarak görülmektedir. Toplumsallaşmanın oluşum diyalektiğine karşı yabancılaşma henüz söz konusu değildir. Birey toplumun öneminin idrak edebilmektedir. Neolitik dönem de dâhil, o döneme kadarki insanlık tarihinde insan gruplarının oluşturduğu klan ve kabilelerde yer alan her ferdin tüm imkânlarıyla bu toplumsal yaşama katıldığı, bu temeldeki katılımın toplumu var ettiğine güçlü bir inanç beslediği bilinmektedir. Dönem toplumu içinde uyum en üst düzeydedir. Biyolojik ve fiziki etkenlerden kaynaklanan farklılıkların uyumu bozacak şekilde topluma yansması düşünülmemektedir. Her ferdin tüm kimliği ile

kendini topluma kattığı, en iyi katılım gösterenin en iyi grup üyesi olduğu gibi bir değerlendirme dönem toplumu için geçerlidir. Toplumsal güç bütün fertlerin ortak katılımıyla oluşmaktadır. Toplumsal yaşama, doğada bir yasa tarzında işleyen biraradalığın, insan türünde cevabını bulmuş gerçeği olarak bakmak, en doğru yaklaşımdır. Ancak, insan türünde birarada olmak, diğer canlılar gibi ağırlıkta fiziki biraradalık değildir. İnsan türünde, hem maddi, hem de manevi olarak birlikte yaşama esastır. İnsan türündeki biraradalık birbirini besleyen iki organik kaynak gibi gerçekleşir. Toplumsal yaşam bir barınak gibi insanın yaşamsal korunağıdır, besleyen ve sorunlarını çözen anasıdır, kimlik ifadesi olan kültürel birikimlerinin gerçekleştiği doğasıdır. Toplumsal yaşam insan için hafıza demektir. Zaten insan belleği denilen şey toplumsal yaşamın geçmiş pratiğidir. Bu anlamda toplum insanlık tarihidir ya da bizzat tarihin kendisidir.

Toplumsal yaşam, her türlü insani faaliyetin içinde gerçekleştiği mekândır. Değiştikçe değiştiren bir yapılanmadır. Daha da sıralayabileceğimiz toplum özelliklerinin, hem birer özellik haline gelmesi, hem de kendi kuralları ile süreklilik kazanması da gelişigüzel değil, toplumsallık yasalarına göre olmaktadır. Toplumsal yasa, toplum derken ifade edilen şeyin nasıl oluştuğunu ortaya koyar. Yasa aynı zamanda insan denilen varlığın yaşamasına yol açan işleri anlatır. Burada sözü edilen, hangi işlerin insan işleri olduğu değildir; bundan önce hangi işler insanı insan yapmışsa onlar yasa olacaktır. Toplumsal yaşam için yasa derken, elbette bugünkü gibi birkaç tane bencil ve bireyci insanın söyleyip yazdıkları anlaşılmalıdır.

Toplumsal yaşamı var eden aktivitelerin kendilerine has bir işleyiş mantıkları vardır. Bir kere toplumsallık, tam bir paylaşım ve dayanışma organizasyonudur. Toplumsallığı var eden işler, paylaşımı ve dayanışmayı esas alan işlerdir. Bu işlerin sonuçları paylaşımı zorunlu kılar. Toplumsal işler, insanın kendisini bir yere ait hissetmesi için gerekli olan eylemlerdir. İnsan iş yaptıktan adeta kendisini kanıtlamış olmaktadır. Bu kanıtlama, insanın kendisine karşı gerçekleştirdiği bir kanıtlama hali değildir; karşısındaki insana yönelik olarak, yerine getirmek zorunda olduğu bir görevdir. İş toplumsal bir sorumluluktur. Bu anlamda, sorumlu olmak ve sorumlu davranmakla paylaşımın işlevselliği ve devamlılığı sağlanmış olur. Bu anlamda paylaşım, aynı zamanda sorumluluğun bir sonucudur.

Paylaşım, toplumsallık anlamında insanların birbirlerini etkileme biçimi de olmaktadır. Yaşam içinde her insan, ister bilinçli ister bilinçsiz olsun, ister farkında olsun ister olmasın, mutlak suretle bir başkasından veya herhangi bir toplumsal olay ve olgudan etkilenmektedir. İnsanın toplum içinde olumlu veya olumsuz etkilenmesinin kendisi de bir alışverişin yani bir paylaşımın sonucudur. Toplumsal paylaşım yaşamın zayıf olan yanını gidermek ve tamamlamak, güçlü olan yaşam yanını ise adalet ilkesine göre her kesime dağıtmaktır. Bir başka deyişle, güçlü olandan alınan gücü genelin çıkarı için paylaşmaktır. Karşılıksız olan bu ilkesel duruş, toplumsallıkta komünal yaşam tarzını ifade eder. Bunun içindir ki, toplumsal yaşam aynı zamanda komünal yaşamdır. İnsanın insanlaşma düzeyi komünal yaşamın gerçekleşme düzeyine paralel olarak gelişmiştir. Bu gerçeklik, insan bir tür olarak var oldukça hep var olacak değişmez bir ilke durumundadır. Toplumsallık ile insanlık kavramları bir birini besleyen eşdeğer olgulardır. Bu anlamıyla toplumu komünal bir organizasyon olarak nitelemek mümkündür.

Toplumsal yaşam ya da komünalite bütünlük içinde olmayı ifade eder. Tıpkı bir beden ile organları arasındaki ilişkiye benzemektedir. Dolayısıyla parçalanamayacak bir şey varsa o da toplumsal yaşamdır. Toplumsal yaşamı var eden işlerin karakterinde komünalite vardır. İş aynı zamanda insanların birlik içinde ortaklaşmasını sağlayan eylem olmaktadır. Toplumsal yaşamın bütünlüğü için her toplum üyesinin, bireylerden gruplara, kavimler ve milletlere kadar herkesin yapması gereken işleri vardır. Toplumsal yaşam bu işlerin sonuçları ve organizasyonu ile oluşmaktadır.

Her işin bir kuralı vardır. Kural bilmek ve kurala göre olmak ahlakiliktir. Kural işin başarısı için gerekli olduğu kadar, yaşamı kuran özelliştir de. Ahlak toplum için başarılı olmanın içindedir. Başarı sonuçlarını diğer insanlarla paylaşmak, onları da başarıya katmaktır. Toplumsal gerçeklikte her şey paylaşıldıkça büyümektedir. Yaşam, kurallar bütünlüğünden oluşur. Bu kurallar aynı zaman da yaşamı yaşam yapan işlerin bütünlüğünün ifadesidir. Dolayısıyla toplumsal yaşam bir bütün ahlakla yüklü bir alan olmaktadır. Bu anlamda çalışmak en büyük ahlakilik olurken, işsiz kalmak ahlakilikten düşmektir. En iyi sistem her üyesini bir şekilde emek sürecine katan ve

işlevsel kılan sistem olurken, insanlarını işsizliğe terk eden sistem en ahlaksız sistem olmaktadır.

Siyaset, toplumu oluşturan tüm birimlerin ve bireylerin doğrudan katıldığı bir faaliyettir. Toplumun beslenme, korunma, varlığını devam ettirme gibi ihtiyaçlarını ve karşı karşıya kaldığı sorunlarını çözmek üzere bir araya gelerek tartışması, bu yolla çözüme dair kararlar almaya yönelmesi siyasetin ta kendisidir. Son derece demokratiktir, her birim ve bireyin doğrudan katılımına ve kendini özgürce ifadelendirmesine açıktır. Yaşlı, hasta ve çocuklar dışında herhangi bir kişiye ya da kesime ayrıcalık söz konusu değildir. Özellikle bireyin klan dışında kendini tanımlayamadığı süreçlerde siyaset bu en saf haliyle yürürlüktedir. Siyasette ortak akla dayanılmakta ve toplumsal yarar esas alınmaktadır. Bu siyasal gerçekliğinden ötürü klan toplumu en güçlü, en gelişkin ve iradeli toplum olmaktadır.

Toplumsallığımız bu siyaset tarzı ile gelişmiştir. Toplum karşı karşıya kaldığı zorlukları ve sıkıntıları fikir teatisinde bulunarak çözüme yoluna gitmiştir. Zaten siyaset, ne kadar çarpıtılırsa çarpıtılsın bundan başka bir şey değildir ve bu anlamıyla toplumun en vazgeçilemez, en insani gerçeğidir. Egemenliğe, sömürüye, köleliğe konu olmayan toplumun yürüttüğü bu faaliyete siyaset diyoruz. Siyaseti bu biçimiyle yürüten insan zorlukların üstesinden gelebilmiş, toplumsallığını geliştirerek evrendeki tüm varlıklardan nitelik olarak ileri bir aşamaya ulaşmıştır. Bu anlamıyla siyaseti bir devlet faaliyeti olarak tanımlamak ve devletin doğuşuyla başlatmak en büyük saptırmadır. Siyaset gerçeğinin toplumdaki çalınması, siyaset yapma hakkının bir takım kişi ve gruplara mal edilmesi, insanların buna ikna edilmesi, siyaset dışına itilmesi adeta tüm kötülüklerin sökün etmesine yol açmıştır. Toplumsal sorunlar olarak adlandırabileceğimiz tüm sorunlar esasında ahlak ve politika gerçeğinin tekelleştirilmesiyle, bir takım kişi ve gruplara mal edilmesiyle başlamıştır.

Değerlendirme konusu yaptığımız bütün tarihsel süreçler, insanın toplumsal tarihi kapsamındaki süreçleridir. Tarih süresince toplum, kendi varlığını hedefleyen saldırılar karşısında ahlaki ve politik dokusunu sahiplenerek durabilmiştir. Önderliğin *“İktidar ve devletin sadece zor aygıtı ve ilişkilerinin toplamı olduğunu söylemek ciddi eksiklikler taşır. Bu aygıtların en önemli rolünün toplumun güçsüz ve savunmasız bırakılması olduğu kanısındayım. Bu rollerini ise, toplumun*

'varoluş' araçları olan ahlâki ve politik dokusunu sürekli zayıflatıp iş yapamaz ve rolünü oynayamaz duruma düşürerek gerçekleştirirler. Toplum ahlâk ve politika dediğimiz iki alanı oluşturmadan varlığını sürdürmez." (**Özgürlük Sosyolojisi**) değerlendirmesi ahlaki politik toplum değerlerini korumanın ve de geliştirmenin hayati önemine işaret etmektedir.

SONSÖZ

Toplum kavramı tarihsel olduğu kadar güncel bir kavramdır. Günlük olarak çokça dile getiririz toplum kavramını. Toplanmanın anlamına derinliğine varamasak da bu kavramı dile getirişimiz onsuz olamayışımızdandır. Kavram basit görünür ama bütün bilmelerin temelinde olduğundan basitliğin oluşturuculuğunu barındırır kendisinde. Bizler Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi öğrencileri olarak, Tarihsel Toplum Birimi bünyesinde bu basitliğin sıradanlaştırılmasına ve parçalanmasına karşı Önderliğimizin belirlemeleri doğrultusunda toplum kavramı üzerine derinleşmeye çalıştık.

Kavram üzerine derinleşirken kendimizle karşılaştık, kendi basitliklerimizden karmaşanın düzenliliğe geçişini gözlemlemeye çalıştık. Toplum kavramının anlamına ulaşmaya çalışırken yeni tanımlar oluşturmak gerektiğinin farkına vardık. Mevcut tanımlamalar toplum için naif kalıyordu ve evrensel anlamda da toplumsallığı ifade etmiyordu. Bu anlamda kendi toplumsallığımızı, varlığımızı, kendiliğimizi anlamak amacıyla yürüttüğümüz tarih, zekâ, dil, tarım, kadın ve ahlak politika konulu tartışmalar bizleri yeni toplumsallığın nasıl olacağı sorusunun cevabına götüreceğini gördük.

Toplumsal yaşam konusunda derinleştikçe kendi toplumsallığımız kadar evrensel olarak toplumsallığın anlamını bilince çıkarmaktayız. Tarihi rakamlardan sıyrarak anlamaya çalıştıkça, zekânın insanın güzelliğinin en iddialı yanı olduğunu görmeye başladıkça kendimizdeki pozitivist algıların da kırılmaya ve yerini yeni bilgi disiplinlerine bıraktığını gördük.

Homo Sapiens olma aşamasını çoktan geçirdiğimiz halde yeniden homo sapiensler olmaya başlamanın, düşünmenin ve düşüncenin anlamına ulaşmanın sevincini yaşadık. Bunun yeni sosyal bilimi yaratmakla bağlantısını gördükçe Öcalan öğretisini anlayabilmenin onurunu bir kez daha yaşadık. İlk ekim yapan insanın sevgisiyle toprağı adımlayabilmenin keşfini duyumsadık ve bunun özgür insanın ahlak ilkesi olduğunu öğrendik. Hepsini bu kitapçıkta yoğunlaştırıp toplumsallaştırmak istedik. Çünkü *“Toplumsuz insan anti-insandır. Bir insanı toplumun dışına atmak, toplumsuz kalan insan olmak uğranılacak en büyük cezadır. İnsan tüm gücünü toplumdandır. En gelişkin bilimler*

ve bilgelerin düzeyi toplumla bağlantılıdır. Toplumsal yaşamı basit fiziksel nicelikler ve görüngüler olarak değerlendirmek pozitvizmin insana en büyük ihanetidir. İnsan toplumu düzeyine gelebilmek ancak evrensel bir hamle olarak anlam bulabilir.” (Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü)